

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2023-5-015
Karar Sayısı : 24-43/1025-437
Karar Tarihi : 24.10.2024

(Önaraştırma)

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Birol KÜLE
Üyeler : Ahmet ALGAN (İkinci Başkan), Şükran KODALAK
Hasan Hüseyin ÜNLÜ, Ayşe ERGEZEN,
Cengiz ÇOLAK, Rıdvan DURAN

B. RAPORTÖRLER : Fatma ATAÇ, Mert ÖZMEN, Senanur ALTINTAŞ,
Batuhan DEMİR, Hüseyin Emre ÖZKAN, Metehan KAYA

C. BAŞVURUDA

BULUNAN : - Gizlilik talebi bulunmaktadır.

D. HAKKINDA İNCELEME

YAPILAN : - Likit Kimya Sanayi ve Ticaret AŞ
Nartanesi Sok. 16/A Küçükbakkalköy 34750 Ataşehir/İstanbul

(1) **E. DOSYA KONUSU:** Likit Kimya Sanayi ve Ticaret AŞ'nin Likit Port Dolfen Limanı aracılığıyla liman işletmeciliği pazarında sahip olduğu hâkim durumunu, kostik ürünü başta olmak üzere sıvı kimyasal ürünlerin ticareti pazarında kendi lehine olacak şekilde aşırı fiyatlama, sözleşme yapmayı reddetme ve ayrımcılık uygulamalarıyla kötüye kullanarak 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesini ihlal ettiği iddiası.

(2) **F. İDDİALARIN ÖZETİ:** Rekabet Kurumu (Kurum) kayıtlarına intikal eden gizlilik talepli şikâyet başvurusu ile ek bilgi yazısında özetle;

- Şikâyetçinin plastik, kimya, ambalaj, boru, boya, inşaat, tarım, otomotiv, elektronik, tekstil, ilaç, deterjan, kozmetik gibi birçok sektöre girdi olarak ham madde üretimi ve satışı gerçekleştirdiği, söz konusu ürünleri yurt içi ve yurt dışındaki müşterilerine temin ettiği, bu nedenle deniz yolu taşımacılığını sıklıkla kullandığı,
- Ticari faaliyetine konu ürünlerin birçoğunun tehlikeli ürün niteliğinde olması sebebiyle *Tehlikeli Yük Uygunluk Belgesi'ne (TYUB)*¹ haiz limanlardan hizmet almak zorunda olduğu,
- Bir bölgede çoğu zaman birden fazla TYUB'a sahip limanın bulunmadığı, bahsi geçen limanların yük indirme, yükleme ve elleçleme faaliyetlerinin yanı sıra ürünün depolanması için tank kiralama hizmeti de sundukları,
- Likit Kimya San. ve Tic. AŞ'nin (LİKİT KİMYA) şikâyetçi ile benzer ticari faaliyetleri gerçekleştiren bir teşebbüs olduğu, Likit Port dolfen² limanı (LİKİT PORT) adında TYUB'a sahip bir kıyı tesisi kurduğu ve bu kıyı tesisinde kendi ürünlerinin deniz yolu ile taşınması da dâhil olmak üzere üçüncü kişilere ait tehlikeli ürünlerin deniz yolu ile

¹ Tehlikeli Yüklerin Denizyoluyla Taşınması ve Yükleme Emniyeti Hakkında Yönetmelik gereği; tehlikeli yük taşımacılığına konu yüklerin gemilere yüklenmesine ilişkin iş ve işlemler, yalnızca ilgili idare tarafından düzenlenen ve paketlenmiş veya dökme halde tehlikeli yük elleçlemesi yapan TYUB'u haiz kıyı tesislerinde yapılabilmektedir. TYUB'u bulunmayan kıyı tesislerinin, tehlikeli yük taşımacılığına konu faaliyetlere dâhil olması hukuken mümkün olmamaktadır.

² Dolfen teknik bir terim olarak, gemilerin yanaşması veya bağlanması için kıyıdan açıkta inşa edilen nispeten küçük yapılara verilen isimdir (Kaynak: <https://www.dolfen.com/kurumsal/hakkimizda>).

taşımasına yönelik faaliyetler gerçekleştirdiği,

- LİKİT KİMYA'nın, sabun ve deterjanda yaygın olarak kullanılan ve şikâyetçinin de satıcısı olduğu bir kimyasal bileşen olan sodyum hidroksit olarak bilinen *sıvı kostik*³ ürününün ticaretini gerçekleştirdiği,
- Kuzeybatı Marmara Bölgesi'nde⁴ kostik ürünü ticareti gerçekleştirmek için şikâyetçinin LİKİT PORT'u kullanması gerektiği, LİKİT PORT'u kullanmaması durumunda Kuzeybatı Marmara Bölgesi'ndeki müşterilere ürün temini için kara yolu sevkiyatı yapmak zorunda olduğu, bu sevkiyatın da ekonomik olarak elde edilen kârı ciddi oranda azaltacağı,
- LİKİT PORT'un Kuzeybatı Marmara Bölgesi'nde ilgili hizmetleri veren TYUB'a sahip tek liman olmasının LİKİT PORT'un Kuzeybatı Marmara Bölgesi'nde hâkim durumda olduğunu gösterir nitelikte olduğu,
- Şikâyetçinin tank kiralama taleplerinin birçok kez LİKİT KİMYA tarafından yanıtsız bırakıldığı,
- Şikâyetçinin hizmet aldığı (.....) tahliye bedeli, atık bertaraf, transfer, hat temizleme, ısıtma, tank temizleme gibi yan masrafların olmadığı, tüm bu hizmetlerin depolama hizmet teklifine dâhil olduğu belirtilirken LİKİT KİMYA'nın teklifinde yer alan ek maliyet kalemlerinin hizmet bedelinde önemli miktarda artışa neden olduğu,
- Şikâyetçinin benzer konuda hizmet aldığı diğer limanlarda spot ya da altı aylık depolama opsiyonu bulunurken LİKİT PORT'un asgari bir yıllık sözleşme yapmaya zorladığı,
- Şikâyetçinin diğer coğrafi bölgelerde hizmet aldığı kıyı tesislerine kıyasla LİKİT PORT tarafından yüksek fiyatlar teklif edildiği,
- Limandan hizmet almak isteyen teşebbüsler arasında ayrımcılık yapıldığı,
- Bu çerçevede, LİKİT KİMYA'nın LİKİT PORT aracılığıyla sahip olduğu hâkim durumunu, kostik ürünü başta olmak üzere kimyasal ürünler pazarında kendi lehine olacak şekilde aşırı fiyatlama, sözleşme yapmayı reddetme ve ayrımcılık uygulamalarıyla kötüye kullandığı

iddia edilerek 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun (4054 sayılı Kanun) kapsamında gereğinin yapılması talep edilmektedir.

- (3) **G. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 12.04.2023 tarih ve 37534 sayı ile intikal eden gizlilik talepli şikâyet başvurusu ve 16.05.2023 tarih ve 38736 sayılı ek bilgi yazısı üzerine düzenlenen 31.05.2023 tarih ve 2023-5-015/İİ sayılı İlk İnceleme Raporu Rekabet Kurulunun (Kurul) 07.06.2023 tarihli toplantısında görüşülmüş ve LİKİT KİMYA'nın sıvı kimyasalların elleçlenmesi ve depolanması hizmetlerinde LİKİT PORT aracılığıyla sahip olduğu hâkim durumunu, kostik ürünü başta olmak üzere tehlikeli sıvı kimyasal ürünlerin ticareti pazarında aşırı fiyatlama, sözleşme yapmayı reddetme ve ayrımcılık uygulamalarıyla kötüye kullanmak suretiyle 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiği iddiası ile aynı Kanun'un 40. maddesi uyarınca önaraştırma yapılmasına 23-26/511-M sayı ile karar verilmiştir.

³ Sıvı Kostik, *NaOH* formülü ile gösterilmekte olup *Sodyum Hidroksit*, *Kostik Soda* veya *Sud Kostik* olarak da adlandırılmaktadır. Beyaz renkte nem çekici bir madde olup suda kolaylıkla çözünmekte ve yumuşak, kaygan ve sabun hissi veren bir çözelti oluşturmaktadır. Çoğunlukla kullanım alanları tekstil, kâğıt, gıda, deterjan sektörleridir.

⁴ Şikâyet başvurusunda söz konusu bölge Trakya Bölgesi olarak adlandırılmaktadır. Her iki kavram da Edirne, Kırklareli, Tekirdağ ve İstanbul (Avrupa) illerini kapsamak üzere birbiri yerine kullanılabilecek olsa da yeknesaklık sağlamak amacıyla Kuzeybatı Marmara tabiri tercih edilmiştir.

- (4) Kurul kararı ve Başkanlık Makamının 21.12.2023 tarihli ve 79736 sayılı görevlendirme onayı doğrultusunda 25.12.2023 tarihinde başlatılan önaraştırma sürecinde 26.12.2023 tarihinde LİKİT KİMYA'nın İstanbul'da bulunan merkez adresinde ve LİKİT PORT'un bulunduğu Tekirdağ/Marmaraereğlisi'ndeki tesislerinde olmak üzere yerinde incelemeler gerçekleştirilmiştir.
- (5) Dosya kapsamında değerlendirilmek üzere tehlikeli sıvı kimyasal elleçleme ve depolama pazarında faaliyet gösteren teşebbüslerden talep edilen bilgi ve belgelere ilişkin cevabi yazılar; Aktaş Dış Ticaret AŞ (AKTAŞ), Altintel Liman ve Terminal İşletmeleri AŞ (ALTINTEL), Ceyport Terminal Lojistik ve Ticaret AŞ (CEYPORT), Ege Gübre Sanayi AŞ (EGE GÜBRE), Evyap Deniz İşletmeciliği Lojistik ve İnşaat AŞ (EVYAP), Dolfen Danışmanlık Mühendislik AŞ (DOLFEN DANIŞMANLIK), Koruma Klor Alkali Sanayi ve Ticaret AŞ (KORUMA KLOR), LİKİT KİMYA, Limaş Liman İşletmeciliği AŞ (LİMAŞ), Petkim Petrokimya Holding AŞ (PETKİM), Poliport Kimya Sanayi ve Ticaret AŞ (POLİPORT), Safi Derince Uluslararası Liman İşletmeleri (SAFİPORT), Solventaş Teknik Depolama AŞ (SOLVENTAŞ), Toros Terminal Servisleri ve Denizcilik AŞ (TOROS PORT) ve Yılport Konteyner Terminali AŞ (YILPORT) tarafından muhtelif tarihlerde Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.
- (6) Ayrıca ilgili pazarda kostik ürününün kara tankerleri ile taşınması hizmetini sunan nakliye firmalarından bilgi ve belge talep edilmiş, talep edilen bilgi ve belgelere ilişkin cevabi yazılar; İsmet Yılmaz Nakliye Akaryakıt Gıda Taahhüt Ticaret ve Sanayi Limited Şirketi (İSMET YILMAZ), İTT Uluslararası Taşımacılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi (İTT), Güney Eksport Nakliyat Petrol Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi (GÜNEY EKSPORT), Murat Kayman Özkaan Uluslararası Ticaret Taşımacılık (MURAT KAYMAN) ve Yükseller Uluslararası Nakliyat Kimyasal ve Oto Yedek Parça Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi (YÜKSELLER) tarafından 12.01.2024 ila 18.01.2024 tarihleri arasında Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.
- (7) Bu kapsamda yapılan değerlendirmeleri içeren 23.01.2024 tarihli ve 2023-5-015/ÖA sayılı Önaraştırma Raporu, 08.02.2024 tarihinde Kurulda görüşülmüş ve Kurulun 24-07/106-Mİ sayılı kararıyla ek çalışma yapılmasına karar verilmiştir.
- (8) Ek çalışma çerçevesinde 13.02.2024 tarihinde Ekonomik Analiz ve Araştırma Dairesi Başkanlığından (EAAD) sıvı kimyasal yüklerin elleçlenmesi ve depolanması hizmetlerine ilişkin ilgili ürün pazarının ve ilgili coğrafi pazarın tanımlanması, bu amaçla yapılacak ekonomik analiz ve değerlendirmelerde kullanılacak ve teşebbüslerden talep edilmesi gereken verilerin tanımlanması ve ilgili hizmetler bakımından aşırı fiyat uygulanıp uygulanmadığının tespiti amacıyla değerlendirmelerde kullanılacak ve teşebbüslerden talep edilmesi gereken verilerin tanımlanması konularında görüş ve değerlendirmelerine ihtiyaç duyulmuştur. EAAD tarafından gönderilen mesleki ve teknik görüş 06.08.2024 tarih ve 93834 sayı ile bildirilmiştir.
- (9) Ek çalışma çerçevesinde değerlendirilmek üzere tehlikeli sıvı kimyasal elleçleme ve depolama pazarında faaliyet gösteren teşebbüslerden bilgi ve belge talep edilmiş olup talep edilen bilgi ve belgelere ilişkin cevabi yazılar; Aksa Akrilik Kimya Sanayi AŞ (AKSA), AKTAŞ, ALTINEL, Bağfaş Bandırma Gübre Fabrikaları AŞ (BAĞFAŞ), CEYPORT, Çelebi Bandırma Uluslararası Liman İşletmeciliği AŞ (ÇELEBİ), EVYAP, Gübretaş Gübre Fabrikaları AŞ (GÜBRETAŞ), İstanbul Gübre Sanayi AŞ (İSTANBUL GÜBRE), İzgin Depolama Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi (İZGİN DEPOLAMA), KORUMA KLOR, LİKİT KİMYA, LİMAŞ, MARTAŞ, POLİPORT, SAFİ PORT, SOLVENTAŞ, YILPORT ve Yıldız Entegre Ağaç Sanayi ve Ticaret AŞ (YILDIZ ENTEGRE) tarafından muhtelif tarihlerde Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.

- (10) Ayrıca ilgili pazarda kimyasal madde üreten ve sunan firmalarından bilgi ve belge talep edilmiş olup talep edilen bilgi ve belgelere ilişkin cevabi yazılar; Akça Kimyevi Maddeler Nakliyat Ticaret ve Sanayi AŞ (AKÇA KİMYA), Akkim Kimya Sanayi ve Ticaret AŞ (AKKİM), Akınsan Kimya Sanayi ve Ticaret AŞ (AKINSAN), Ali Değişmez Kimya Sanayi Ticaret Yatırımlar AŞ (ALDE KİMYA), Cellmark Kimya Ticaret AŞ (CELLMARK), Ege Kimya Sanayi ve Ticaret AŞ (EGE KİMYA), Eti Alüminyum AŞ (ETİ ALÜMİNYUM), Hicri Ercili Deniz Nakliyat Kimyevi Maddeler Sanayi ve Ticaret AŞ (HİCRİ ERCİLİ), Koray Kimya Sanayi ve Ticaret AŞ (KORAY KİMYA), KORUMA KLOR, Koyuncu Nakliye Pazarlama ve Ticaret AŞ (KOYUNCU), MKS Marmara Entegre Kimya Sanayi AŞ (MKS MARMARA), PETKİM ve Tricon Energy Plastik ve Kimyevi Maddeler Sanayi ve Ticaret AŞ (TRICON KİMYA), Veskim Kimyevi Madde İthalat İhracat AŞ (VESKİM) tarafından muhtelif tarihlerde Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.
- (11) İlgili pazarda kostik ürününün kara tankerleri ile taşınması hizmetini sunan nakliye firmalarından bilgi ve belge talep edilmiş, talep edilen bilgi ve belgelere ilişkin cevabi yazılar; LGT Lojistik AŞ (LGT LOJİSTİK), Mengenli Nakliyat Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi (MENGENLİ) ve TGL Tetglobal Lojistik Nakliyat Sanayi ve Ticaret AŞ (TGL TETGLOBAL) tarafından 26.09.2024 ila 01.10.2024 tarihleri arasında Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.
- (12) Ek çalışma sırasında söz konusu piyasanın anlaşılması için ilgili kamu kurum ve kuruluşlarından bilgi ve belge talep edilmiş, talep edilen bilgi ve belgelere ilişkin cevabi yazılar; Ulaştırma Altyapı Bakanlığı Denizcilik Genel Müdürlüğü ile Ulaştırma Altyapı Bakanlığı Tersaneler ve Kıyı Yapıları Genel Müdürlüğü tarafından 22.03.2024 tarihinde Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.
- (13) Son olarak önaraştırma kapsamında bilgi ve belge talep edilen kuruluşlardan gelen cevabi yazıları İCA İctaş Altyapı Yavuz Sultan Selim Köprüsü ve Kuzey Çevre Otoyolu Yatırım ve İşletme AŞ (YSS), Çanakkale Otoyol ve Köprüsü İnşaat Yatırım ve İşletme AŞ, Türkiye Denizcilik İşletmeleri AŞ ve Türkiye Kimya Sanayicileri Derneği tarafından muhtelif tarihlerde Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.
- (14) Bunun üzerine yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 21.10.2024 tarih ve 2023-5-015/BN-01 sayılı ek çalışmaya ilişkin Bilgi Notu görüşülerek karara bağlanmıştır.
- (15) **H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili dosyada, LİKİT KİMYA'nın; "Kuzey Marmara" bölgesinde ve "tehlikeli sıvı kimyasal yüklere ilişkin liman hizmetleri" pazarında hâkim durumda olmadığı, iddia konusu davranışlarının 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi çerçevesinde kötüye kullanma teşkil etmediği, bu çerçevede LİKİT KİMYA hakkında 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi gereğince soruşturma açılmasına gerek olmadığı sonuç ve kanaatine ulaşılmıştır.

I. YAPILAN İNCELEME VE TESPİTLER

I.1. Hakkında İnceleme Yapılan Taraf: LİKİT KİMYA

- (16) LİKİT KİMYA 1996 yılında kurulmuş olup tekstil, inşaat, temizlik, kâğıt, gıda, kimya ve kozmetik sektörlerine yönelik olarak dökme ve ambalajlı kimyasalların yurt dışından tedarik edilmesi, depolanması, ambalajlanması, müşteri talebi doğrultusunda karışım yapılarak formüle edilmesi, alkollerin denatürasyonu⁵, yurt içi ve yurt dışı müşterilerine

⁵ Denatürasyon: Etil alkolün ve metil alkolün içilmesini ve içki imalinde kullanılmasını önlemek amacıyla, içine renk ve/veya koku ve tat veren, ancak girdi olarak kullanılacağı imalata zarar vermeyen maddelerden bir veya birkaçının katılma işlemini ifade etmektedir.

satışı pazarında faaliyet göstermektedir. LİKİT KİMYA ana faaliyeti olan kimyasal ticareti ile ilişkili olan sıvı kimyasalların depolanması operasyonlarını gerçekleştirmek üzere Tekirdağ/Marmaraereğlisi Tank Terminali'nin (Tekirdağ Tank Terminali) ve Adana Yumurtalık Serbest Bölge'sinde bulunan bir tank terminalinin sahibidir.

- (17) LİKİT KİMYA ayrıca, Tekirdağ'ın Marmaraereğlisi ilçesinde bulunan LİKİT PORT ile 2021 yılının Ekim ayından itibaren dökme sıvıların elleçlenmesi faaliyetini de gerçekleştirmeye başlamıştır. LİKİT PORT'ta elleçlenen ürünler boru hatları vasıtasıyla aynı bölgede bulunan Tekirdağ Tank Terminali'ne iletilmektedir. Bu çerçevede LİKİT KİMYA, kimyasal ürün ticareti ve söz konusu ürünlere ilişkin elleçleme ve depolama faaliyetleri gerçekleştirmesi bakımından dikey bütünleşik bir yapı sergilemektedir.
- (18) Teşebbüsün hissedarlık yapısına aşağıdaki tabloda yer verilmektedir.

Tablo 1: LİKİT KİMYA'nın Hissedarlık Yapısı

Hissedar	Hisse Oranı (%)
(.....)	(.....)
(.....)	(.....)
(.....)	(.....)
(.....)	(.....)
(.....)	(.....)
TOPLAM	(.....)
Kaynak: Teşebbüsten elde edilen bilgi ve belgeler.	

- (19) LİKİT KİMYA'nın sahibi olduğu Tekirdağ Tank Terminali 1997 yılında 12 dönüm arazi üzerinde kurulan üç adet tank ile faaliyetlerine başlamıştır. Zaman içerisinde artan satış hacmine bağlı öz kullanım ihtiyaçları doğrultusunda yaptığı yatırımları vasıtasıyla Tekirdağ Tank Terminali'nde bulunan tank sayısı (.....) adede yükselmiş ve toplam (.....) m³ depolama kapasitesine ulaşmıştır. Öte yandan teşebbüs tarafından yatırımı devam eden (.....) adet ilave tankın da yakın tarihte hizmet vermeye başlayacağı ifade edilmiştir. Aşağıda Tekirdağ Tank Terminali'nin bir görseli yer almaktadır.
- (20) LİKİT KİMYA kendi limanının bulunmadığı 2021 yılının Ekim ayına kadar ticaretini yapmak üzere ithal ettiği sıvı kimyasal ürünlerin Tekirdağ Tank Terminali'ndeki tanklara ulaştırılması için karayolu ile 6 km mesafede bulunan Martaş Liman Tesisleri'nden (MARTAŞ) gemi tahliye hizmeti almış ve MARTAŞ'tan tahliye edilen yükler kara tankerleri vasıtasıyla Tekirdağ Tank Terminali'ne taşınmıştır. Aşağıda yer verilen görselde Tekirdağ Tank Terminali ile MARTAŞ'ın *Google Maps* uygulamasından sağlanan konumlarına yer verilmektedir.

<https://likitkimya.com/hizmetlerimiz/denaturasyon-hizmeti/#:~:text=Denat%C3%BCrasyon%20Hizmetimiz,birka%C3%A7%C4%B1n%C4%B1n%20kat%C4%B1lmas%C4%B1%20i%C5%9Flemi%20ifade%20eder.>

Erişim Tarihi: 18.10.2024

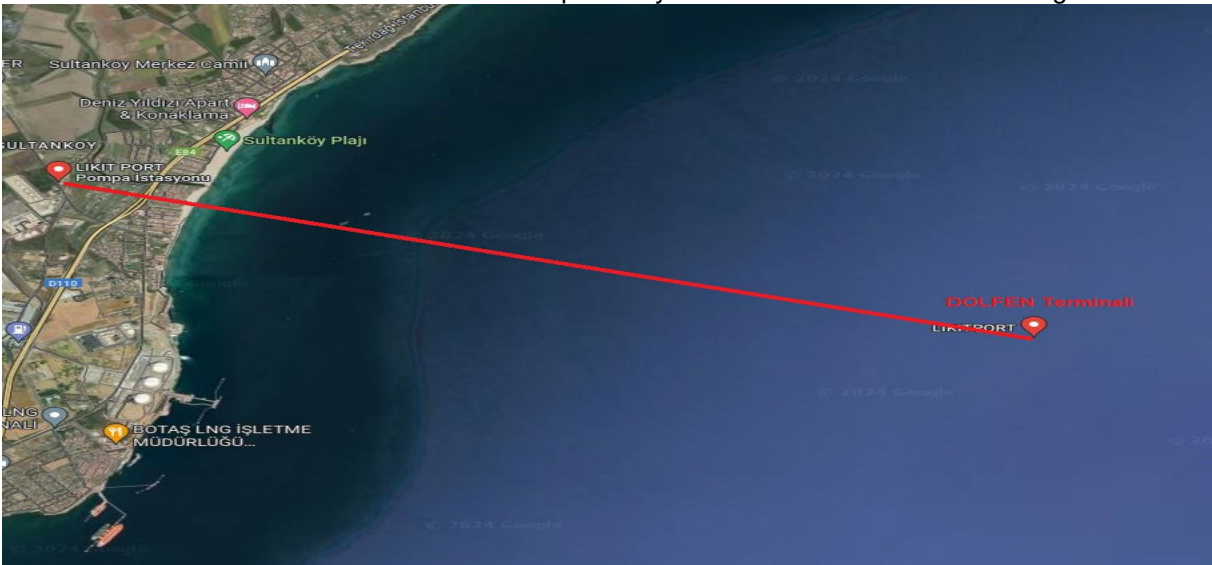
- (23) LİKİT KİMYA'nın 2012 yılında başlayan liman girişimlerinde ilgili otoritelerden şamandıra ile elleçleme⁶ yapma talebinde bulunulduğu ancak Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı (Bakanlık) yetkililerinin güvenlik gerekçesiyle yeni şamandıra kurulumuna izin vermeyeceğini beyan etmesi üzerine bölgenin şartları da dikkate alınarak dolfen limanı kurulmasına karar verildiği ifade edilmektedir. Zira, yukarıdaki Görsel-1'den Tank Terminali'nin kıyı şeridi ile kesiştiği en yakın mesafede turistik amaçla kullanılan bir plaj bulunduğu anlaşılabilmektedir. Bunun bir sonucu olarak LİKİT PORT'un kıyıya inşa edilmesi mümkün olmamıştır.
- (24) Gemilerin yanaşması veya bağlanması için kıyıdan açıkta inşa edilen nispeten küçük yapılara dolfen limanı adı verilmekte olup LİKİT PORT da bir dolfen limanı niteliği taşımaktadır. Ülkemizde bulunan diğer dolfen limanları yalnızca akaryakıt elleçlemesi yapmakta olduğundan LİKİT PORT sıvı kostik gibi tehlikeli sıvı kimyasal yüklerin elleçlemesini yapan tek dolfen limanıdır.

Görsel 3: LİKİT PORT Dolfen Limanı

- (25) LİKİT PORT'un bulunduğu alan deniz altında 17 metre derinliğe sahip olup, iskelesinin güney tarafında en fazla (.....) DWT⁷, kuzey tarafında ise en fazla (.....) DWT'a kadar sadece sıvı yük gemilerinin yanaşabileceği bir nitelik taşımaktadır. LİKİT PORT'a aynı anda en fazla (.....) adet gemi yanaşabilmektedir. Sahilden 900 metre açıkta inşa edilmiş olan LİKİT PORT'a yanaşan gemilerden tahliye edilen sıvı kimyasallar tesise bağlı olan (.....) ayrı boru hattı ile LİKİT PORT'un karada bulunan pompa istasyonuna iletilmektedir. Aşağıdaki görselde LİKİT PORT terminalinin ve pompa istasyonunun Google Maps uygulamasından sağlanan konumuna yer verilmektedir.

Görsel 4: LİKİT PORT Dolfen Terminali ile Pompa İstasyonu Arasındaki Boru Hattı Güzergâhı

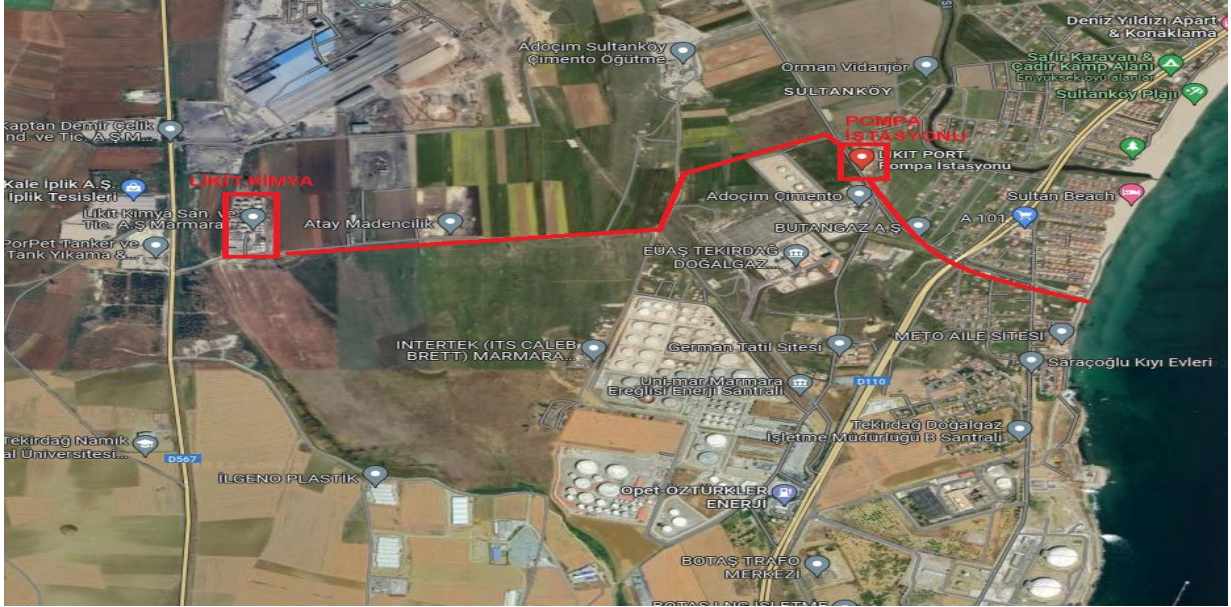

⁶ Denizde bulunan yüzer platform sistemi ile elleçleme anlamına gelmektedir.

⁷ Deadweight ton.

- (26) Dolfen limanından karada bulunan pompa istasyonuna ulaşan (.....) adet boru hattının (.....) pompa istasyonundan Tank Terminali'ne de ulaşırken diğer (.....) boru hattı ise pompa istasyonunda körlenmiş durumda olup mevcut durumda aktif kullanımda değildir. Limandan Tank Terminali'ne bağlı olan boru hatlarının birinin ortalama uzunluğu 4500 metredir. Aşağıdaki görselde LİKİT PORT'a ait boru hattının karada bulunan bölümünün Google Maps uygulamasından sağlanan güzergâhına yer verilmektedir.

Görsel 5: Tekirdağ Tank Terminali ile Pompa İstasyonu Arasında Kurulan Boru Hatları Güzergâhı

- (27) LİKİT KİMYA tarafından, bölgedeki yoğun tank kiralama talebine cevap verebilmek üzere 2022 yılında Marmaraaereğlisi ilçesinde tank istasyonu inşa edebilmek üzere (.....) dönümlük bir arazinin satın alındığı, bu amaçla LİKİT KİMYA ile birebir aynı ortaklık yapısını haiz Likit Depolama AŞ isimli ayrı bir tüzel kişiliğin kurulduğu ve arazi üzerinde (.....) m³'lük yeni bir akaryakıt ve kimyasal tank terminali yatırımı yapmak üzere Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığında ÇED onayının 2023 yılının Aralık ayı içerisinde alındığı ve 2024 yılında ilçe ve il belediyelerinin meclislerinde alınan olumlu imar görüşü akabinde söz konusu tank terminalinin yapılması için gereken yatırımlara Temmuz ayında başlandığı ifade edilmiştir. Aşağıdaki görselde söz konusu yatırımın konumuna yer verilmektedir.

Görsel 6: Yeni Tank Terminali Yatırımının Konumu

(.....TİCARİ SIR.....)

- (28) LİKİT KİMYA'nın sahip olduğu Adana Yumurtalık Serbest Bölgesi'nde bulunan tank terminali ise 1999 yılında faaliyete başlamış olup mevcut durumda (.....) adet tank ve (.....) m³ sıvı depolama kapasitesi ile faaliyetlerine devam etmektedir. Söz konusu tank terminaline deniz yolu ile gelen ürünler yakınında bulunan Toros Ceyhan Limanı'nda

(TOROSPORT CEYHAN) elleçlenmektedir. Anılan iletim faaliyeti LİKİT KİMYA tarafından kurulan (.....) adet boru hattıyla gerçekleştirilmektedir.

- (29) Sözü edilenlere ek olarak LİKİT KİMYA mevcut durumda, kimyasal ürünlere ilişkin faaliyetleri kapsamında Kocaeli/Körfez’de bulunan (.....)’tan da tank kiralamaktadır. LİKİT KİMYA’nın (.....)’tan kiraladığı (.....) m³ depolama hacmine sahip (.....) tank ile tehlikeli sıvı niteliği taşıyan (.....) ürününün satışını gerçekleştirmektedir.
- (30) 2023 yılında LİKİT KİMYA’nın yukarıda yer verilen tüm faaliyetlerinden elde ettiği toplam ciro (.....) TL’dir.

I.2. Başvuru Sahibi: (.....)

(31)

(.....TİCARİ SIR.....)⁸

(32)

(.....TİCARİ SIR.....)

(33)

(.....TİCARİ SIR.....)

(34)

(.....TİCARİ SIR.....)

(35)

(.....TİCARİ SIR.....)⁹

⁸ (.....)

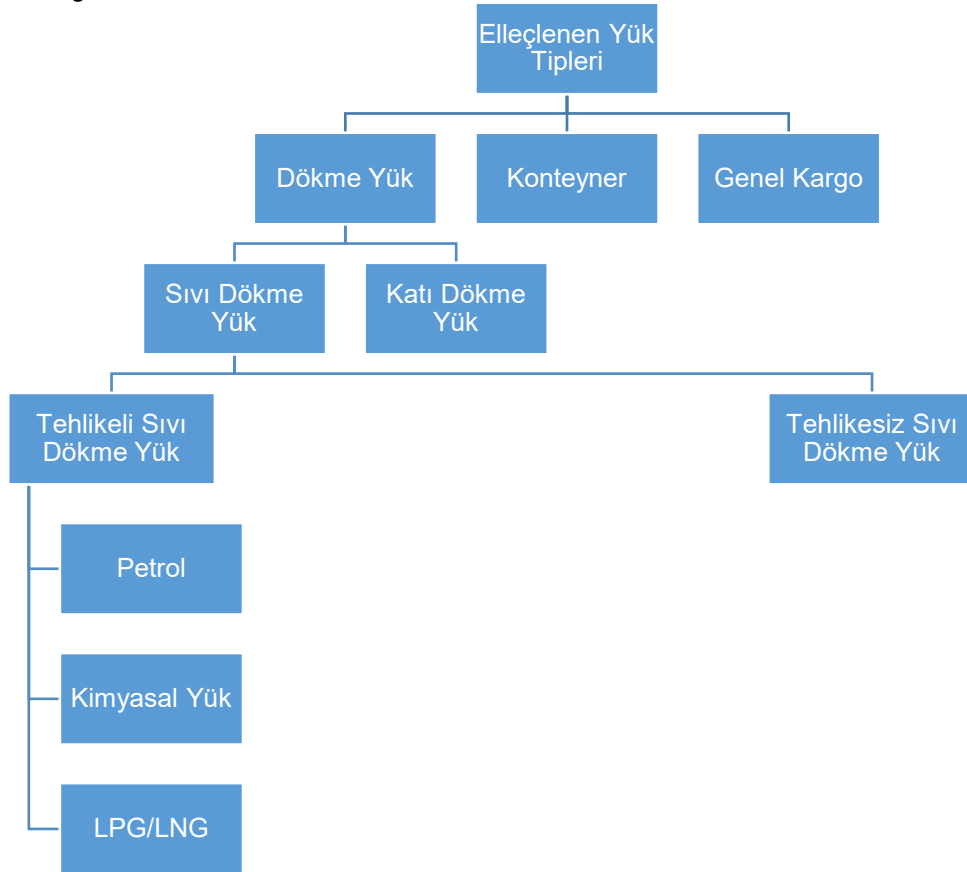
⁹ (.....)

I.3. İlgili Pazar

I.3.1. Sektöre İlişkin Genel Bilgiler

- (36) Uluslararası ticarete en çok kullanılan ve en ekonomik taşıma yöntemi olan deniz yolu taşımacılığında, taşınan yüklerin kara ile bağlantısını sağlayan limanlar stratejik bir bileşen olarak öne çıkmaktadır. Limanlar, belli bir yüke ya da yük grubuna hizmet veren terminallerin birleşiminden oluşmakta, ölçeklerine ve türlerine göre değişmekle birlikte genellikle bir veya birkaç iskele, rıhtım, boru hatları, tanklar, konteyner depolama alanları, vinçler, gümrük ofisleri, kara ve deniz ulaşımını düzenleyen tesisler gibi çeşitli altyapıları içermektedir.
- (37) Limanlarda sunulan hizmetler genel olarak iskele hizmetleri (kılavuzluk, römorkaj, bağlama), yük elleçleme hizmeti (yükleme/boşaltma, terminaller, depolama, dondurucular), yük sahiplerine yönelik hizmetler ve yardımcı hizmetlerden (bakım, güvenlik, temizlik) oluşmaktadır¹⁰. Limanların hizmet verdiği yük tipleri ise en genel kapsamda dökme yük, konteyner ve genel kargo şeklinde tasnif edilebilmektedir. Dökme yükler ise kendi içerisinde katı dökme yük (demir cevheri, kömür, tarımsal kuru yük gibi) ve sıvı dökme yük (ham petrol, kimyasal ürünler gibi) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bu sınıflandırmayı görselleştiren şemaya aşağıda yer verilmektedir.

Şekil 1: Yük Kategorileri

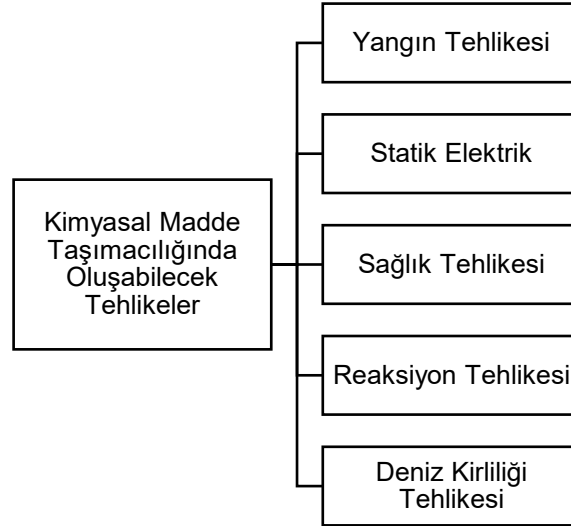
- (38) Dökme yük olarak adlandırılan yük çeşidi dökme halde gemilere yüklenirken ambara dökülen ve tüm bir gemi ambarını tamamen dolduran veya tanklara bir pompa vasıtasıyla pompalanabilen yükler olarak tanımlanabilmektedir. Katı haldeki dökme yükler; kömür, çimento, maden cevheri, buğday, mısır gibi ürünlerden oluşurken sıvı

¹⁰ 08.05.2018 tarihli ve 18-14/267-129 sayılı Kurul kararı,

dökme yükler; ham petrol, dizel, jet yakıtı, sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG), sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG), asit türevleri, sıvı yağlar ve çeşitli kimyasal ürünlerden oluşmaktadır¹¹.

- (39) Sıvı dökme yüklerin uzun mesafelere taşınması tanker gemileri vasıtasıyla gerçekleştirilmekte olup gemilerin yükleme ve boşaltma operasyonları, tahliye pompaları ve iletim boruları aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Kimyasal tankerlerde ayrıca tankların içerisindeki yükleri gerektiğinde ısıtmak ve akışkanlığını kaybettirmemek için özel ısıtma sistemleri de bulunabilmektedir.
- (40) Sıvı dökme yükler tehlikeli ve tehlikesiz sıvı dökme yükler olmak üzere iki ana kategoriye ayrılmaktadır. Tehlikeli sıvı yük kavramı; patlayıcı, parlayıcı, yanmayı kolaylaştırıcı, yakıcı, korozif/aşındırıcı ve zehirli olabilen sıvı yükleri ifade etmektedir. Bu çerçevede tehlikeli sıvı yükler; insan sağlığına, çevreye veya malzemelere zarar verebilecek özelliklere sahip olduğundan belirli standartlar ve düzenlemeler altında elleçleme, taşıma ve depolama koşulları gerektirmektedir.

Şekil 2: Kimyasal Madde Taşımacılığında Oluşabilecek Tehlikeler

- (41) Yürürlükteki mevzuat uyarınca ülkemizde elleçlenen kimyasal ürünlerin, kapalı devre boru hatları ile farklı teknik gereklilikleri sağlayan tanklara iletilmesi gerekmektedir. Elleçleme ve iletim hizmeti bakımından kontaminasyon riskini¹² bertaraf etmek için boru hatları ve ilgili ekipmanlar her işlem öncesinde ve sonrasında temizlenmektedir. Depolama hizmeti bakımından da tankta depolanacak her kimyasal ürünün değişimi sırasında kontaminasyon riskinin önlenmesi amacıyla tank için ve ilgili ekipmanın temizlenmesi gerekmektedir. Buna ek olarak tankta depolanan tehlikeli sıvı kimyasal ürünün niteliği itibarıyla belirli koşullarda muhafaza edilmesi gereken durumlarda terminaller tarafından tank ısıtma ve tank soğutma hizmeti gibi ilave hizmetler sunulmaktadır. Tüm bu hizmetlerin sunulabilmesi için terminallerin çeşitli altyapı ve ekipmanlara sahip olması gerekmektedir.
- (42) Sektöre ilişkin genel bilgi kapsamında son olarak ülkemizdeki tehlikeli sıvı kimyasal yük elleçleme hizmeti veren liman işletmecilerinin elleçleme miktarlarına göre sıralı listesine ve konumlarına aşağıdaki tabloda yer verilmektedir.

¹¹ ZORBA, Y. (2009) "Uluslararası Deniz Ticaretinde Tehlikeli Yüklere İlişkin Güvenlik Yönetimi: Uluslararası Denizde Tehlikeli Yük Taşımacılığı Standartları (IMDG Code) ve Türkiye Uygulamaları", Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi.

¹² Farklı kimyasalların birbirine bulaş riskini ifade etmektedir.

Tablo 2:Türkiye'de Tehlikeli Sıvı Kimyasal Yük Elleçleyen Liman İşletmecilerinin Konumları

Sıralama	Limanlar	Konumu
1	TOROSPORT CEYHAN	Adana
2	LİMAŞ	Kocaeli
3	POLİPORT	Kocaeli
4	PETKİM	İzmir
5	ÇELEBİ BANDIRMA	Balıkesir
6	SOLVENTAŞ	Kocaeli
7	TOROSPORT SAMSUN	Samsun
8	AKSA	Yalova
9	LİKİT PORT	Tekirdağ
10	ALTINTEL	Kocaeli
11	MESBAŞ	Mersin
12	EGE GÜBRE	İzmir
13	KORUMA Klor	Kocaeli
14	İGSAŞ	Kocaeli
15	AKTAŞ	Kocaeli
16	YILPORT	Kocaeli
17	İSDEMİR	Hatay
18	ERDEMİR	Zonguldak
19	MARTAŞ	Tekirdağ
20	HOPAPORT	Artvin

- (43) Tabloda yer alan bilgiler incelendiğinde tehlikeli sıvı yük elleçleme miktarına göre ilk beş teşebbüsün TOROSPORT CEYHAN, LİMAŞ, POLİPORT, PETKİM ve SOLVENTAŞ olduğu görülmektedir. Türkiye Liman İşletmecileri Derneği (TÜRKLİM) verilerine göre mezkûr teşebbüslerin 2023 yılı için ülke çapındaki pazar paylarının ise sırasıyla; %17, %14, %12, %11 ve %9 olduğu anlaşılmaktadır. Öneriye tarafı LİKİT PORT'un ise tehlikeli sıvı kimyasal elleçleme hizmetleri bakımından %(.....)'lük pay ile ülke çapında dokuzuncu sırada yer aldığı görülmektedir.

1.3.2. Tehlikeli Sıvı Dökme Yüklere İlişkin Yasal Düzenlemeler

- (44) Yukarıda da bahsedildiği üzere tehlikeli sıvı dökme yüklerin elleçlenmesi, taşınması ve depolanması faaliyetleri; stratejik önemi ve barındırdığı yüksek güvenlik riskleri nedeniyle birtakım hukuki düzenlemeler çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Sektörde gerçekleşen dönüşümü takip edebilmek adına, ilgili mevzuat düzenlemelerine ve değişikliklerine izleyen paragraflarda kronolojik olarak yer verilmektedir.
- (45) Bu hususta ilk olarak deniz yoluyla yapılacak tehlikeli madde taşımacılığı faaliyetlerinin ekonomik, seri, güvenli, kaliteli, çevreye olumsuz etkisi en az ve diğer taşımacılık faaliyetleri ile uyumlu şekilde yapılmasını sağlamak amacıyla hazırlanan ve 03.03.2015 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "*Tehlikeli Yüklerin Denizyoluyla Taşınması ve Yükleme Emniyeti Hakkında Yönetmelik*"ten bahsedilebilecektir¹³.
- (46) Söz konusu Yönetmelik amacına yönelik kuralları içermesinin yanı sıra deniz emniyeti ile ilgili ulusal mevzuattan ve ülkemizin tarafı olduğu uluslararası sözleşmelerden kaynaklanan yükümlülükleri yerine getiren teknik bir düzenleme niteliğindedir. Yönetmelik'in "*Taşıma ve Elleçleme Faaliyetlerine İlişkin Kurallar*" başlıklı beşinci maddesine göre tehlikeli yük elleçleyen kıyı tesislerinin TYUB almaları ve geçerli durumda bulundurmaları zorunludur. Söz konusu maddeye dayanılarak hazırlanan ve 10.04.2017 tarihli ve 30296 sayılı Bakan Oluru ile yürürlüğe giren "*Kıyı Tesisi Tehlikeli Madde Uygunluk Belgesi Düzenlenmesi Hakkında Yönerge*" (TYUB Yönergesi) ile

¹³ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/03/20150303-6.htm>, Erişim tarihi: 18.10.2024.

tehlikeli yük elleçleyecek ve/veya geçici depolama faaliyeti yapacak kıyı tesislerinin sahip olması ve yerine getirmesi gereken teknik ve altyapı kaynaklı unsurlar düzenlenmektedir¹⁴. Bu kapsamda, TYUB Yönergesi'nin 15. maddesinin birinci fıkrasında yer alan *"Bitkisel yağlar hariç olmak üzere; IBC Kod Bölüm 17'de bulunan tablonun "hazards (zararlılar)" başlıklı "d" sütununda "safety (emniyet)-S" ibaresi bulunan zararlı tehlikeli sıvı dökme yükler, tesiste supalan olarak elleçlenemez. Söz konusu yükler, ancak boru hatları vasıtasıyla tesiste bulunan tanklara tahliye edilerek ve bu tanklardan kara tankerlerine dolum yapılarak tesiste elleçlenebilir."* hükmü ile bitkisel yağlar hariç olmak üzere tehlikeli sıvı dökme yüklerin liman ve kıyı tesislerinde supalan olarak elleçlenmesi yasaklanmıştır.

- (47) Diğer taraftan, ülkemizin bazı bölgelerinde tehlikeli sıvı yüklerin elleçlenmesi kriterlerini karşılayacak altyapılara sahip liman ve kıyı tesisi bulunmaması nedeniyle ve belirli koşullar altında söz konusu bölgede gerekli kriterlere sahip altyapılar faaliyete geçene kadar supalan elleçleme işlemine istisnai olarak izin verilmiştir. İstisnai olarak verilen bu izin ile bölgesinde gerekli altyapıya sahip tesis bulunmayan ve supalan elleçleme işlemi yapması gereken teşebbüslerin, gerçekleştireceği her işlem bazında Bakanlık'tan talepte bulunması gerektiği düzenlenmiştir. Bakanlık tarafından söz konusu istisnai dönemdeki supalan elleçleme taleplerinin değerlendirilmesinde aşağıdaki prensiplerin uygulanacağı 12.10.2017 tarihli yazı ile sektör paydaşlarına bildirilmiştir¹⁵:

"1) Tehlikeli Madde Uygunluk Belgesine sahip liman veya kıyı tesisinin bulunmaması nedeniyle supalan elleçlemenin kamu yararı gereği gerekli ve zorunlu olduğu liman bölgelerinde,

- a. tehlikeli sıvı kimyasal maddelerin nihai varış noktasına ulaşımını sağlayacak en kısa ve emniyetli karayolu bağlantısının bulunması esas alınmak üzere,*
- b. söz konusu bölgedeki liman ve kıyı tesislerinin başvuruları doğrultusunda tesis koşulları ve tesis tarafından verilecek altyapı (boru devresi ve depolama tankı) yatırımı taahhüdüne ve süresine riayet edilme şartı ile taahhüt edilen altyapı yatırımı o bölgede yapılmaya kadar gemi bazlı supalan elleçlemeye izin verilebilecek olup, liman veya kıyı tesislerine sürekli bir izin verilmeyeceği,*

2) Bölgede muafiyet talep eden limanlara, tehlikeli sıvı kimyasal maddelerin nihai varış noktasına en kısa ve en emniyetli karayolu bağlantısı mümkün olan ve Tehlikeli Madde Uygunluk Belgesine sahip liman veya kıyı tesisinin bulunması durumunda muafiyet talebinde bulunan diğer limanlara supalan elleçleme izni kesinlikle verilmeyeceği,

3) Tehlikeli Madde Uygunluk Belgesine sahip olup boru devreleri vasıtasıyla elleçleme yapan sınırlı geçici depolama kapasitesi bulunan liman veya kıyı tesislerinin aynı anda gemi ve kara tanker operasyonları yapmaları veya elleçlenecek tehlikeli maddelerin özelliklerinden kaynaklanan elleçleme tedbirlerini almaktan imtina etmeleri gibi emniyetsiz elleçleme operasyonları için liman başkanlıkları tarafından meri mevzuat kapsamında yaptırım uygulanarak Tehlikeli Mal ve Kombine Taşımacılık Düzenleme Genel Müdürlüğü (TMKTDGM)'ne bildirileceği,

¹⁴<https://denizcilik.uab.gov.tr/uploads/pages/yonerge-talimat/kiyi-tesisi-tehlikeli-madde-uygunluk-belgesi-duzenlenmesi-hakkinda-yonerge.pdf>, Erişim Tarihi: 18.10.2024

¹⁵ [Tehlikeli Sıvı Kimyasalların Supalan Elleçlenmesi \(vda.org.tr\)](https://www.denizticaretodasi.org.tr/tr/sirkuler/tehlikeli-sivi-kimyasalların-supalan-elleçlenmesi-hk----9597?page=1) ve <https://www.denizticaretodasi.org.tr/tr/sirkuler/tehlikeli-sivi-kimyasalların-supalan-elleçlenmesi-hk----9597?page=1>, Erişim Tarihi: 18.10.2024

4) Gemi bazlı seferlik elleçleme operasyonu ve taahhüt edilen altyapı çalışması aylık bazda ilgili liman başkanlığı tarafından denetlenerek TMKTDGM'ne bildirileceği, taahhüt edilen altyapı çalışmalarının süresinde yapılmaması halinde gemi bazlı muafiyet verilmesi işlemine son verileceği,

5) Tehlikeli madde elleçlemesinin can, mal ve çevre emniyeti açısından yarattığı riskler ile tehlikeli sıvı yük taşımacılığının artması da dikkate alınarak bölgesel ihtiyaçları karşılamak üzere uygun altyapı yatırımlarını başlatan girişimcilere, altyapı süreçlerini taahhüt edilen sürede tamamlayana kadar supalan elleçleme yönünde seferlik değerlendirilerek izin verilebileceği,

6) Gemi temelinde seferlik izin uygulaması yapılan bölgelerde bölgesel ihtiyaçları karşılayacak yatırımların herhangi bir liman ve kıyı tesisince tamamlanması ve hizmete girmesi durumunda supalan elleçlemeye kesinlikle izin verilmeyeceği,

7) Gemi temelinde verilecek izinler için TMKTDGM en az 72 saat önceden gemi ismi ve tehlikeli yükün özelliklerini içeren bilgiler ile müracaat edilmesi gerektiği, bildirilmektedir.

Bu itibarla, tehlikeli kimyasalları elleçlemek için gerekli altyapılara sahip liman ve kıyı tesislerinin ülkemizde birçok bölgede mevcut olduğu göz önünde bulundurularak, supalan elleçleme ile ilgili yukarıda belirtilen hususlar ile ilgili olarak sorumluluk sahalarında bulunan liman ve kıyı tesislerinin bu kapsamda bilgilendirmesi istenmektedir.”

- (48) İzleyen dönemde, 03.03.2015 tarihli Yönetmelik yürürlükten kaldırılmış ve deniz yoluyla yapılacak tehlikeli yük taşımacılığı faaliyetinin güvenli, ekonomik, seri, kaliteli, çevreye olumsuz etkisi en az ve diğer taşımacılık faaliyetleri ile uyumlu şekilde yapılması ve deniz yoluyla taşınan yüklerin yükleme emniyetinin sağlanması amacıyla hazırlanan “Tehlikeli Yüklerin Denizyoluyla Taşınması ve Yükleme Emniyeti Hakkında Yönetmelik” 14.11.2021 tarihli ve 31659 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir¹⁶. Söz konusu Yönetmelik’in 17. maddesinin beşinci fıkrası;

“Asfalt ürünleri hariç olmak üzere IBC Kod Bölüm 17’de bulunan tablonun “zararlılar (hazards)” başlıklı “d” sütununda “emniyet (safety)-S” ibaresi bulunan zararlı tehlikeli sıvı dökme yükler, kıyı tesislerinde supalan olarak elleçlenemez. Bu yükler, ancak boru hatları vasıtasıyla gemilerden tesiste bulunan tanklara tahliye edilerek ve bu tanklardan da kara tankerlerine dolum yapılarak elleçlenebilir. Kara tankerlerinden gemilere yüklemelerde de aynı kural geçerlidir.”

hükmünü içermektedir¹⁷. Öte yandan 30.11.2022 tarihli ve 32029 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Tehlikeli Yüklerin Denizyoluyla Taşınması ve Yükleme Emniyeti Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” uyarınca ise, mevcut Yönetmelik’in 17. maddesinin beşinci fıkrasında yer alan “Asfalt ürünleri” ibaresi “Bitkisel yağlar ve asfalt ürünleri” şeklinde değiştirilmiş olup böylece, IBC Kod Bölüm 17’deki tablonun “zararlılar (hazards)” başlıklı “d” sütununda “emniyet (safety)-S” ibaresi bulunan bitkisel yağların da supalan olarak elleçlenebileceği düzenlenmiştir.

- (49) Yönetmelik’te yapılan değişiklikle uyumlu olacak şekilde, 12.12.2022 tarihli ve 825869 sayılı Bakan Oluru ile TYUB Yönergesi’nin 6. maddesine onuncu fıkra olarak “Bitkisel yağları ve asfaltı supalan olarak elleçleyecek kıyı tesislerinin herhangi bir tehlikeli yüke

¹⁶ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/11/20211114-3.htm>, Erişim Tarihi: 01.10.2024

¹⁷ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/11/20211114-3.htm>, Erişim Tarihi: 18.10.2024

yönelik TYUB sahibi olması yeterlidir..." ibaresi eklenmiştir¹⁸. Mevzuat değişikliklerine ilişkin özet niteliğindeki tabloya aşağıda yer verilmektedir.

Tablo 3:Sektöre İlişkin Regülasyonların Kronolojik Sıralaması

Yayın Tarihi	Düzenleme ve İlgili Madde
03.03.2015	<i>Tehlikeli Maddelerin Deniz Yoluyla Taşınması Hakkında Yönetmelik</i> yayımlanmıştır.
10/4/2017 tarihli ve 30296 sayılı Bakan Oluru	" <i>Kıyı Tesisi Tehlikeli Madde Uygunluk Belgesi Düzenlenmesi Hakkında Yönerge</i> " (TYUB Yönergesi) ile bitkisel yağlar hariç olmak üzere zararlı tehlikeli sıvı dökme yüklerin liman ve kıyı tesislerinde supalan olarak elleçlenmesi yasaklanmıştır.
12.10.2017	İstisnai ve geçici bir döneme ilişkin olarak belirli koşullar altında supalan elleçlemeye izin verilmesine imkân tanınarak bu hususta Bakanlık tarafından uygulanacak prensipler sektör paydaşlarına bildirilmiştir.
14.11.2021 tarihli ve 31659 sayılı Resmi Gazete	<i>Tehlikeli Yüklerin Denizyoluyla Taşınması ve Yükleme Emniyeti Hakkında Yönetmelik</i> ile 03.03.2015 tarihinde yürürlüğe giren önceki Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır. Bu Yönetmelik ile zararlı tehlikeli sıvı dökme yüklerin kıyı tesislerinde supalan olarak elleçlenemeyeceği; bu yüklerin ancak boru hatları vasıtasıyla gemilerden tesiste bulunan tanklara tahliye edilerek ve bu tanklardan da kara tankerlerine dolum yapılarak elleçlenebileceği, kara tankerlerinden gemilere yüklemelerde de aynı kuralın geçerli olacağı hüküm altına alınmıştır.
30.11.2022 tarihli ve 32029 sayılı Resmi Gazete	<i>Tehlikeli Yüklerin Denizyoluyla Taşınması ve Yükleme Emniyeti Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik</i> yayımlanmış ve mevcut Yönetmelik'in 17. maddesinin beşinci fıkrasında yer alan "Asfalt ürünleri" ibaresi "Bitkisel yağlar ve asfalt ürünleri" şeklinde değiştirilmiş ve böylece bitkisel yağların supalan olarak elleçlenebileceği düzenlenmiştir.
12.12.2022 tarihli ve 825869 sayılı Bakan Oluru	TYUB Yönergesi'nin 6. maddesine onuncu fıkra eklenerek bitkisel yağları ve asfaltı supalan olarak elleçleyecek kıyı tesislerinin herhangi bir tehlikeli yüke yönelik TYUB sahibi olmasının yeterli olduğu bildirilmiştir.

I.3.3. İlgili Ürün Pazarı

- (50) Limanlara yönelik olarak yapılacak ilgili ürün pazarı tanımında belirleyici faktör, limanın hizmet verdiği yük ve gemi tipi olarak öne çıkmaktadır. Bunun yanında yükün kaynağı, güzergâhı ve elleçleme aşamasında ihtiyaç duyulan ekipman, limana uğrayan gemilerin büyüklüğü, müşteri tercihleri ve lojistik zincirindeki alternatif taşıma şekilleri gibi unsurlar da dikkate alınabilmektedir. Aşağıdaki tabloda Kurulun geçmiş tarihli kararlarında liman hizmetlerine ilişkin belirlediği ilgili ürün pazarlarına yer verilmektedir.

Tablo 4:Geçmiş Tarihli Kurul Kararlarındaki İlgili Ürün Pazarı Tanımları

Karar Tarihi ve Sayısı	Karar Türü	İlgili Ürün Pazarı
23.11.2023 23-54/1075-379	Devralma	Konteyner elleçlemeye yönelik liman işletmeciliği, transit trafiğine ilişkin konteyner elleçlemeye yönelik liman işletmeciliği, art alan trafiğine ilişkin konteyner elleçlemeye yönelik liman işletmeciliği, feeder hizmetleri
03.03.2022 22-11/169-68	Soruşturma	Konteyner iç dolum hizmetleri, konteyner içi lashing/takozlama hizmetleri, DBA tartım hizmetleri, yük depolama hizmetleri
28.10.2021 21-53/744-372	Özelleştirme	Konvansiyonel yük elleçleme, konteyner elleçleme, Ro-Ro gemilerine ve yolcu gemilerine yönelik liman hizmetleri ile liman istifade hizmetleri
26.11.2020 20-51/708-316	Devralma	Dökme kuru yük elleçleme pazarı, genel kargo elleçleme pazarı, konteyner elleçleme pazarı, kruvaziyer liman hizmetleri pazarı
05.11.2020 20-48/666-291	Soruşturma	Konteyner elleçleme hizmetleri pazarı, dökme katı yük elleçleme hizmetleri pazarı, genel kargo yük elleçleme pazarı
24.09.2020 20-43/591-264	Önaraştırma	Düzenli hatlarla konteyner taşımacılığı faaliyeti, kara yolu ile yapılan konteyner taşımacılığı hizmetleri pazarı
13.08.2020 20-37/523-231	Devralma	Konteyner elleçlemeye yönelik liman işletmeciliği pazarı, kılavuzluk ve romörkaj hizmetleri pazarı, yan hizmetler pazarı

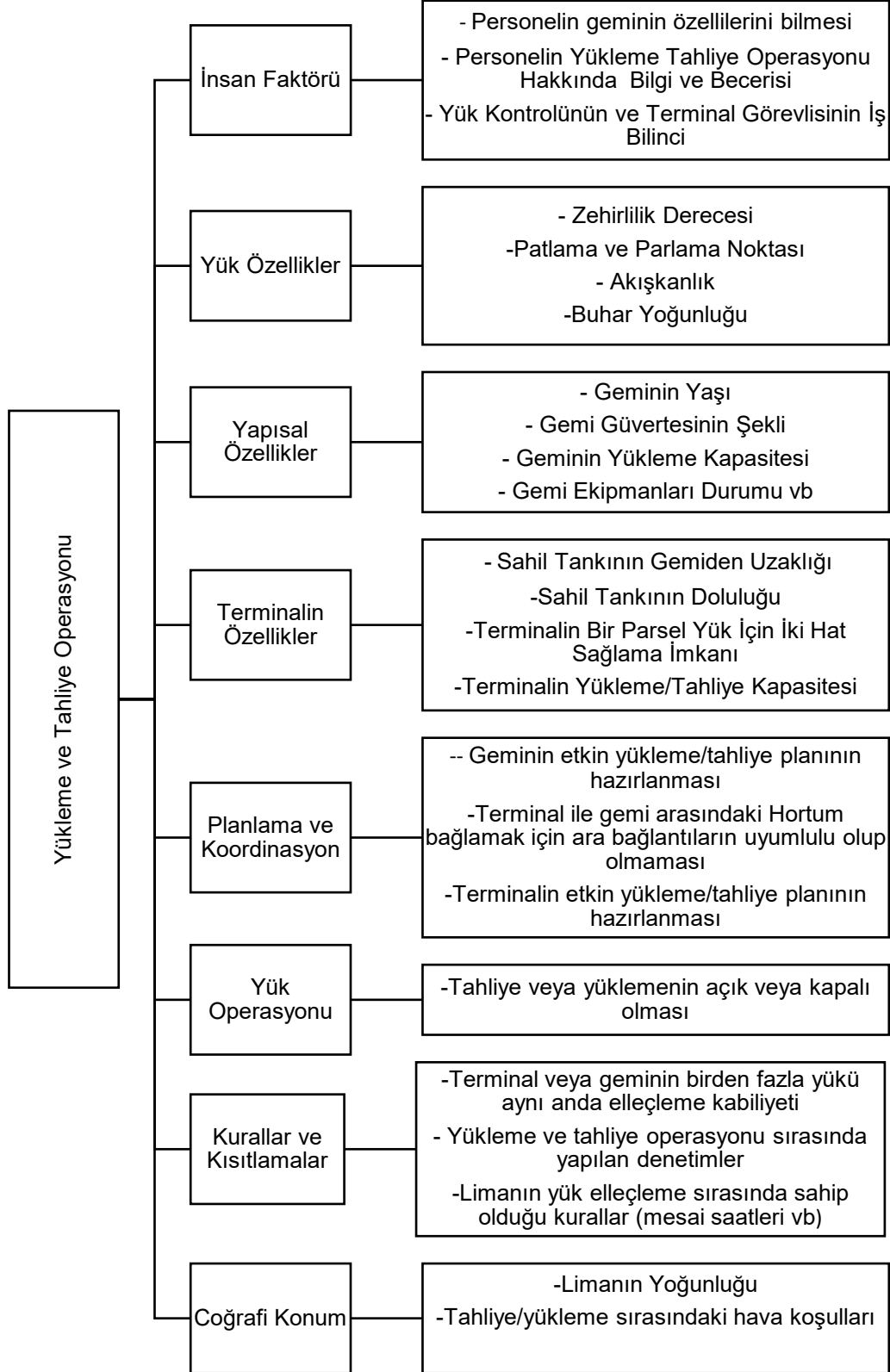
¹⁸<https://denizcilik.uab.gov.tr/uploads/pages/yonerge-talimat/kiyi-tesisi-tehlikeli-yuk-uygunluk-belgesi-duzenlenmesi-hakkinda-yonerge-degisikliklerin-islendigi-hali.pdf>, Erişim Tarihi: 18.10.2024

31.05.2018 18-17/303-152	Muafiyet	Kuru yük liman işletmeciliği pazarı, sıvı yük liman işletmeciliği pazarı, genel kargo liman işletmeciliği pazarı
08.05.2018 18-14/267-129	Devralma	Konteyner elleçlemeye yönelik liman işletmeciliği, gümrüklü geçici depolama, kılavuzluk ve römorkaj hizmetleri, yan hizmetler
07.08.2014 14-26/527-233	Özelleştirme	Dökme kuru yük elleçleme hizmetleri pazarı, dökme sıvı yük elleçleme hizmetleri pazarı, genel kargo elleçleme hizmetleri pazarı, konteyner elleçleme hizmetleri pazarı ve Ro-Ro elleçleme hizmetleri pazarı
25.11.2010 10-73/1518-580	Önaraştırma	Dökme kuru yük elleçleme hizmetleri pazarı, dökme sıvı yük elleçleme hizmetleri pazarı, genel kargo elleçleme hizmetleri pazarı ve konteyner elleçleme hizmetleri pazarı
8.7.2010 10-49/922-325	Devralma	Dökme kuru yük, genel kargo, konteyner elleçleme hizmetleri pazarı ve kruvaziyer gemilerine yönelik liman hizmetleri pazarı
12.6.2008 08-39/517-191	Özelleştirme Nihai Bildirim	Konvansiyonel yük elleçleme hizmetleri pazarı, Ro-Ro gemilerine yönelik liman hizmetleri pazarı, konteyner elleçleme hizmetleri pazarı, tren ferisi taşımacılığına yönelik liman hizmetleri pazarı ve feribotla yolcu taşımacılığına yönelik liman hizmetleri pazarı

- (51) Kurulun liman hizmetlerine yönelik geçmiş tarihli kararları incelendiğinde, yoğunlukla limanlarda elleçlenen yük tiplerine göre alt kırılımlara indirgenmiş pazar tanımlarının yapıldığı görülmektedir. Buna benzer olarak, TÜRKLİM tarafından hazırlanan *Türkiye Limancılık Sektörü 2024 Raporu*'nda (Limancılık Sektör Raporu) yük tiplerine göre liman işletmeciliği; sıvı dökme yük liman işletmeciliği, kuru dökme yük liman işletmeciliği, konteyner liman işletmeciliği, genel kargo liman işletmeciliği ve araç (Ro-Ro) liman işletmeciliği pazarı şeklinde beş alt pazara ayrılmaktadır¹⁹.
- (52) Geçmiş tarihli Kurul kararları ve bahse konu sektör raporu ışığında ilgili ürün pazarı genel olarak *dökme sıvı yük elleçleme hizmetleri pazarı* olarak tanımlanabilecek olsa da tehlikeli sıvı kimyasallara ilişkin liman hizmetleri ve buna ilişkin sektörel düzenlemeler dikkate alınarak ilave bir değerlendirme yapılması gerekmektedir. Nitekim doğrudan tehlikeli sıvı kimyasallara ilişkin liman hizmetlerine yönelik olarak geçmiş tarihli bir Kurul kararı bulunmadığından tehlikeli dökme sıvı kimyasallara ilişkin hizmetlerin diğer dökme sıvı yüklere yönelik hizmetlerden ayrı bir pazar teşkil edip etmediği ve elleçleme, depolama ve diğer yan hizmetlerin birlikte mi yahut ayrı ayrı mı ele alınması gerektiği hususları önem kazanmaktadır.
- (53) Liman hizmetleri açısından tehlikeli dökme sıvı kimyasallara ilişkin hizmetlerin diğer dökme sıvı yüklere yönelik hizmetlerden ayrı bir pazar teşkil edip etmediğine yönelik olarak limanlarda yapılan tahmil ve tahliye operasyonlarının hangi faktörler açısından farklılaştığının tespit edilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda tahmil ve tahliye operasyonlarında "İnsan Faktörü", "Yük Özellikleri", "Geminin Yapısal Özellikleri", "Terminalin Özellikleri", "Planlama ve Koordinasyon", "Yük Operasyonu", "Kurallar ve Kısıtlamalar" ve "Coğrafi Konum" olmak üzere sekiz genel temanın olduğu aşağıda gösterilen Şekil-3'ten anlaşılmaktadır.

¹⁹ <https://www.turklim.org/wp-content/uploads/2023/07/TURKLIM-Sektor-Raporu-2023.pdf>,
Tarihi: 18.01.2024

Şekil 3: Tahmil ve Tahliye Operasyonlarını Etkileyen Unsurlar

- (54) Tehlikeli dökme sıvı kimyasallara ilişkin hizmet veren limanlarda çalışan personelin tehlikeli sıvı kimyasal ürünün hangi şartlarda tahliye edileceği, depolama koşullarının elverişli olup olmadığı ve yükleme/tahliye işlemlerinin hızlı gerçekleştirilmesi gibi operasyonel etkinlik doğuran işlemler hakkında yeterli derecede bilgi ve beceriye sahip olması gerekmektedir.

- (55) Tehlikeli dökme sıvı kimyasallara ilişkin liman hizmetlerini diğer dökme sıvı yüklere yönelik hizmetlerden ayıran bir başka önemli unsur da elleçlenen ve depolanan ürünün özellikleridir. Tehlikeli dökme sıvı kimyasal maddeler patlayıcı, parlayıcı, yanmayı kolaylaştırıcı, yakıcı, korozif/aşındırıcı ve zehirli olabilmektedir. Söz konusu tehlikelerden ötürü tehlikeli dökme sıvı kimyasal maddelerin elverişli koşullarda elleçlenmesi ve depolanması gerekmektedir.
- (56) Terminal özellikleri de tehlikeli dökme sıvı kimyasallar ile diğer dökme sıvı yüklere yönelik liman hizmetlerinde önemli farklılık oluşturan faktörlerdendir. Limanlarda elleçlemesi yapılan tehlikeli dökme sıvı kimyasalların kara tankerlerine aktarılmadan önce terminalde bulunan tanklara aktarılması mevzuattan kaynaklanan bir zorunluluktur. Bu bakımdan tankların limandan uzaklığı, kapasitesi, liman ile tanklar arasında aktarımı yapan boruların ve terminalde bulunan tankerlerin yapısal özellikleri (paslanmaz çelik olup olmaması gibi), terminalin tahmil ve tahliye kapasitesi tehlikeli dökme sıvı kimyasal yük taşımacılığında dikkate alınmaktadır.
- (57) Yukarıda yer verilen unsurlar aynı zamanda yük operasyonlarını, planlama ve koordinasyon gereksinimlerini etkileyerek, tehlikeli dökme sıvı kimyasalların tahmil ve tahliye operasyonlarının diğer dökme sıvı kimyasallardan farklılaşmasına neden olmaktadır. Sonuç olarak, tehlikeli dökme sıvı kimyasallara ilişkin liman hizmetlerinin diğer dökme sıvı liman hizmetlerinden ayrıştığı kanaatine ulaşılmıştır.
- (58) Ayrıca tehlikeli dökme sıvı kimyasallara sunulan liman hizmetlerinin petrol ve LPG'ye sunulan liman hizmetlerinden ayrı bir pazar olarak dikkate alınıp alınmayacağı hususunda; işbu önaraştırma tarafı olan LİKİT KİMYA'nın faaliyetleri çıkış noktasını oluşturabilecektir. LİKİT KİMYA mevcut durumda yalnızca sıvı kimyasallara yönelik hizmet vermektedir. Nitekim şikâyetle konu davranışların da bu çerçevede olduğu iddia edilmektedir.
- (59) Tehlikeli sıvı dökme yükler için limanların altyapı gereksinimlerine bakıldığında kimyasal ve petrol ürünleri için doğrudan bir ayrım görünmemekle birlikte özellikle petrol ve LPG ürünlerine yönelik hizmet sunan limanların dikey bütünleşik yapıda oldukları ve diğer tehlikeli sıvı kimyasallara yönelik liman hizmeti sunmadıkları anlaşılmaktadır. Ayrıca kimyasal ve petrol ürünlerinin her ikisine de liman hizmeti sunan teşebbüslerin de petrol ürünlerine ilişkin boru hatlarını çoğunlukla kimyasal ürünler için kullandığı boru hatlarından ayrıştırdığı tespit edilmektedir. Dolayısıyla tehlikeli sıvı kimyasallara yönelik olarak sunulan liman hizmetlerinin petrol ve LPG'ye yönelik olarak sunulan hizmetlerden ayrı bir pazar olarak dikkate alınabileceği değerlendirilmektedir.
- (60) Tehlikeli dökme sıvı kimyasallar bakımından elleçleme hizmetinin depolama ve diğer yan hizmetlerden ayrı mı yahut ilgili hizmetlerle bir bütün olarak mı ele alınması gerektiği hususunda ise sektörel düzenlemeler ve mevcut pazar yapısı dikkate alınabilecektir. Zira ilgili başlıklarda yer verildiği üzere TYUB Yönergesi'nde yer alan *"Söz konusu yükler, ancak boru hatları vasıtasıyla tesiste bulunan tanklara tahliye edilerek ve bu tanklardan kara tankerlerine dolum yapılarak tesiste elleçlenebilir."* hükmü, elleçleme hizmetinin depolama hizmeti ile birlikte sunulmasını gerektirmektedir. Bir başka deyişle bir limandan tehlikeli sıvı kimyasallara yönelik olarak elleçleme hizmeti alındığında, ürünlerin yasal zorunluluk gereği kapalı devre ile kimyasal tanklarına aktarılması gerekmekte ve tek başına elleçleme hizmeti alınması mümkün olmamaktadır.
- (61) Nitekim önaraştırma tarafı LİKİT KİMYA'nın da boru hatlarının mevcut durumda kendi tanklarına bağlı olması elleçleme ve depolama hizmetlerinin birlikte sunulmasını gerektirdiğinden şikâyetle konu dışlayıcı iddialar bağlamında LİKİT KİMYA tarafından

elleçleme ve depolama hizmetlerine ilişkin sunulan koşulların birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir.

- (62) Bu çerçevede, tehlikeli dökme sıvı kimyasal yükler bakımından elleçleme ve depolama hizmetlerinin birbirini tamamlayıcı hizmetler olarak kabul edilebileceği ve şikâyet konusu iddiaların bütüncül şekilde değerlendirilebilmesi için ilgili ürün pazarının geniş anlamda “*tehlikeli dökme sıvı kimyasal yüklere ilişkin liman hizmetleri*” olarak tanımlanabileceği değerlendirilmektedir.

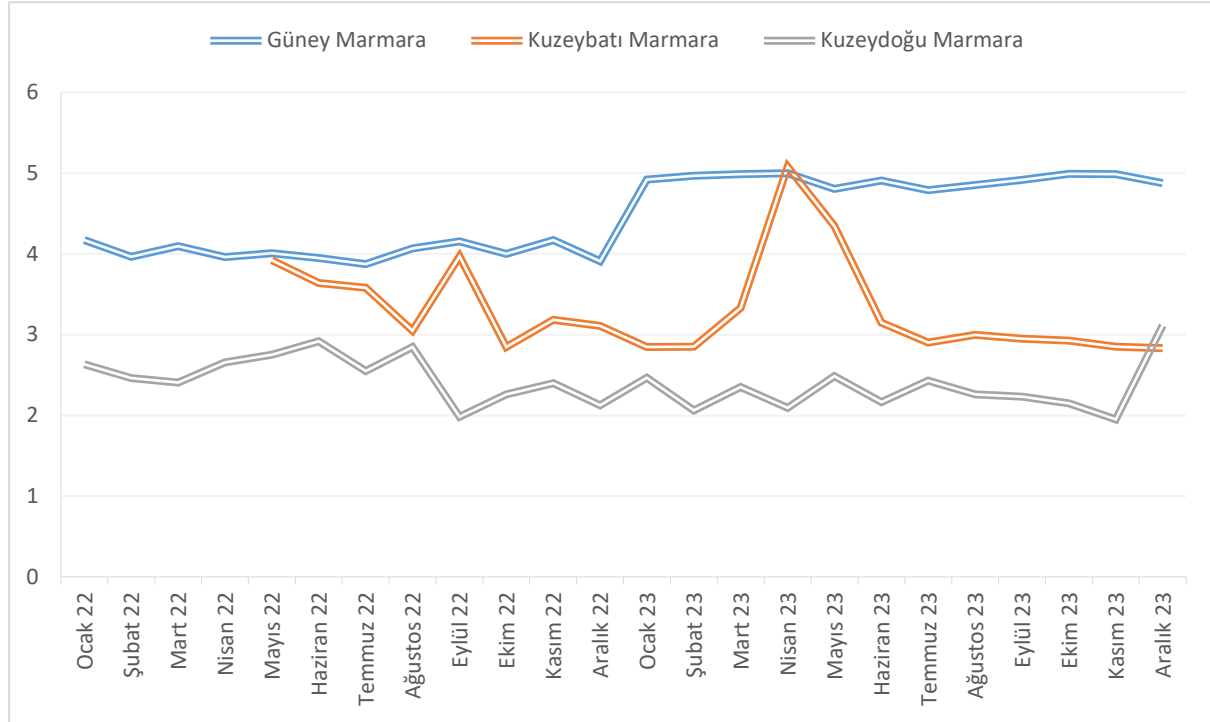
I.3.4. İlgili Coğrafi Pazar

- (63) Dosya kapsamında yapılacak değerlendirmelerde incelenen teşebbüsün pazar gücünün tespiti gerekmektedir. Pazar gücünün tespitinde ise incelenen teşebbüs üzerindeki rekabetçi baskının coğrafi sınırlarının belirlenmesi kritik önem arz etmektedir. Coğrafi pazar tanımlanırken de pazara özgü nitel ve nicel göstergeler birlikte dikkate alınmaktadır.
- (64) İzleyen başlıklarda öncelikle ilgili coğrafi pazarın sınırlarının tespiti için EAAD'den alınan görüşe yer verilmiş, akabinde pazara özgü diğer nitel ve nicel kriterler dikkate alınarak coğrafi pazar tanımlanmıştır.

I.3.4.1. EAAD Tarafından Yapılan Coğrafi Pazar Testleri

- (65) İlgili pazarın tespitinde en sık kullanılan iktisadi yöntem SSNIP (Küçük ama Önemli ve Kalıcı Fiyat Artışı- *Small but Significant Non-Transitory Increase in Price*) testidir. SSNIP testinde temel olarak varsayımsal bir tekelin fiyatlarında küçük ama önemli seviyede kalıcı bir artış yapması halinde belirli bir ürün veya ürün grubu için bu fiyat artışının tekeli firmanın karını yükseltip yükseltmeyeceği araştırılmaktadır. Fiyat artışı karlı ise ilgili ürünlerin yakın ikamelerinin olmadığı ve ayrı bir ürün pazarı teşkil ettiği sonucuna ulaşılmaktadır. Aksine fiyat artışı tekelinin karını düşürüyorsa alternatif ürünlerin varlığı söz konusu olmakta ve pazarın genişletilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır. SSNIP testinin, ilgili ürün pazarında olduğu gibi ilgili coğrafi pazarın tespiti için de kullanılması mümkündür.
- (66) Bununla birlikte yeterli veri elde edilemediği durumda ürünlerin fiyat esnekliklerinin tahmini zorlaşmaktadır. Bu zorluklar dikkate alınarak rekabet iktisadi literatüründe bazı fiyat temelli testler önerilmektedir. Fiyat temelli testler esas olarak fiyatların birlikte hareket etmesine odaklanarak belirli ürünlerin fiyatları birlikte hareket ediyorsa bu ürünlerin aynı pazar içinde kabul edilebileceğini önermektedir.
- (67) Mevcut dosya kapsamında da teşebbüs verilerinin maliyet tarafında alt kırılımlarına ilişkin gerekli ayrıştırma yapılamamış olup SSNIP testinin yapılabilmesi için gerekli ekonometrik talep tahmin yönteminde kullanılacak araç değişkenler bulunmadığından fiyat temelli testler üzerinden sonuca ulaşma yoluna gidilmiştir. Kuzeybatı Marmara, Kuzeydoğu Marmara ve Güney Marmara yer alan limanları tehlikeli sıvı kimyasal ürün elleçleme verileri kullanılarak oluşturulan ağırlıklı ortalama birim fiyatlarında 2022 yılı Ocak ayı ile 2023 yılı Aralık ayı arasında izlenen seyir aşağıdaki grafikte gösterilmektedir.

Grafik 1: Ağırlıklı Ortalama Birim Elleçleme Fiyatlarının Seyri, (USD)

- (68) Grafiğe göre Kuzeydoğu Marmara bölgesi fiyat serisi diğer bölgelere göre daha dengeli bir seyir izlemekle birlikte, Kuzeybatı Marmara bölgesi iki adet ve Güney Marmara bölgesi fiyatlarının bir adet önemli kırılım yaşadığı görülmektedir.
- (69) Aynı veriler kullanılarak yapılan fiyat korelasyon testi, kısa vadede üç bölge arasında fiyatların birlikte hareket etme eğiliminde olmadıklarına işaret etmekle birlikte bir hizmetin fiyatı artarken diğerinin azalmasının söz konusu olduğu, bunun da birbirine olan talebi etkileyebilme ihtimali olduğu sonucuna ulaşmaktadır.
- (70) Fiyat korelasyon testinin kısa dönemli olması nedeniyle yanıltıcı sonuç verme riskine karşı kullanılan eşbütünleşme testine göre fiyat serilerinin eşbütünleşik olduğu ortaya çıkarsa fiyat serileri arasında eşbütünleşme olan ürünlerin aynı ilgili pazarda olduğu söylenebilecektir. Yapılan test sonuçları Güney Marmara ile Kuzeybatı Marmara bölgelerinin fiyat serileri arasında uzun dönemli bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşmaktadır. Aynı şekilde Kuzeydoğu Marmara ile Kuzeybatı Marmara arasında da eşbütünleşme olmadığı sonucuna ulaşmaktadır.
- (71) İncelenen pazardaki gözlem sayılarının yetersiz olması ve Kuzeybatı Marmara'da hâlihazırda hizmet veren tek limanın pazara girişinden itibaren yalnızca 17 aylık bir süre geçmiş olması nedeniyle uzun döneme yayılan gözlemlerin bulunmaması, bir başka deyişle zaman serilerinin yetersiz olması gibi gerekçeler ile EAAD'nin ulaştığı nihai sonuç, ilgili coğrafi pazarın tanımlanması noktasında anlamlı bir bulguya ulaşamadığı ve dosya kapsamında elde edilen diğer nitel ve nicel göstergeler üzerinden değerlendirme yapılmasının uygun olacağı şeklinde özetlenebilecektir.
- (72) EAAD'nin görüşleri ile aynı doğrultuda olarak ilgili bölümlerde yer verildiği üzere; sıvı kimyasallara ilişkin liman hizmetlerinde hizmet talebine konu kimyasalın niteliği, ne kadarlık depolama alanına ihtiyaç duyulduğu, ürüne özgü depolama koşullarının gerekip gerekmediği, hizmet alınmak istenen sürenin uzunluğu, liman açısından talebin değerlendirildiği andaki kapasite müsaitliği, uzun dönemli iş ilişkilerinin yaygınlığı nedeniyle fiyatlama çalışmalarının seyrekliği, limanların maliyet yapılarındaki

farklılıklar, yapılan yatırımların amorti sürelerinin değişkenlik göstermesi gibi unsurlar limanların fiyatlama davranışlarına doğrudan etki ediyor olduğundan fiyat analizlerinin yanıltıcı sonuçlar verebileceği değerlendirilmektedir.

1.3.4.2. Diğer Göstergeler Dikkate Alınarak Coğrafi Pazarın Tanımlanması

- (73) Coğrafi pazar tanımında kullanılabilecek diğer nitel ve nicel göstergeler arasında ilk olarak liman hizmetlerinin coğrafi boyutlarına ilişkin yaklaşımlara yer verilmelidir. Liman hizmetleri bakımından temel olarak, farklı başlangıç ve varış limanları arasındaki müşteri tercihleri coğrafi pazarın kapsamını belirlemektedir. Limanların karmaşık yapısı sebebiyle tercihlerde etkili olan faktörleri belirlemek zor olabilmekle birlikte; en önemli olası ölçütlerin maliyet, konum, hizmetin niteliği, hız ve süre, altyapının talep edilen hizmete uygunluğu, verimlilik ve hinterlant olabildiği anlaşılmaktadır²⁰.
- (74) Liman hizmetlerinin sunulduğu ilgili coğrafi pazarlar gerek limanın bulunduğu coğrafi konum gerekse limanın hizmet verdiği diğer liman ve hatlar ile yakından ilişkilidir. Anılan durum, limanlarla ilgili olarak kullanılan ve yakalama alanları (*catchment areas*) olarak isimlendirilen, ilgili limana hizmet veren ya da ilgili limanın hizmet verdiği limanlar ve/veya coğrafi alanları kapsayan, diğer bir deyişle limanın rekabet edebileceği coğrafi aralıklar ile açıklanabilmektedir.
- (75) Bu bakımdan, liman hizmetlerine ilişkin ilgili coğrafi pazar kavramında iki unsur ön plana çıkmaktadır. Bunlardan birincisi, pazarın “statik unsuru” olarak adlandırılan, limanın hizmet verdiği coğrafi alan olan “hinterlant trafiği”; ikincisi ise, “dinamik unsur” olarak adlandırılan, liner (düzenli hat taşımacıları) hatları tarafından belirlenen ve işletilen rotalar ile ilgili olan, limanın hizmet verdiği diğer limanlar şeklinde tanımlanan coğrafi alanları oluşturan “derin su trafiği”, diğer bir adıyla “transit trafik”tir.
- (76) Kurul yaklaşımında da, limanlar bakımından coğrafi pazarın tespitinde statik unsurun (hinterlant trafiği) ve dinamik unsurun (yakalama alanı-transit trafik) dikkate alınabildiği görülmektedir. Kurul kararlarında pazarın tanımı çoğunlukla statik unsur üzerinden yapılmış olup, dinamik unsur ancak incelenen limanın ana liman özelliğine sahip olduğu durumlarda dikkate alınmaktadır²¹.
- (77) Ayrıca, Kurulun liman hizmetlerine ilişkin geçmiş tarihli kararlarına²² bakıldığında; kimi kararlarında hinterlant trafiği dikkate alınarak limana hangi illerden ve limandan, hangi illere yük taşındığı baz alınıp bölgesel bazda coğrafi pazar tanımı yapıldığı, kimi kararlarda ise limanın bulunduğu il veya daha dar pazar tanımına gidilerek doğrudan limanın kendisinin coğrafi pazar olarak belirlendiği görülmektedir.
- (78) Mevcut dosya kapsamında şikâyeteye konu LİKİT PORT, düzenli hat taşımacılığı yapılan bir liman olmadığı için diğer limanlarla süregelen istikrarlı bir ilişkiye sahip değildir. Bu doğrultuda, pazarın dinamik unsuru dikkate alınarak rota bazlı bir coğrafi pazar tanımı yapılması mevcut dosya açısından elverişli olmamaktadır. Dolayısıyla pazarın statik unsurunun dikkate alınması gerekmektedir.

²⁰ CESUR, H. (2020), “Deniz Yolu Taşımacılığında ve Liman Hizmetlerinde İlgili Pazarın Tanımlanması”, *Rekabet Kurumu Uzmanlık Tezleri Serisi, No:167*.

²¹ CESUR (2020), s.65.

²² Rekabet Kurulunun 11.10.2018 tarih ve 18-38/618-299 sayılı, 20.10.2005 tarih ve 05-70/967-261 sayılı, 4.10.2007 tarih ve 07-77/916-350 sayılı, 06.04.2012 tarih ve 12-17/496-139 sayılı, 07.08.2014 tarih ve 14-26/527-233 sayılı kararları örnek verilebilir.

- (79) LİKİT PORT, coğrafi olarak Marmara Bölgesi'nde yer almaktadır²³. Aşağıdaki resimde TÜRKLİM Sektör Raporunda²⁴ yer verilen ve Marmara Bölgesi'nin alt liman bölgeleri gösterilmektedir.

Görsel 7: Marmara Bölgesi ve Alt Bölgeleri Haritası

Kaynak: TÜRKLİM Türkiye Limancılık Sektörü 2024 Raporu.

- (80) Ülkemizdeki sıvı kimyasal elleçleyebilen limanların birçoğu Marmara Bölgesi'nde bulunmaktadır²⁵. Marmara Bölgesi; Kuzeybatı Marmara, Kuzeydoğu Marmara ve Güney Marmara olarak üç alt bölgeye ayrılabilir. Sakarya, Kocaeli, Yalova ve İstanbul (Asya) illerinden oluşan Kuzeydoğu Marmara alt bölgesi liman sayısı bakımından en yoğun bölge olup bölgede tehlikeli dökme sıvı kimyasal elleçlemesi yapabilen 10²⁶ liman olduğu tespit edilmiştir. Özellikle Kocaeli ili hem sanayi kuruluşlarını barındırması hem de sahil yapılanması ile ilişkili olarak limanların yoğunlaştığı bir bölge olarak öne çıkmaktadır.
- (81) Marmara Bölgesi içinde yer alan alt bölgelerden biri olan ve Edirne, Kırklareli, Tekirdağ ve İstanbul (Avrupa) illerinden oluşan Kuzeybatı Marmara olarak adlandırılan bölgede ise 2021 yılının Eylül ayına kadar CEYPORT ve MARTAŞ hizmet verirken, supalan yasağı nedeniyle ilgili tarihten sonra mevzuata uygun olarak hizmet verebilen tek liman LİKİT PORT olmuştur. Son olarak Güney Marmara Bölgesi'nde ise mevzuata uygun olarak tehlikeli dökme sıvı kimyasal elleçleme hizmeti verebilen nitelikte faaliyet gösteren tek liman ÇELEBİ BANDIRMA'dır.
- (82) Bu çerçevede, dosya kapsamında tanımlanacak coğrafi pazar için temel soru Marmara Bölgesi'nde bulunan limanlardan alınan hizmetler için söz konusu tehlikeli dökme sıvı kimyasal elleçleme hizmeti verebilen limanların birbirine alternatif olup olmadığıdır. Zira İlgili Pazarın Tanımlanmasına İlişkin Kılavuz'da da belirtildiği üzere ilgili coğrafi pazar, teşebbüslerin mal ve hizmetlerinin arz ve talebi konusunda faaliyet gösterdikleri,

²³ AKTAŞ, ALTINTEL, KORUMA KLOR, LİMAŞ, POLİPORT ve YILPORT Marmara Bölgesi'nde yer alan ve tehlikeli sıvı kimyasal yük elleçleyen limanlardan bazılarıdır.

²⁴ TÜRKLİM, Türk Limancılık Sektörü Raporu (2022), s.78.

²⁵ TÜRKLİM, Türkiye Limancılık Sektörü Raporu (2024), s.110-111

²⁶ Ulaştırma Altyapı Bakanlığı Tersaneler ve Kıyı Tesisleri Genel Müdürlüğünden elde edilen bilgiler neticesinde Kuzeydoğu Marmara Bölgesinde 17 limanın olduğu ancak sadece 10 limanın faal olarak akaryakıt harici tehlikeli sıvı kimyasal yük elleçlediği tespit edilmiştir.

rekabet koşulları yeterli derecede homojen ve özellikle komşu bölgelerden hissedilir derecede farklı olduğu için bu bölgelerden kolayca ayrılabilen bölgelerden oluşmaktadır. Bunun tespiti için en dar senaryo olan ve Kuzeybatı Marmara Bölgesi'nin Kuzeydoğu Marmara'dan ayrı bir pazar teşkil ettiği iddiasından hareketle söz konusu iki bölge arasındaki ikame ilişkisi değerlendirilmelidir.

- (83) Dosya konusu tehlikeli dökme sıvı kimyasal ürünlere ilişkin liman hizmetleri genellikle sıvı kimyasal üreticileri ve ithalatçıların satış faaliyetleri kapsamında talep edilmektedir. Dolayısıyla, Kuzeybatı Marmara ve Kuzeydoğu Marmara'da bulunan limanların birbirine ikame olup olmadığının tespitinde tehlikeli sıvı kimyasal ürünlerin ticaretini gerçekleştiren teşebbüslerin tercihleri önemli bir gösterge teşkil etmektedir. Söz konusu tercih yapısının ortaya konulmasında ise yakın geçmişte bölgelerin birbirini ikame edip etmediğine ilişkin bulgular temel oluşturmaktadır.
- (84) Bunun için ilk olarak (.....); Kuzeybatı Marmara pazarına yaptığı satışlarda şikâyet konu sıvı kostik ürününün bölgeye denizyolu ve karayolu ile taşınma oranları incelenebilecektir. Bunun için (.....) iddiaları doğrultusunda LİKİT PORT ile bu hususta bir ticari ilişki kurulmamış olduğundan, LİKİT PORT'tan önce pazarda faaliyet gösteren CEYPORT ve MARTAŞ'tan ne ölçüde hizmet aldığı dikkate alınabilecektir. Aşağıdaki tabloda (.....) Kuzeybatı Marmara Bölgesi'ne yapmış olduğu sıvı kostik satışlarına ilişkin miktar verisine yer verilmektedir.

Tablo 5: (.....) Kuzeybatı Marmara Bölgesi'ne Yaptığı Sıvı Kostik Satışları (m³)

	2020	2021
Kuzeybatı Marmara Bölgesi'nde Elleçlenerek Aynı Bölgeye Satışı Yapılan Kostik Miktarı	(.....)	(.....)
Kuzeybatı Marmara Bölgesi'ne Karayolu ile Taşınarak Satışı Yapılan Kostik Miktarı	(.....)	(.....)
Kuzeybatı Marmara Bölgesi'ne (.....) Tarafından Satışı Yapılan Toplam Kostik Miktarı	(.....)	(.....)
(.....) Tarafından Kuzeybatı Marmara Bölgesi'ne Yapılan Kostik Satışlarında Bölge Dışından Elleçlenerek Karayolu ile Kuzeybatı Marmara'ya Taşınma Oranı	%(.....)	%(.....)
Kaynak: (.....) Cevabi Yazıları		

- (85) Tablodan görülebileceği üzere henüz LİKİT PORT'un faaliyette bulunmadığı ve ilgili pazarda faaliyet gösteren iki farklı limanın bulunduğu dönemde (.....) Kuzeybatı Marmara Bölgesi'ne yaptığı şikâyet konu sıvı kostik satışlarının büyük çoğunluğunda bölgedeki limanlardan elleçleme hizmeti almaksızın bölge dışından karayolu ile bölgeye ürün sevk ettiği anlaşılmaktadır. Bu durumun, Kuzeybatı Marmara'ya en yakın konumda bulunan Kuzeydoğu Marmara'da bulunan limanlardan alınan hizmetlerin de Kuzeybatı Marmara'ya yapılan satışlar için ikame nitelik taşıdığına ve Kuzeydoğu Marmara'nın da pazara dâhil edilmesi gerektiğine işaret ettiği değerlendirilmektedir.
- (86) Yukarıda yer verilen tespiti ilave olarak Kuzeydoğu Marmara'da bulunan limanlardan Kuzeybatı Marmara'ya karayolu ile sıvı kostik ürünü taşınmasının mümkün ve yaygın bir taşımacılık yöntemi olup olmadığını değerlendirebilmek adına sıvı kimyasalların kara tankerleri vasıtasıyla taşınması faaliyeti ile iştigal eden bazı teşebbüslerden bilgi talebinde bulunulmuştur.

Tablo 6: Nakliye Firmalarının Taşıdıkları Toplam Sıvı Kostik İçerisinde 200 km'nin Üzerindeki Mesafeye Taşıdıkları Sıvı Kostik Oranı

	2022 (%)	2023 (%)
GÜNEY EXPORT	(.....)	(.....)
MURAT KAYMAN	(.....)	(.....)
YÜKSELLER	(.....)	(.....)
MENGENLİ	(.....)	(.....)
TETGLOBAL	(.....)	(.....)

Kaynak: Teşebbüslerden elde edilen bilgi ve belgeler.

- (87) Tablodan görüleceği üzere GÜNEY EXPORT tarafından toplam taşınan sıvı kostik ürününün 2022 ve 2023 yıllarında sırasıyla %(.....) ve %(.....)'sinin, MURAT KAYMAN tarafından toplam taşınan sıvı kostik ürününün 2022 ve 2023 yıllarında sırasıyla %(.....) ve %(.....)'sinin, MENGENLİ LOJİSTİK tarafından toplam taşınan sıvı kostik ürününün 2022 ve 2023 yıllarında %(.....)'ünün, TGL TETGLOBAL tarafından toplam taşınan sıvı kostik ürününün 2023 yılında %(.....)'ünün, YÜKSELLER tarafından 2022 ve 2023 yıllarında taşınan sıvı kostik ürününün %(.....)'ünün 200 km ve üzeri mesafeye taşındığı bilgisi edinilmiştir. Edinilen bilgilerden hareketle sıvı kostik ürünlerinin 200 km ve üzerindeki mesafelere taşınmasının oransal olarak daha yaygın olduğu görülmektedir. Bu veriden hareketle, LİKİT PORT ve Kuzeydoğu Marmara'da limanların yoğunlaştığı bölge olan Körfez'de bulunan limanlar arasındaki mesafenin yaklaşık 200 km olduğu düşünüldüğünde, Kuzeydoğu Marmara'da bulunan limanlardan hizmet alarak Kuzeybatı Marmara'ya karayolu taşımacılığı ile sıvı kostik satışı yapılmasının doğrudan LİKİT PORT'tan hizmet alınmasına bir alternatif olduğu söylenebilecektir.

Görsel 8: LİKİT PORT ile Körfez Arasındaki Mesafe

- (88) Ayrıca, Kuzeydoğu Marmara'dan Kuzeybatı Marmara'ya sıvı kimyasal ürünlerin karayolu ile geçişine izin verilen tek köprü olan Yavuz Sultan Selim Köprüsü'nden geçen ve tehlikeli sıvı kimyasal taşıyan kara tankerlerinin köprüden geçiş sayısına ilişkin bilgi edilmiştir.

Tablo 7: Sıvı Kostik Ürünü Taşıyan Kara Tankerlerinin YSS Köprüsünden Asya'dan Avrupa'ya Geçiş Sayısı

Yıllar	Asya'dan Avrupa'ya Geçiş Sayısı
2020	(.....)
2021	(.....)
2022	(.....)
2023	(.....)

Kaynak: Yavuz Sultan Selim Köprüsü'nden elde edilen bilgi ve belgeler.

- (89) Tablodan görülebildiği üzere çok sayıda limanın bulunduğu Kuzeydoğu Marmara'dan LİKİT PORT'un bulunduğu Kuzeybatı Marmara'ya geçen kara tankeri sayısı artış trendindedir. YSS Köprüsü'nü kullanarak Asya'dan Avrupa'ya geçiş yapmış olan kara tankerlerinin taşıdıkları toplam sıvı kostik miktarına ise aşağıdaki tabloda yer verilmektedir.

Tablo 8: Asya'dan Avrupa'ya Geçiş Yapan Kara Tankerlerinin Taşıdıkları Toplam Sıvı Kostik Miktarı (m³)

Yıllar	Asya'dan Avrupa'ya Taşınan Kostik Miktarı (m ³)
2022	(.....)
2023	(.....)
Kaynak: YSS Köprüsü'nden elde edilen bilgi ve belgeler.	

- (90) Tablodan ilgili dönemde Asya'dan Avrupa'ya taşınan sıvı kostik miktarının yüksek olduğu ve artış gösterdiği, dolayısıyla 2022 yılı ve 2023 yıllarında diğer bölgelerdeki limanlardan elleçleme hizmeti alınarak ya da diğer bölgelerde üretilerek Kuzeybatı Marmara Bölgesi'ne karayolu taşımacılığıyla sıvı kostik ürünü satışının gerçekleştiğini göstermektedir. Karayolu ile taşınan söz konusu sıvı kostik miktarı ile Kuzeybatı'da elleçlenen ve yine aynı bölgeye satılan kostik miktarı ile karşılaştırılmasına ise aşağıdaki tabloda yer verilmektedir.

Tablo 9: Kara Yoluyla Taşınan Kostik Miktarı ile LİKİTPORT Tarafından Elleçlenen Kostik Miktarının Karşılaştırılması

	2022	2023
LİKİT KİMYA Tarafından Kuzeybatı Marmara Bölgesi'ne Satışı Yapılan Sıvı Kostik Miktarı (m ³)	(.....)	(.....)
Rakipler Tarafından Kuzeybatı Marmara Bölgesi'ne Karayolu ile Satışı Yapılan Sıvı Kostik Miktarı (m ³)	(.....)	(.....)
Kuzeybatı Marmara Bölgesi'ne Satışı Yapılan Toplam Sıvı Kostik Miktarı (m ³)	(.....)	(.....)
LİKİT KİMYA'nın Kuzeybatı Marmara Bölgesi'ne Yapılan Sıvı Kostik Satışları İçerisindeki Payı	(.....)	(.....)
Kaynak: Cevabi Yazılar		

- (91) Yer verilen tablodan köprüden kara yolu tankerleri vasıtasıyla bölgeye ulaşan toplam sıvı kostik miktarının doğrudan LİKİT PORT'tan elleçlenerek bölgeye satılan sıvı kostik miktarından çok daha yüksek olduğu görülmektedir. Buradan hareketle şikâyet konu sıvı kostik ürünü özelinde Kuzeydoğu Marmara'nın Kuzeybatı Marmara pazarını ikame ettiği söylenebilecektir²⁷.
- (92) Ayrıca sıvı kostik haricindeki diğer tehlikeli sıvı kimyasalların durumu da yukarıdakine benzer bir yaklaşımla incelenmiştir. Bu çerçevede, Kuzeydoğu'dan Kuzeybatı Marmara'ya karayolu ile taşınmış olan sıvı kostik haricindeki toplam tehlikeli kimyasal miktarına ve doğrudan Kuzeybatı Marmara Bölgesi'nde elleçlenen toplam sıvı kimyasal miktarına aşağıdaki tabloda yer verilmektedir.

Tablo 10: Kara Yoluyla Taşınan Sıvı Kimyasal Miktarı ile LİKİTPORT Tarafından Elleçlenen Sıvı Kimyasal Miktarının Karşılaştırılması

	2022	2023
Karayolu ile Kuzeybatı Marmara'ya Taşınan Kostik Harici Sıvı Kimyasal Miktarı (m ³)	(.....)	(.....)
LİKİTPORT Tarafından Elleçlenen Kostik Harici Sıvı Kimyasal Miktarı (m ³)	(.....)	(.....)
Bölgeye Ulaşan Kostik Haricindeki Tehlikeli Dökme Sıvı Kimyasalın Karayolu ile Taşınma Oranı	(.....)	(.....)
Kaynak: YSS Köprüsü ve teşebbüslerden elde edilen bilgi ve belgeler.		

- (93) Yukarıdaki tablo incelendiğinde Kuzeybatı Marmara'ya taşınan kostik haricindeki tehlikeli dökme sıvı kimyasalların son iki yılda en az %(.....)'sının karayolu ile

²⁷ YSS Köprüsü'nü kullanarak Asya'dan Avrupa'ya geçiş yapan tankerlerin Kuzeydoğu Marmara'ya kıyasla daha uzak mesafelerden Kuzeybatı Marmara'ya ürün taşımış olabileceği, dolayısıyla daha uzak bölgelerden yapılan elleçleme hizmetlerinin karayolu taşımacılığı sayesinde LİKİT PORT'un sunduğu hizmeti ikame ettiği değerlendirilebilir. Öte yandan dosya kapsamında olası rekabetçi endişelerin ortaya çıkarılması amacıyla temkinli davranılarak dar bir pazar tanımı yapılmıştır.

ulaştırıldığı görülmektedir. Söz konusu veri Kuzeydoğu Marmara Bölgesi'ndeki limanların LİKİT PORT'a güçlü bir alternatif olduğunu göstermektedir²⁸.

- (94) Böylelikle gerek sıvı kostik açısından gerekse de geniş olarak diğer tehlikeli sıvı kimyasallar açısından diğer limanların etki alanının Kuzeybatı Marmara LİKİT PORT üzerinde rekabet baskısı oluşturduğu anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda LİKİT KİMYA üzerinde, fiyatları rekabete aykırı şekilde artırmasına engel olacak düzeyde rekabet baskısı uygulayan rakip firmaların bulunduğu açıkça görülmektedir.
- (95) Yukarıda yer verilen tespitlerin ve Kuzeybatı Marmara Bölgesi'ne karayolu ile taşınan sıvı kimyasal miktarının ilgili coğrafi pazarın sınırlarının Kuzeybatı Marmara Bölgesi'nden daha geniş olduğuna işaret ettiği değerlendirilmektedir. Sonuç olarak ilgili coğrafi pazarın en dar haliyle Kuzeybatı Marmara ve Kuzeydoğu Marmara'yı kapsayacak şekilde "Kuzey Marmara Bölgesi" olarak tanımlanması gerektiği kanaatine ulaşılmaktadır.

I.4. Yerinde İncelemede Elde Edilen Bilgi ve Belgeler

- (96) Öneraştırma kapsamında 25.12.2023 tarihinde LİKİT KİMYA ve LİKİT PORT'ta yapılan yerinde incelemede elde edilen belgelere aşağıda yer verilmiştir.
- (97) **Bulgu-1:** LİKİT KİMYA (.....)'nün bilgisayarından elde edilen, 02.11.2021 tarihinde (.....)'de görevli (.....) ile LİKİT KİMYA (.....) arasında geçen "Likitport kontratlı depolama opsiyonları" konulu e-posta silsilesine aşağıda yer verilmektedir:

(.....)(02.11.2021):

"Merhabalar (.....) Bey,

Görüşmeyeli iyisinizdir umarım.

En son spot kostik operasyonunda maliyetler beklenilenden yüksek bulunmuştu, hem maliyet hem gemi trafiği açısından sıkıntı yaşamamak, hem de sizin tarafta planlama açısından kontratlı depolamayı tercih etmenizden dolayı, 2022 yılı için muhtemel birkaç urundeki depolama yıllık kontrat olasılıklarını ve özel tekliflerinizi almak istiyoruz. Tekliflerde ilave başka masraflar olmayacak şekilde tüm kalemleri belirtirseniz memnun oluruz. Bu ürünlerin depolama ve tahliyeleri için uygun tanklar var mıdır, kapasiteleri, Limanınızın draft özellikleri konularında dönüşlerinizi rica ederiz.

-Styrene Monomer (MSDS ekli) - özel tavanlı, soğutmalı uygun özellikte tanklar için yaklaşık (.....)m3 hacim

-Asetik Asit-soğutmalı, paslanmaz çelik uygun özellikte tanklar için yaklaşık (.....) m3 hacim

-Kostik-ısıtmalı, uygun özellikte tanklar için yaklaşık (.....) m3 hacim Şimdiden İlginize Teşekkürler."

(.....)(03.11.2021):

"(.....) Hanım merhaba, Sağ:olun; sizler de iyisinizdir umarım. Bahsettiğiniz gibi operasyon ve maliyet açısından da daha verimli olan seçenek kontratlı çalışmak olacaktır. Kostik ve asetik asite ilaveten stren monomer ürününü de tanıyoruz; farklı bir third party firmadan da yakın zamanda depolama talebi geldi. Teknik ekip mevcut tanklarımızda gerekebilecek modifikasyonlar ve yeni inşa edilen tanklarımızın uygunluğuna bakıyor. Bu durum netleştikten sonra size rekabetçi

²⁸ YSS Köprüsü tarafından iletilen bilgiler kapsamında karayolu ile YSS Köprüsü kullanılarak taşınan kimyasal miktarının, bir kısmının yurtdışına taşınmış olabileceği değerlendirilmektedir. Ancak her halükarda ilgili yüklerin Kuzeybatı Marmara'ya ulaşabiliyor olması, bölgede yaşanacak olası bir fiyat artışı durumunda rakiplerin bölgeye kolaylıkla tedarik sağlayabileceğine işaret etmektedir.

teklifimizi iletiyor olacağım.”

(.....)(12.11.2021):

“(.....) Hanım merhaba, Umarım iyisinizdir. Dün telefonda görüştüğümüz üzere ekte kostik soda, stren monomer ve asetik asit depolamasıyla ilgili tekliflerimizi tüm detaylarıyla birlikte paylaşıyorum.

Haftaya tekrar haberleşiyor olunuz, teşekkürler.”

(.....)(15.11.2021):

“Merhaba (.....) Bey

Bizler iyiyiz sizler de iyisinizdir umarım.

Teklifleriniz ve çalışmanız için teşekkür ederiz, değerlendirip en kısa sürede dönüş sağlayacağız. İlk etapta doğru maliyet hesaplaması için birkaç noktayı netleştirmek isterim:

- (.....) EUR boru hattı temizleme bedeli tahliye edilen tüm kargolardan sonra alınacak diye anlıyoruz, teyidiniz rica.

- Tank temizleme bedeli aynı ürünü getirdiğimiz surece diğer terminallerde yıllık kontratta hiç ödemiyoruz, tankı temiz teslim alıyoruz, sure sonunda bırakıyoruz, bu bedeli ne şartlarda kesiyorsunuz detay rica.

- Tank dibi bertaraf bedelini de yılsonu tankı bırakırken mi kesiyorsunuz? Yıl içi ust uste kargolar, tankta ürün varken gelebilir, ya da önceki ürün bitmişse bile aynı ürün geldiği sürece bertarafa gerek var mı, detay rica.

Bunların yanı sıra, Tüm firmalara teklifleriniz EUR üzerinden midir, USD olarak teklif verdiğiniz firmalar var ise biz de USD üzerinden almak isteriz.”

(.....)(15.11.2021):

“(.....) Hanım merhaba,

İyi haftalar

Aşağıda sorularınızı cevapladım;

- (.....) EUR boru hattı tahliye bedeli her tahliye sonrasında alınacak. (Adana Yumurtalık'ta da yıllardır aynı şekilde tahliye sonrası temizleme bedeli alınıyor)
- Yıl sonunda tanktan çıkmak istemeniz veya aynı tankta farklı bir ürün depolama istemeniz durumunda toplam tank hacmi üzerinden temizleme bedeli alıyoruz. Aynı ürün tankta kaldığı sürece temizleme bedeli ödenmiyor.
- Limanımız yeni faaliyete geçtiğinden üçüncü şahıs firmaların getireceği üründen kalacak olan atık miktarını hesaplayamıyoruz; dolayısıyla sözleşmeye böyle bir clause koyma durumundayız. Getireceğiniz yükün sonunda atık oluşması durumunda; third party denetim firmalarına inspection yaptırıp miktara onların karar vermesini sağlayacağız.
- Evet, port tarife ücretimiz EUR olduğundan tank terminalindeki hizmetlerimiz de EUR üzerinden hesaplanmaktadır.

Ek sorunuz olursa beni her zaman arayabilirsiniz; görüşmek üzere”

(.....)(24.11.2021):

“(.....) Hanım merhaba,

Umarım iyisinizdir.

Yurtdışında olduğumdan arayamadım; depolama ile ilgili bir gelişme var mıdır öğrenmek istedim. Bildiğiniz üzere, asetik asit ve stren monomer özelinde yıllık depolama için farklı talepler var, tanklarımız da sınırlı olduğundan sizlerden olumlu/olumsuz dönüş beklemekteyiz.

Çok teşekkürler”

(.....)(26.11.2021):

“(.....) Bey merhabalar

Bizler iyiyiz, sizler de iyisinizdir umarım.

Asetik ve kostik özelinde su anda plan olmadığı bilgisini alıyorum, yine de ayrıca bir talep/ gelişme olursa her zaman temasta oluruz.

Stiren Monomer ciddi değerlendiriliyor, Ticari Direktörümüz de bir süredir yurtdışında olduğundan kesin bir dönüş alamadım, max 10 gun içinde çok uzatmadan netleştiririz, olumlu olumsuz dönüş sağlayacağım, tankları önermeden bir süre idare edebilirsek sevinirim.

Anlayış ve destekleriniz için tekrar teşekkür ederiz.”

(.....)(26.11.2021):

“(.....) Hanım merhaba, Bilgilendirme için teşekkürler

Stren monomerle ilgili haftaya sizden dönüş alabilirsek seviniriz. Herhangi bir sorunuz olması durumunda beni her zaman arayabilirsiniz.

Görüşmek üzere”

(.....)(03.12.2021):

“Merhaba (.....) Bey

Evet ben de hatırlatma yaptım tekrar, haftaya en kısa sürede döneceğimizi umuyorum. Anlayışınız için teşekkürler.”

- (98) **Bulgu-2: LİKİT KİMYA (.....)**’nün bilgisayarından elde edilen, 25.08.2022 tarihli LİKİT KİMYA (.....) tarafından (.....)’e sunulan teklife aşağıda yer verilmektedir:

“Sn. (.....) dikkatine,

Tekirdağ/ Marmaraereğlisi’nde bulunan Likit Port limanı ve Likit Kimya Terminali’ne gösterdiğiniz ilginiz için teşekkür ederiz.

Aşağıda 2022 yılının Kasım ayından itibaren başlamak üzere Kostik Soda gemi tahliyesi ve depolaması için hazırlanan rekabetçi teklifimizi sizinle paylaşıyoruz.

Fiyatlarımız minimum yıllık kontrat bazında verilmiş olup üç adet (.....) m3 ve bir adet (.....) m3 lük olmak üzere toplamda (.....) m3 hacim için verilmiştir.

Faturalama toplam tank hacmi üzerinden gerçekleştirilecektir.

Ürün Adı	Kostik Soda
Gemi Tahliyesi (USD/mt)	(.....)
Tahliye Hızı (ton/saat)	(.....)
Tank Hacmi (m3)	(.....)
1 Yıllık Kiralama Ücreti (USD/m3/ay)	(.....)
2 Yıllık Kiralama Ücreti (USD/m3/ay)	(.....)
3 Yıllık Kiralama Ücreti (USD/m3/ay)	(.....)

1) Tahliye tonajı tanka tahliye edilen miktar olarak hesaplanır.

2) Minimum tahliye sıcaklığı 25 derece olacaktır.

3) Her yıl (.....) tarihleri arasında toplam tank hacmi üzerinden (.....) USD/m3/ay ısıtma bedeli yansıtılacaktır.

4) Mesai saatleri içerisinde olan kara tanker yüklemelerine ekstra bedel talep edilmemektedir.

5) Tahliye sonrası hat başına (.....) USD boru hattı temizleme bedeli faturası kesilecektir.

Ayrıca, talebinize bağlı olarak ilave fiyatlandırmalarımız aşağıdaki şekildedir;

- Fazla mesai

- o Hafta içi 17:00-21:00'e kadar mesai ücreti (.....) USD/saat
- o Hafta sonu ve resmi tatil: 10:00-16:00 arası mesai ücreti (.....) USD/saat

- Tanklar arası transfer: (.....) USD/ transfer edilen ton

- Tank temizleme: (.....) USD/ tank hacmi (m3)

- Tank dibi bertaraf bedeli: (.....) USD/ mt"

(99) **Bulgu-3:** LİKİT KİMYA (.....)'nın bilgisayarından elde edilen, 21.09.2022 tarihinde (.....)'de görevli (.....) ile LİKİT KİMYA (.....) arasında gerçekleşen "Likit Kimya-(.....) Kostik Soda Tank Kiralama Teklifi" konulu e-posta silsilesine aşağıda yer verilmektedir:

(.....)(21.09.2022):

"Bildiğiniz üzere uzun süredir farklı ürünlerde depolama olasılıkları için temastayız, bir fırsat ve müsaitlik yakalayamamıştık. Ust yönetimimizin (.....) ve sizlerle bir araya geldikleri görüşmede de belirttiğimiz üzere, limanınızdan hizmet almak için işbirliğini başlatmak niyetindeyiz, kostik soda ile başlangıç yapmak istiyoruz.

Ekli teklifiniz için öncelikle teşekkür ediyoruz. Telefonda görüştüğümüz üzere, uzun soluklu işbirliği niyetindeyiz ancak daha önce hizmet almadığımız için karşılıklı beklentilerimizi görmek ve operasyonlarımızı değerlendirmek adına (.....) ve (.....) ayları için deneme kargoları ile başlamak, 2 aylık spot dönem sonrasında her şey yolunda giderse 2023 yılı için kostikte yıllık kontratla devam etmek; ilave olarak diğer ürünlerimiz için de sizin de müsaitliğiniz doğrultusunda hizmet almak ve hacmimizi artırmak isteriz.

Bu doğrultuda yorumlarınızı, ekli hacimdeki (.....) m3 tankların dördünün de hazır oluş tarihini, toplam maksimum kostik soda depolama emniyetli tonajını bildirmenizi, hafta içi yüklemelerin yoğun olması durumunda başvurmanız muhtemel hafta içi kara aracı dolum mesai ücretinin (.....) USD/saat olarak güncellenmesini, mesai saatleri içerisinde günlük maksimum kara aracı yükleme adedini tank bası ve toplam olmak üzere iletmenizi rica ediyoruz. Sıvı Kimyasal Depolama Genel Hizmet Alım Sartlarımız da ekte verilmiştir, genel çerçeveyi belirtmektedir."

(.....)(27.09.2022):

"(.....) Bey merhaba

Kontrol sansınız oldu ise dönüşlerinizi bekliyoruz.

Teşekkürler."

(.....) (28.09.2022):

"(.....) Hanım selamlar,

Dün telefonda konuştuğumuz üzere aşağıda durumu özetliyorum;

- Teklifi verdiğimizden bugüne 1 aydan fazla süre geçtiğinden en yakın müsaitlik tarihi üzerine çalışıyoruz; muhtemelen yılbaşı itibariyle olacaktır
- Spot kiralama yapmıyoruz; minimum 1 yıllık kontratlı olarak devam edebiliriz
- Fiyatlarda indirim ne yazık ki yapamıyoruz; aksine güncel tank kira ve mesai fiyatlarımız bu bedellerin yukarısında
- Gönderdiğiniz dokümanı terminal ekibinin incelemesi sürüyor."

(.....) (01.12.2022):

"En son alttaki mailiniz üzerinde kalmışız, bizim de yıllık planlarımız netleşti, kostik

için talebimiz suruyor, 6 aylık kontratlı olarak bir başlayalım istiyoruz, son mailiniz üzerinden güncelleme yaparsak ekli teklifiniz geçerli midir, en yakın müsaitlik tarihi belli oldu mu, hizmet alım şartlarını içeren dokümanı ekibiniz incelemişti, buna göre güncellemelerinizi bekliyoruz.”

(.....) (06.12.2022):

“(.....) Hanım selamlar, Umarım iyisinizdir.

Geçen hafta telefonda konuştuğumuz üzere, Türkiye genelinde tüm antrepolarda ciddi yoğunluk olmasına rağmen tank müsaitliği için çalışmamızı tamamladık.

Kostik özelinde; 2023 Mart ayından itibaren tanklarımızı kontratlı olarak kiraya verebiliriz. Ayrıca, diğer ürünlerle ilgili de geç kalmamak adına sizlerden bilgi bekliyor olacağız.

Her gün yeni tank talebi alındığından dolayı ekteki teklifi olabildiğince geçen seferki gibi gecikmemeliyiz, görüşmek üzere”

(.....) (07.12.2022):

“Bizler iyiyiz sizler de iyisinizdir umarım,

Teklifiniz için teşekkür ederiz, yoğunluğunuzu anlıyoruz, ancak teklifinize eklenen maliyet kalemleri ve artışlar olmuş, değerlendirmemiz gerek, en erken haftaya olumlu/olumsuz dönüş sağlayabiliriz, çok gecikmeden hafta ortası dönmüş oluruz. Bu tarihe kadar Opsiyonda kalmasını rica ederiz.

Görüşmemizde tankları 6 ay kontratlı veremediğinizi Marttan başlamak üzere en az bir yıllık verebileceğinizi iletmiştiniz,

İlave olarak throughput eklenmiş maliyetlere, toplam kapasite (.....) sıvı ton emniyetli kapasiteye göre yılda (.....) kez yani (.....) sıvı ton tahliye yapabiliriz, bu tonajın üzerindeki tahliyelerde geçiş bedeline ilave (.....) USD/ton bedel eklenecek diye anlıyoruz,

Bu iki konuyu netleştirmek adına dönüşlerinizi rica eder, işbirliğiniz için teşekkür ederiz.”

(.....) (07.12.2022):

“(.....) Hanım selamlar,

Telefonda görüştüğümüz üzere, tüm Türkiye genelinde tank müsaitliği bulmak çok zor; teklifimize en yakın sürede olumlu/olumsuz dönüşünüzü bekliyor olacağız.

Haftaya Çarşamba gününe kadar teklifimiz subject ta final confirmation olarak devam edebilir.

Şu anda ülke genelinde tüm tank terminalleri planlama açısından minimum 1 sene olarak tank önerebiliyor; bizler için de mümkün olan budur.

Throughputla ilgili; (.....) m3 X (.....) X (.....) emniyet kapasitesiyle beraber (.....) ton ürün depolanabilir. Söylediğiniz gibi yıl içerisinde gelecek (.....) tonun üzerindeki ürün tonajına göre faturalandırılacak. Görüşmek üzere”

(.....)(15.12.2022):

“Merhaba (.....) Bey,

Öncelikle ilginiz ve teklifiniz için tekrar teşekkür ederiz.

En erken Mart ayında tank müsaitliği olması, En az 6 aylık kontratlı deneme talebimizin kabul edilmemesi, yanı sıra birim ardiye maliyetindeki artış ile yeni eklenen ve ciddi anlamda yüksek throughput masrafı ile teklifiniz bu Şartlarla su aşamada beklentilerimizin üzerinde kaldığı için maalesef olumlu bulunmadı,

Olası gelişmeler ve yıl içinde iyileştirmeler olursa lütfen temasta olalım, biz yine olası bir talepte sizlerle her zaman iletişimde olacağız.

Kolaylıklar diler, bu vesile ile yeni yılınızı şimdiden kutlarız.”

(.....)(19.12.2022):

“(.....) Hanım selamlar, İyi haftalar

Öncelikle geri dönüşünüz için teşekkür ederiz.

Bildiğiniz üzere ülke genelinde tüm tank terminallerinde ciddi yoğunluk söz konusu; dolayısıyla en erken Mart'ta müsaitlik yaratabiliyoruz.

Kiralamalar da genelde hep minimum 1 sene olduğundan; bu şekilde teklifimizi verdik.

Konuyla ilgili kararınızı anlıyoruz; ilerleyen dönemde tekrardan haber bekliyor olacağız, görüşmek üzere”

- (100) **Bulgu-4:** LİKİT PORT personeli (.....)'in bilgisayarından elde edilen, 01.10.2022 tarihinde LİKİT KİMYA (.....) ile LİKİT KİMYA personeli (.....) arasında geçen “*Likit Kimya Tekirdağ (.....)*²⁹ *Butil Akrlat Depolama Sözleşmesi.docx*” konulu e-posta silsilesine aşağıda yer verilmektedir;

(.....)(01.10.2022):

“Merhaba

(.....)'a 1 yıllık (.....) adet (.....)+ (.....) adet (.....) m3 butil akrilat tankını kiraya verdik. Truput hangi maddeye ekleyelim? Ayrıca günlük kara tankeri çıkış max. kaç diyelim?”

(.....)(01.10.2022):

“Hayırlı Olsun, Anlaşmaya (.....) araç diyelim, ancak normal süreçte yardımcı oluruz. Araçlar Kapalı Dolum sistemine uygun olmalı.((.....) geçmişte (.....) çalıştığı için konuyu bilir.) Likit Kimya olarak gerekli çizim çalışmalarını ve prosedürünü hazırlıyoruz. İsterlerse gönderebiliriz.

1-Ek hacim (throughput) kısmını Ek-3 teki Hizmet bedelleri kısmına ayrı bir madde olarak tanımlayabiliriz.

Ek Hacim

Müşteri tarafından bir yıl içerisinde Tankların kapasitesinin (.....) katına kadar teslim edilecek ürünler, depolama fiyatına dahildir. Bu eşiği aşan Ürünlerin tamamı, ton başına (.....) ABD Doları ek elleçleme ücreti ne tabi olacaktır.” (...)

- (101) **Bulgu-5:** LİKİT PORT personeli (.....)'in bilgisayarından elde edilen, 28.11.2022 tarihinde (.....) ile LİKİT KİMYA personeli (.....) arasında geçen “2023 Depolama Teklifi” konulu e-posta silsilesine aşağıda yer verilmektedir:

(.....)(28.11.2022):

“Merhaba (.....) Bey;

...Görüşmelerimizde belirtmiş olduğumuz gibi 2023 yılı nisan ayı itibarı ile devreye alınacak olan tankımıza ait depolama teklifimizi ekte paylaşıyorum.

Bildiğiniz gibi dökme sıvı yük depolaması oldukça yoğun talep görmekte; temennimiz siz değerli Likit Kimya ailesi ile yeniden çalışmak; bu bağlamda da en kısa sürede olumlu dönüşlerinizi bekler; iyi çalışmalar dilerim”

(.....)(01.12.2022):

²⁹ (.....).

“(.....) bey merhaba,

Öncelikle teklifiniz için teşekkür ederiz.

Teklif değerlendirme süremizin bahsettiğiniz tarihe kadar sonuçlandırılmayacağını, bu sebeple de ancak 16.12.2022 Cuma gününe kadar tarafınıza bilgi vereceğimizi belirtmek isterim.

Ancak, bu değerlendirme sırasında karar vermemizi etkileyecek aşağıdaki konularda yeniden değerlendirme yapmanızı ve en hızlı şekilde teklifinizi yenilemenizi rica ederim. İyi çalışmalar.

- Tank kiralama fiyat revizyonu
- Denetürasyon tank kiralama koşulları ve fiyat revizyonu
- Mesai saatlerinde esneklik ve fiyat revizyonu”

(.....)(01.12.2022):

“Merhaba (.....) Bey,

Talebiniz üzere aşağıda belirtmiş olduğum fiyat revizyonları yapılmıştır. Ayrıca teklif geçerlilik tarihi de 16.12.22 olarak güncellenmiştir.

Denaturasyon hizmeti ile ilgili çalışmamız; Sabit Denaturasyon Tankı kiralama yöntemi ile yapılmamaktadır. Bu bağlamda da müşterilerimize sabit tank kira bedeli yansıtılmayıp, Denaturasyonu yapılacak ürün miktarı üzerinden hizmet beledi tahakkuk ettirilmektedir.

Denaturasyon Prosesi; Denaturasyon tankı müsaitliği doğrultusunda ilgili işlem planlanır; ürün denaturasyonu yapılması akabinde 1 hafta içerisinde ürün sevki yapılarak denaturasyon tankı Boşaltılarak teslim edilir. Revize teklifimize en kısa sürede olumlu dönüş yapmanızı temenni eder; sağlıklı günler dilerim.”

	İlk Teklif	Revize Teklif
Kira Bedeli(Usd / M3)	(.....)	(.....)
Denaturasyon Hizmeti(Usd / Ton)	(.....)	(.....)
Mesai H.İç(Usd / Saat)	(.....)	(.....)
Mesai H.Sonu(Usd / Saat)	(.....)	(.....)
Mesai resmi tatil(Usd / Saat)	(.....)	(.....)

(.....)(20.12.2022):

“Merhaba (.....) Bey;

Görüşmelerimizde teyit etmiş olduğunuz üzere yaklaşık (.....) m3 depolama tankımız 12 aylık süre ile sizlere tahsis edilecektir.

Depolama sözleşmemiz ekte paylaşılmış olup; sorularınız olması durumunda bizler ile iletişime geçebilirsiniz. Her iki taraf içinde hayırlı olmasını temenni eder, iyi çalışmalar dilerim.”

(102) **Bulgu-6:** LİKİT KİMYA (.....)’nın bilgisayarından elde edilen, 06.12.2022 tarihli (.....)’de görevli (.....) ile LİKİT KİMYA (.....) tarafından verilen teklife aşağıda yer verilmektedir:

“Sn. (.....) dikkatine,

Tekirdağ/ Marmaraereğlisi’nde bulunan Likit Port limanı ve Likit Kimya Terminali’ne gösterdiğiniz ilginiz için teşekkür ederiz.

Aşağıda 2023 yılının Mart ayından itibaren başlamak üzere Kostik Soda gemi tahliyesi ve depolaması için hazırlanan rekabetçi teklifimizi sizinle paylaşıyoruz.

Fiyatlarımız minimum yıllık kontrat bazında verilmiş olup (.....) adet (.....) m3 ve (.....) adet (.....) m3 lük olmak üzere toplamda (.....) m3 hacim için verilmiştir.

Faturalama toplam tank hacmi üzerinden gerçekleştirilecektir.

Ürün Adı	Kostik Soda
Gemi Tahliyesi (USD/mt)	(.....)
Tahliye Hızı (ton/saat)	(.....)
Tank Hacmi (m3)	(.....)
1 Yıllık Kiralama Ücreti (USD/m3/ay)	(.....)
2 Yıllık Kiralama Ücreti (USD/m3/ay)	(.....)
3 Yıllık Kiralama Ücreti (USD/m3/ay)	(.....)

- 1) Tahliye tonajı tanka tahliye edilen miktar olarak hesaplanır.
- 2) Minimum tahliye sıcaklığı 25 derece olacaktır.
- 3) Her yıl 15.10 – 15.04 tarihleri arasında toplam tank hacmi üzerinden (.....)USD/m3/ay ısıtma bedeli yansıtılacaktır.
- 4) Mesai saatleri içerisinde olan kara tanker yüklemelerine ekstra bedel talep edilmemektedir.
- 5) Tahliye sonrası hat başına (.....) USD boru hattı temizleme bedeli faturası kesilecektir.
- 6) Yıllık throughput seviyesi (.....) olup; ilave tonaj için (.....) USD/ton dönem sonunda fatura edilecektir.

Ayrıca, talebinize bağlı olarak ilave fiyatlandırmalarımız aşağıdaki şekildedir;

- Fazla mesai
 - o Hafta içi 17:00-21:00'e kadar mesai ücreti (.....)USD/saat
 - o Hafta sonu ve resmi tatil: 10:00-16:00 arası mesai ücreti (.....) USD/saat
- Tanklar arası transfer: (.....) USD/ transfer edilen ton
- Tank temizleme: (.....) USD/ tank hacmi (m3)
- Tank dibi bertaraf bedeli: (.....) USD/ ton

Teklifimiz sözleşme imzasıyla beraber kesinleşecek olup, Likit Kimya bu süreçte teklifinde değişiklik yapma hakkına sahiptir.”

- (103) **Bulgu-7:** LİKİT PORT personeli olan (.....)’in bilgisayarından elde edilen, 19.12.2022 tarihinde LİKİT KİMYA (.....) ile LİKİT PORT (.....) ve (.....) arasında geçen “Ereğli Tank Durumları” konulu e-postada yer alan hususlara aşağıda yer verilmiştir:

“(.....) Bey merhabalar.

Her iki tankın Scrubber ana hattına uzaklığı eşit olup yaklaşık iniş hatları ile birlikte (.....) mt paslanmaz hat yapılması gerekmektedir. Bunu bir şekilde yetiştiririz.

Elimizde şu an (.....) adet yedek RV bulunmakta. Bir de (.....) ve (.....) tanklarına RV hattı yapılabilmesi için tanklarda kimetanolün boşaltılması gerekmekte. Mevcut tank durumumuza göre bu işlem biraz zor görünüyor.

(.....)’nin iskanını yılbaşına kadar yetiştirmeye çalışıyorum.

Erken olması için ilgili aşamaları sıkıştıracağım.”

Bilgilerinize.”

- (104) **Bulgu-8:** LİKİT PORT personeli (.....)’in bilgisayarından elde edilen, 23.12.2022 tarihinde LİKİT PORT personeli (.....) ile LİKİT KİMYA (.....) arasında geçen geçen “RE: Ereğli Tank Planı” konulu e-posta silsilesine aşağıda yer verilmektedir:

(.....) (23.12.2022):

“Öncelik (.....) için planımız nedir
MEG için de asetik (.....) ton çıkmaz; farklı öneri lazım
Likit BA’sını ufak tanka taşıyıp; (.....) oraya alsak?”

(.....)(23.12.2022):

"(.....) butil için planımız sizinle aynı. 110 ve 112 boşaltıyoruz. 118'i aktaracağız.
(.....) için 118 kullanabiliriz.

Meg için 35,36,23,16 numaralı tankları boşaltacağız.

35,36 da asit var boşaltmak için (.....) ton satış lazım.

16 da ki polykarboksilatı 25 e alacağız. Bunun için 25 deki tricon ürününü Likit üstüne almamız lazım. (.....) ve (.....) hanıma bilgi verdim

- (105) **Bulgu-9:** LİKİT PORT personeli (.....)'in bilgisayarından elde edilen, LİKİT PORT'un yeni yatırım planlarına ilişkin "Likit Port Teaser" adlı power point sunumuna aşağıda yer verilmektedir:

Sayfa 2

(.....TİCARİ SIR.....)

Sayfa 3:

"Kimyasalları, Petrol Ürünlerini birlikte depolayabilen Tank Terminali

(.....) ilk çeyreğinde inşaata başlanıyor

Petrol Ürünleri için toplam (.....) m³ depolama kapasitesi

Kimyasallar için toplam (.....) m³ depolama kapasitesi

(.....) m² arazi üzerinde toplam depolama kapasitesi (.....) m³'e ulaşacak

Tank terminali boru hatları ile doğrudan Likit Limanı'na bağlanacaktır

Likit Limanı (.....) DWT kapasite, (.....) m su çekimi, aynı anda iki gemi tahliye-yükleme yapabilir

Toplam boru hattı uzunluğu (.....) m'dir ((.....) m boru hattı yer altında ve (.....) m boru hattı deniz altında)

Toplam (.....) Boru Hattı

(.....)" Karbon Çelik (CS), (.....)" Karbon Çelik (CS), (.....)" Karbon Çelik (CS), (.....)" Paslanmaz Çelik (SS), (.....)" Karbon Çelik (CS), (.....)" Paslanmaz Çelik (SS)

Pig sistemi, gemi operasyonlarından sonra boru hattının yanıp sönmeleri için kullanılır

Elleçlenebilen ürünler: Yanıcı Sıvılar, Aşındırıcı Maddeler, Zehirli Maddeler, Çeşitli Tehlikeli Maddeler, Tehlikeli olmayan sıvı kimyasallar ve petrol ürünleri ve Petrol türleri"

I.4.1. LİKİT KİMYA'dan Edinilen Bilgiler

- (106) LİKİT KİMYA'nın dosya kapsamında Kuruma intikal eden cevabi yazısında özetle;

- Yıl içerisinde müşterilere sunulan fiyat tekliflerinde gerçekleşen USD bazlı artışlara yönelik olarak; çeşitli zamanlarda, farklı ürünlerde ve farklı hacimlerdeki taleplere yönelik fiyatlamaya yapılırken ürünün niteliği, ilgili dönemdeki tank yatırım maliyeti (sac, beton, işçilik fiyatları vb.) bakım maliyetleri, enerji ve iş gücü giderleri ile talep yoğunluklarının temel alındığı,
- 2022 yılının Ağustos ayında (.....) USD/ton olan tank sac maliyetinin 2023 yılı başlarında (.....) USD/ton seviyesine ulaştığı, 2022 ve 2023 yılları için asgari ücrete gelen zam oranının %(.....) ve enerji maliyetlerindeki artış oranının ise %(.....)'nin üzerinde gerçekleştiği,

- Anılan hususlara ilave olarak potansiyel müşterilere fiyat teklifi yapılırken pazar araştırması, güncel fiyatlamalar ve yılsonunda bitecek olan kontratların yenilenmesindeki fiyat artışlarının dikkate alındığı,
- *Throughput*³⁰ bedelinin uzun yıllardır Körfez'deki terminallerde de uygulandığı,
- LİKİT KİMYA'nın satışını en çok gerçekleştirdiği ürünlerin (.....), (.....) ve (.....) olduğu, (.....) ve (.....) için üçüncü taraflardan gelen elleçleme ve depolama taleplerine yönelik olarak teklif verildiği ancak tekliflerin sözleşmeye dönüşmediği, öte yandan (.....) ürününde finansman konusunda uzun yıllardır çalışmakta olduğu (.....) firmasına 22.09.2022 ve 19.04.2023 tarihleri arasında (.....) USD/m³ bedel ile (.....) m³'lük tank kiralandığı,
- LİKİT KİMYA tarafından ticareti yapılan *mono etilen glikol (MEG)* ve *butil akrilat* ürünlerinde (.....)³¹, (.....) ve (.....)³² firmalarına LİKİT PORT'ta tahliye ve tank kiralama hizmeti verildiği,
- Milli Emlak mevzuatı gereği limanların sanayi limanı ve münhasır limancılık olarak ikiye ayrıldığı; sanayi limanlarının öncelikle teşebbüsün kendi ihtiyaçlarını karşılamak için kurulmakla birlikte üçüncü şahıs firmaların da taleplerine cevap veren limanlar olduğu, bu tür limanların üçüncü şahıslara hizmet sunması durumunda elde ettiği gelirin %(.....) devlete ödemesi gerektiği, öte yandan münhasıran limancılık faaliyeti yapmak için kurulan işletmelerin Milli Emlak ile akdettiği sözleşmelere göre verilen hizmetlerin tamamından %(.....) payın devlete ödenmekte olduğu,
- LİKİT PORT'un LİKİT KİMYA'nın yatırımı olması nedeniyle sanayi limanı statüsünde olduğu ve Milli Emlak ile akdedilen sözleşme gereği üçüncü şahıslardan elde ettiği gelirin %15'ini her ay devlete ödediği,
- Sıvı kimyasal depolama talebinin son yıllardaki seyrine yönelik olarak; 2020 yılında başlayan pandemi, yaşanan çip krizleri ve Kızıldeniz'deki geçiş zorluklarının tedarik zinciri üzerindeki olumsuz etkilerinin arz güvenliğini riskli hale getirmesiyle stok tutma ihtiyacının arttığı, ayrıca 2022 yılının Şubat ayında başlayan Rusya ile Ukrayna savaşından sonra her iki ülkedeki üreticilerin savaş koşulları altında faaliyetlerine devam edebilmek adına en yakın güvenli lokasyon olarak Türkiye'nin Karadeniz ve Marmara Denizindeki limanlarına ve depolarına yoğun talep gösterdiği, bu durumun Türkiye içerisinde yalnızca sıvı yük liman ve antrepolarına değil aynı zamanda kuru yük liman ve antrepolarına olan talebin de çok yükselmesine neden olduğu ve %(.....)'e varan doluluk oranlarına yaklaşıldığı,
- LİKİT KİMYA'nın 2021 yılının Ekim ayında faaliyete geçirdiği LİKİT PORT'u öncelikli olarak kendi tank terminallerine ürün ikmali amacıyla inşa ettiği, dönem içerisinde gelen taleplere tank ve dolfen limanının müsaitliği göz önünde bulundurularak cevap verildiği, teşebbüsün zaman zaman üçüncü şahıslara verilen hizmetler nedeniyle kendi ticari faaliyetlerinin sekteye uğradığı, zira üçüncü taraf gemilerinin tahliyelerinden ötürü LİKİT PORT'a gelen gemilerin açıkta sıra beklemek zorunda

³⁰ Önceki kısımlarında yer verildiği üzere örneğin bir yıllığına kiralanan 1.000 m³'lük bir tankın beş kez çevrim hakkı olduğunda, depolanacak ürünün yoğunluğuna göre tankın beş kez kullanımına karşılık gelen tonaj miktarı hesaplanmakta ve hesaplanan miktarın üzerinde depolanan her ilave ürün miktarı m³ bazında ek bedele (*throughput bedeline*) tabi olmaktadır.

³¹ (.....)

³² (.....)

kaldığı³³ ve bu nedenle LİKİT KİMYA'nın 2022 yılında (.....) USD ve 2023 yılında ise (.....) USD tutarında *demuraj*³⁴ ödemek zorunda kaldığı,

- Ana hizmetler dışındaki ısıtma ve tanklar arası transfer bedelinin müşteri talebine bağlı olarak eklendiği, tank temizleme bedelinin ise kontrat süresinin bitiminden sonra kiralama yapan teşebbüsün tankı temiz bırakması gerektiği için LİKİT KİMYA tarafından yapılacak temizlik giderini ifade ettiği,
- Boru hattı temizlik bedelinin ise kontaminasyon riski nedeniyle bir kimyasal ürün tahliye edilmeden önce, en son tahliye edilmiş olan kimyasal ürünün kalıntılarının temizlenmesi gereksinimi ile ilgili olduğu, bu çerçevede boru hatları ve ilgili ekipmanların temizlendiği, önceki iletilen ürünün özelliğine göre değişmekle birlikte sıcak su, deiyonize su, hava, azot, özel kimyasallar ve pig sistemi ile temizliğin sağlandığı, limandan tank terminaline ulaşan boru hattından çıkan suyun laboratuvar ortamında pH değeri 7,5'i buluncaya kadar temizlik işleminin tekrarlandığı, anılan tüm bu sürecin en az (.....) saat ve en fazla (.....) saat sürdüğü, sıvı kostik ürünü için boru hattı temizliğinin ise (.....) ile (.....) saat arasında sürdüğü,
- Teşebbüsün tanklarında depolanan kimyasal ürünün her değişimi sonrasında tankın temizlendiği, boru hatlarına benzer şekilde tankların da depolanan her kimyasal ürün tahliyesi sonrasında kontaminasyon riski nedeniyle özenle temizlenmesi gerektiği, depolanan ürünün özelliğine göre normal su, deiyonize su, azotlama, özel kimyasallar ve kumlama ile tankların temizliğinin sağlandığı, anılan işlemin tankın *wall wash*³⁵ testinden olumlu sonuç çıkana kadar tekrarlandığı, tüm bu sürecin en az 20 saat ve en fazla 64 saat sürdüğü, sıvı kostik ürünü için ise bu sürenin 48 saat olduğu

ifade edilmiştir.

I.4.2. Diğer Liman İşleticilerinden Elde Edilen Bilgi ve Belgeler

I.4.2.1. AKTAŞ'tan Edinilen Bilgiler

(107) AKTAŞ'ın dosya kapsamında Kuruma intikal eden cevabi yazısında özetle;

- Tehlikeli sıvı yük elleçlenmesine yönelik olarak İzmit/Kocaeli ve Adana-Yumurtalık'ta bulunan depolama tesislerinde boru hatlarının bulunduğu, bu çerçevede İzmit'te bulunan depolama tesisinde toplamda (.....) adet boru hattı bulunduğu ve boru hatlarının toplam uzunluğunun (.....) metre olduğu, komşu iskelede bulunan bir adet boru hattının ise toplam uzunluğunun (.....) metre olduğu, 2023 yılında İzmit tesisinde (.....) adet farklı ürüne elleçleme hizmetinin verildiği,
- Adana Yumurtalık Serbest Bölgesi'nde ise (.....) adet boru hattının bulunduğu ve boruların her birinin (.....) metre uzunluğa sahip olduğu, 2023 yılında anılan tesiste (.....) farklı ürüne ilişkin elleçleme hizmetinin verildiği,
- Teşebbüs tarafından yürütülen depolama faaliyetinin kendi ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olduğu, ancak ihtiyaç dışında kalan bir kapasite durumunda üçüncü taraflara da kiralama hizmeti verildiği,
- İzmit'te bulunan tesisin 2022 yılındaki tank kapasite kullanım oranının %(.....) olduğu ve üçüncü taraflara hiç tank kiralanmamış olduğu, 2023 yılındaki tank kapasite

³³ LİKİT PORT'ta, gelen gemide kimin malı olduğuna bakılmaksızın ilk giren geminin ilk tahliyeye başladığı bir sistemin uygulandığı ifade edilmektedir.

³⁴ Demuraj: Taşımacılık hizmetlerinde belirlenen sürenin aşılması durumunda uygulanan bir tür cezai yaptırımı ifade etmektedir.

³⁵ Wall Wash Testi: Tank içerisindeki bir metrekairelik alanı saf su ile yıkanıp numune alınması ve tank içerisindeki tuz ve karbon oranlarının ölçümü sağlanarak gelecekteki yüke hazır olup olmadığını gösteren testi ifade etmektedir.

kullanım oranının %(.....) olduğu ve tankların %(.....)'inin kendisi tarafından kullanıldığı,

- Adana Yumurtalık'ta bulunan tesisin 2022 yılındaki tank kapasite kullanım oranının %(.....) olduğu ve tankların %(.....)'inin kendisi tarafından kullanıldığı, 2023 yılındaki tank kapasite kullanım oranının %(.....) olduğu ve tankların %(.....)'ünün kendisi tarafından kullanıldığı,
- Teşebbüs tarafından üçüncü taraflara depolama hizmeti sunulduğu takdirde, ana hizmet bedeline ek olarak yalnızca fazla mesai durumunda ek bedel talep edildiği ifade edilmiştir.

I.4.2.2. ALTINTEL'den Edinilen Bilgiler

(108) ALTINTEL'in dosya kapsamında Kuruma intikal eden cevabi yazısında özetle;

- Kocaeli'de bulunan liman tesisinde sıvı dökme yük depolama, limancılık ve antrepoculuk hizmetlerinin verildiği ve mevcut durumda (.....) adet tank ile toplam (.....) m³ depolama kapasitesine sahip olduğu,
- Teşebbüsün tesisinde toplam (.....) adet boru hattı bulunduğu, ortalama uzunluğu (.....) metre olan boru hatlarından (.....) tanesinin tehlikeli sıvı kimyasal ürünlerinin elleçlenmesinde, diğer boru hatlarının ise akaryakıt ürünlerinin ve baz yağların elleçlenmesinde kullanıldığı,
- Anılan tesiste 2023 yılında (.....) farklı tehlikeli sıvı kimyasal türünün elleçlendiği,
- ALTINTEL'in (.....) bir parçası olduğu ve ARKEM GRUP bünyesinde sıvı kimyasal madde ticareti alanında faaliyet gösteren şirketlerin ALTINTEL'den hizmet aldığı,
- 2022 ve 2023 yılları için tank kapasite kullanım oranlarının sırasıyla %(.....) ve %(.....) olduğu, diğer yandan grup şirketlerin kullandığı tankların toplam tanklara oranının ise aynı yıllar için sırasıyla %(.....) ve %(.....) olduğu,
- Teşebbüs tarafından sunulan hizmetlere ilişkin olarak ana hizmet bedeline ek olarak (.....) bedelinin alındığı,
- Teşebbüsün tesisinde bulunan boru hatlarının temizliği için "pig" adı verilen bir sistem kullandığı ve anılan sistem ile boru hatlarının ortalama (.....) dakikada temizlendiği

ifade edilmiştir.

I.4.2.3. CEYPORT'tan Edinilen Bilgiler

(109) Tekirdağ ilinde bulunan CEYPORT'un dosya kapsamında Kuruma intikal eden cevabi yazısında özetle;

- Mühürasiran limancılık faaliyeti icra edildiği, teşebbüsün kimyasal ürün üretimi, ithalatı veya ihracatına dair bir faaliyetinin bulunmadığı dolayısıyla liman hizmetlerinin tümüyle üçüncü taraf teşebbüslere sunulduğu,
- Türkiye Denizcilik İşletmeleri AŞ'ye ait Tekirdağ Limanının (.....) yıl süre ile işletme hakkının devralınarak 2019 yılında söz konusu limanı işletmeye başladıkları,
- Sıvı terminalinin işletmeye açılabilmesi için; Bakanlık'tan Kıyı Tesisi İşletme İzin Belgesi ve gerekli diğer izinlerin alınması gerektiği ve izin süreçlerinin ortalama 1-2 ay sürdüğü,
- CEYPORT'un İşletme Hakkı Devir Sözleşmesi çerçevesinde sözleşmede belirlenen sürede limanda yatırım şartlarını yerine getirmekle yükümlü olduğu ve bu kapsamda Tekirdağ Limanı'nda konteyner dışı yük (dökme yük, genel kargo vb.) kapasitesini

devir tarihini takip eden (.....) sonuna kadar yıllık en az (.....) tona çıkaracak yatırımları tamamlayacağı,

- CEYPORT Tekirdağ Liman sahasında, İşletme Hakkı Devir Sözleşmesi'nin bir başka yatırım şartı olan kapasite artışı doğrultusunda ve supalan yasağına ilişkin mevzuat değişikliğine uyumlu olacak şekilde başlattığı yatırım sürecini takiben 05.06.2024 tarihinde tehlikeli ve tehlikesiz sıvı kimyasal depolama tesisinin (.....) m³ kapasite ile faaliyete hazır hale geldiği ve (.....) adet tank ile hizmet vermeye başladığı,
- CEYPORT Likit Terminali'nde akaryakıt depolanması yapılmayacağı, bununla birlikte toplam hacminin (.....) m³'lük kısmının (.....), (.....) m³'lük kısmının (.....), (.....) m³'lük kısmının (.....), (.....) m³'lük kısmının (.....), (.....) m³'lük kısmının (.....) ve (.....) m³'lük kısmının (.....) ürünlerinin depolanması için ayrılmasının planlandığı,
- Mevcut durumda potansiyel müşteriler ile görüşmeye başladığı, öte yandan (.....)unvanlı teşebbüs ile (.....)depolanması üzerine anlaşmaya varıldığı

ifade edilmiştir.

I.4.2.4. EVYAP'tan Edinilen Bilgiler

(110) EVYAP'ın dosya kapsamında Kuruma intikal eden cevabi yazısında özetle;

- Kocaeli ili sınırları içerisinde toplamda (.....) m³ hacme sahip (.....) adet tank ile yalnızca (.....) ve (.....) yönelik depolama hizmeti verildiği, sıvı kimyasal ürünlere yönelik olarak herhangi bir hizmetin sunulmadığı

ifade edilmiştir.

I.4.2.5. EGE GÜBRE'den Edinilen Bilgiler

(111) EGE GÜBRE'nin dosya kapsamında Kuruma intikal eden cevabi yazısında özetle;

- Teşebbüsün İzmir merkezli olduğu ve ana faaliyet konusunun gübre üretimi ve ithalatı olduğu, aynı zamanda liman işleticisi de olduğu,
- Teşebbüsün terminalinde anılan faaliyetlere yönelik olarak toplamda (.....) m³ kapasiteye sahip (.....) tankın ve ortalama uzunluğu (.....) metre olan (.....)adet boru hattının bulunduğu, terminalde herhangi bir kimyasal ürün üretiminin mevcut olmadığı ve genellikle Ege Bölgesi'ndeki boya firmalarına depolama hizmeti verildiği, tank kiralama hizmetinin teşebbüsün ana faaliyeti olmadığı ve üçüncü taraflara asgari düzeyde bu hizmetin sunulduğu, 2023 yılında teşebbüs tarafından yalnızca (.....) ürününün elleçlendiği,
- 2022 ve 2023 yıllarında sektörün genel durumuna yönelik olarak, tank kiralama hizmeti alan teşebbüslerin navlun fiyatlarının yükselmesinden ötürü maliyet kazanımı sağlamak amacıyla ürünlerini daha büyük terminallerde kiralama yoluna gittiği, anılan sebepten ötürü talebin Marmara Bölgesi'nde yoğunlaştığı,
- 2022 ve 2023 yılları için tank kapasite kullanım oranlarının sırasıyla %(.....) ve %(.....)³⁶ olduğu ancak teşebbüsün kendisi tarafından kullanılan bir tankın bulunmadığı,
- Tehlikeli sıvı kimyasal elleçlemesi sonrasında boru hatlarının temizliğinin 45 dakika ile bir saat arası sürdüğü,
- Tank kiralama hizmetine yönelik sunulan ana hizmet bedeline mesai dışı çalışmanın ek bedel olarak talep edildiği

³⁶ Teşebbüs 2023 yılında tank kapasitesinde yer alan düşüşe ilişkin olarak, teşebbüsün tank ve altyapısının genel olarak boya sanayisinde kullanılan çözücülerin depolanmasına yönelik olduğu ve sektördeki talep daralması nedeniyle tank kullanım kapasitesinin düştüğü ifade edilmiştir.

ifade edilmiştir.

I.4.2.6. KORUMA KLOR'dan Edinilen Bilgiler

(112) Kocaeli ilinde bulunan KORUMA KLOR'un dosya kapsamında Kuruma intikal eden cevabi yazısında özetle;

- Teşebbüsün faaliyetlerine 1994 yılında başladığı, (.....) ana tedarikçisi olduğu, bunun dışında sanayide ana girdi olarak kullanılan (.....), (.....), (.....), (.....), (.....), (.....), (.....), (.....) ve (.....) ürünlerinin üreticisi olduğu,
- Anılan kimyasalların demir çelik, enerji, galvaniz, gıda, inşaat, kâğıt, kamu, kimya, lojistik, maden, metal, otomotiv, seramik, tekstil, ticaret ve turizm sektörlerinde hammadde olarak kullanıldığı,
- Tehlikeli sıvıların elleçlenmesine yönelik olarak Derince tesisinde ortalama uzunluğu (.....) metre olan toplamda (.....) adet boru hattının bulunduğu, bahse konu tesiste 2023 yılı içerisinde (.....) farklı kimyasal ürün elleçlemesinin gerçekleştirildiği,
- 2022 ve 2023 yıllarında sektördeki genel duruma ilişkin olarak; 2022 yılının ilk çeyreğinden sonra depolama talebinde artış olduğu, 2023 yılının ikinci çeyreğinin sonuna kadar talep artışının devam ettiği, talep artışına bağlı olarak sektörde faaliyet gösteren birçok firma tarafından tank yatırımlarına başlandığı,
- 2023 yılının üçüncü çeyreği itibarıyla, sıvı kimyasal ürünlerin küresel fiyatlarında düşüş yaşandığı, bazı ülkelerdeki savaşın olumsuz etkileri ve güvenli gemi güzergâhlarının azalması ile sigorta şirketlerinin gemiyle taşınan ürünlere sigorta yapmaktan kaçınmasına yol açtığı, bu gibi nedenlerden ötürü sıvı kimyasal ürünlere yönelik depolama talebinin azalmaya başladığı,
- Tank kiralama hizmetinde ana ücretin yanında yan masrafların ayrı kalemler olarak müşterilerden talep edildiği, teklif içeriğinde ana masrafların dışındaki söz konusu yan masrafların ayrı başlıklar halinde ücretleri belirtilerek müşterilere sunulduğu,
- Tehlikeli sıvı kimyasalların elleçlenmesi sonrasında boru hattı temizliğinin en kısa dört saat ve en uzun iki gün sürebildiği, tank temizleme sürecinde ise depolanan ürün türünün önemli olduğu, zira alkol ve türev ürünler bir gün içerisinde temizlenebilirken kokulu ve yağlı ürünlerin iki haftayı bulan temizlik süreçlerinin bulunduğu, öte yandan sıvı kostik ürünü için tahliye sonrası boru hattı temizliği üç ile dört saat arası sürmekteyken tank temizliğinin bir gün sürdüğü,
- KORUMA KLOR olarak üreticisi, ithalatçısı ve ihracatçısı oldukları sıvı kostik ürünü için hâlihazırda (.....) adet depolama tankının hammadde ihtiyaçlarında kullanıldığı, daha önce Tekirdağ'a getirilen hammaddelerin limanda supalan işlemi yapıldıktan sonra Çorlu'da bulunan tanklara aktarılıyor olduğu ancak 2021 yılı sonu itibarıyla limanda supalan işleminin yasaklanması nedeniyle mevcut durumda Çorlu'da bulunan (.....) adet tankın kullanılmadığı

ifade edilmiştir.

I.4.2.7. LİMAŞ'tan Edinilen Bilgiler

(113) LİMAŞ'ın dosya kapsamında Kuruma intikal eden cevabi yazısında özetle;

- Kocaeli'de sıvı dökme yük, akaryakıt ve kuru yük elleçleme işlemleri başta olmak üzere limancılık faaliyetleri gerçekleştirdiği,
- Anılan faaliyetlere yönelik olarak ortalama uzunluğu (.....) metre olan (.....) adet boru hattının ve depolama hizmetine yönelik olarak ise (.....) adet tankının bulunduğu,
- Teşebbüsün 2023 yılında toplamda (.....) farklı kimyasal ürün ve (.....) farklı akaryakıt ürünü elleçlediği,

- 2021 yılından itibaren sektörde yaşanan talep yoğunluğunun 2022 ve 2023 yıllarına da sirayet ettiği, teşebbüsün sektörde yaşanan talep yoğunluğuna yönelik olarak 2016 yılında yapmış olduğu tank yatırımına ve 2019 yılındaki iskele yatırımına ek olarak 2022 yılının Haziran ayında (.....) m³ hacme sahip olacak yeni tank sahası ve bu tank sahasına hizmet edebilmek adına teşebbüsün (.....) iskelesinde de uzatma yapılması için yatırım kararının alındığı ve 2022 yılı Eylül ayında inşa sürecine başlandığı,
- Sektörde yaşanan talep artış gerekçesinin ise, pandemi sürecinde tedarik zincirindeki bozulmalar nedeniyle kimyasal ticareti yapan firmaların hammaddeye ulaşımında sorun yaşaması ve yaşanan bu sorunların müşteri nezdinde stoklama eğilimini artırması olduğu, bunun yanında Rusya ile Ukrayna savaşı sonrası bazı hammaddelerin Türkiye'ye daha fazla gelmesinin ve navlun ve taşıma maliyetlerindeki artışlar ile hammaddelerin seri fiyat değişimlerinin de müşterileri stoklu çalışmaya yönelttiği,
- LİMAŞ'ın kendi ürünü bulunmadığı için sahip olduğu tankların tamamını üçüncü kişilere kiraladığı, bu çerçevede 2022 ve 2023 yılları için tankların kapasite kullanım oranının %(.....) ve %(.....) olduğu,
- Teşebbüsün ürünlerin çoğunluğu için özel hatlar kullandığı ve bu nedenle boru hattı temizliğinin sık sık yapılmadığı, boru hattı temizliği için gereken en düşük sürenin altı saat ve en yüksek sürenin baz yağ türevleri için olup üç gün olduğu, sıvı kostik ürünü için bu sürenin bir gün olduğu,
- Tank temizliği için gereken sürenin en az altı saat olduğu ve en fazla sürenin baz yağ ve türevlerinden en hassas ürünlere geçişte yedi gün olduğu, hassas olmayan ürünlere geçişte ise bu sürenin üç gün olduğu, sıvı kostik ürünü için ise bu sürenin tank hacmine bağlı olarak en fazla bir gün olacağı,
- Ana hizmete ek olarak istenilen bedellerin; gemi ve kara tanker mesailerine ilişkin bedeller, boru hatlarından geçen mal miktarına ilişkin *throughput* bedeli, varsa tank transfer bedelleri olduğu, anılan uygulamanın sektördeki şirketler bazında değişiklik gösterebileceği,
- Sıvı kostik ürününde spot kiralama uygulamasının sıkça karşılaştıkları bir durum olmadığı, ancak bazı dönemlerde uygun fiyatlı ürün bulunması veya taşıma sırasında karşılaşılan değişkenlikler nedeniyle spot kiralama talebinin kendilerine ulaştığı, 2022 ve 2023 yıllarında mevcut tesisinde iki firmaya sıvı kostik ürününde hizmet verildiği ve anılan firmalarla sözleşme sürelerinin birer yıl olduğu,
- 2022 yılında (.....)³⁷ isimli firma ile sıvı kostik ürününe yönelik tank kiralaması yapıldığı, (.....) ve LİKİT KİMYA'nın sıvı kostiğe ilişkin taleplerine ise uygun tankları bulunmadığı için hizmet verilmediği,
- Dolfen terminalinin döküntü, taşıntı ve benzeri küçük kazalarda müdahale imkânının daha kısıtlı olmasından ötürü çevresel risk barındırdığı, boru hattı sayısının daha kısıtlı olduğu ve bu nedenle aynı hattan farklı çeşit ürünlerin geçmesi gerektiği, boru hattının temizliğinin oldukça güç olduğu, dolayısıyla ürün bozulma riskinin ortaya çıktığı

ifade edilmiştir.

I.4.2.8. POLİPORT'tan Edinilen Bilgiler

(114) POLİPORT'un dosya kapsamında Kuruma intikal eden cevabi yazısında özetle;

³⁷ (.....)

- Sıvı yüklerin elleçlenebildiği sıvı yük terminali haricinde ayrı bir bölüm ve ayrı bir iskele ile her türlü genel kargo, proje yükü ve dökme kuru yük elleçlenebildiği,
- Polisan Holding'in bir iştiraki olarak kurulan Poliport Limanının rıhtım, iskele, dolgu ve depolama tesisleri ile Anadolu Yakası'nda İstanbul'a en yakın ve en büyük liman komplekslerinden biri olduğu,
- Poliport Sıvı Terminali'nin, Türkiye'de tamamen üçüncü taraflara ait ürünlere yönelik depolama ve elleçleme hizmeti verdiği,
- Poliport Sıvı Terminali'nin sahip olduğu depolama tanklarının birçok çeşit kimyasal ürünü depolayabilecek teknik altyapıya sahip olduğu ancak *sıvı kostik ve sülfirik asit* gibi tank saclarına yüksek oranda korozyif/aşındırıcı etki yapacak ürünlerin talep edilse dahi depolanmasının mümkün olmadığı,
- Tesiste (.....) adet karbon çelik veya paslanmaz çelikten inşa edilen depolama tanklarının bulunduğu, bu tankların (.....) m³'ü (.....) olmak üzere toplam (.....) m³'lük depolama kapasitesine sahip olduğu,
- Kimyasal ürün operasyonlarında kullanılan ortalama uzunlukları (.....) metre olan toplamda (.....) adet boru hattı bulunduğu,
- Pandemi döneminde kimya sektöründe yaşanan durgunluk ve yavaşlama, üretimde yaşanan aksamalar nedeni ile depolama tanklarında tutulan ürün hareketliliğinin azalması ve depolama tanklarının yeterince boşaltılamaması gibi gelişmelerin 2021 ve 2022 yıllarında depolama hizmetlerine ilişkin kapasite darlığı yaşanmasına neden olduğu, yaşanan bu daralmanın üretimdeki hızlanma ve normale dönüşler ve yeni yatırımların devreye girmesiyle aşılabileceği, anılan nedenlerden dolayı teşebbüsün tesisi tarafından bir kısım depolama taleplerinin karşılanamadığı,
- 2022 ve 2023 yıllarındaki tank kapasitesi kullanım oranlarının sırasıyla %(.....) ve %(.....) olduğu, teşebbüs tarafından herhangi bir kimyasal ürün ticaretinde bulunulmaması nedeniyle tüm tankların üçüncü taraflara kiralandığı,
- Tank ve hat yıkamalarında kimyasal ürüne göre havalandırma dâhil olmak üzere 24 saat ile 60 saat arası temizlik süresinin bulunduğu,
- Müşterilere sunulan ana hizmete yönelik belirlenen bedele ek olarak müşteri tarafından talep edilmesi durumunda azot örtüleme, mesai dışı çalışma, *throughput* bedeli ve atık bertaraf bedelinin ayrıca ücretlendirildiği

ifade edilmiştir.

1.4.2.9. SAFİ PORT'tan Edinilen Bilgiler

(115) SAFİ PORT'un dosya kapsamında Kuruma intikal eden cevabi yazısında özetle;

- Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun 30.12.2004 tarihli ve 2004/128 sayılı kararı ile özelleştirme kapsamına alınan Derince Limanı'nın işletmesinin (.....) yıl süreyle devralındığı ve (.....) tarihinden itibaren SAFİ PORT tarafından işletildiği,
- Sıvı yük, konteyner, genel kargo, Ro-Ro, proje kargo türlerinin elleçlenmesi ve depolanması alanlarında faaliyet gösterildiği,
- Anılan faaliyetlere yönelik olarak iskeleden depolama tesisine ulaşan (.....) adet boru hattının ortalama uzunluklarının yaklaşık (.....) metre olduğu ve 2023 yılında (.....) farklı sıvı kimyasal ürünün elleçlendiği,
- 2022 yılından sonra depolamaya ilişkin talepte belirgin bir artış yaşandığı ve bu nedenle teşebbüsün zaman zaman depolama hizmeti isteyen müşterilerin taleplerini karşılayamadığı, teşebbüsün oluşan bu talep karşısında 2023 yılı Mayıs ayında (.....) m³ olan tank kapasitesini (.....) m³'e çıkardığı, öte yandan Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının (.....) tarihli ve (.....) sayılı kararı ile ÇED olur onayı alınarak

- (.....) m³ olan sıvı kimyasal depolama izninin de (.....) m³'e çıkarıldığı ve bu doğrultuda teşebbüs tarafından ilave tank yatırımlarının yapılmasının planlandığı,
- Sektörde oluşan talep artışının nedenlerinin ise ISO tank konteyner³⁸ navlunlarının yükselmesi, hammadde tedarik sürelerinin uzaması, hammadde fiyatlarında yaşanan dalgalanmalar nedeni ile müşterilerin depolama ihtiyacının artması ve Türkiye'ye komşu bölgelerde yaşanan olumsuzluklar olduğu,
 - 2022 ve 2023 yılları içerisinde tank kapasite kullanım oranlarının %(.....) olduğu, öte yandan tankların tamamının üçüncü taraflara kiralandığı ve teşebbüsün kendine ait ürün depolamadığı,
 - Teşebbüsün tesisinde sıvı kostik ürünün depolanmadığı, öte yandan kimyasal ürün cinsine bağlı olarak, boru hattı temizliklerinin (.....) ile (.....) arasında ve tank temizliğinin (.....) ile (.....) arasında sürebildiği,
 - Teşebbüs tarafından sunulan dökme sıvı depolama hizmetlerinde ana tank kiralama hizmet bedelinin yanı sıra, uygulamada tesislere göre değişiklik gösterebilen, fazla mesai, *throughput*, tank transfer, ısıtma ve azot kullanımı, hat kullanımı, araç kullanımı, araç yükleme bedelleri vb. yan hizmet masraflarının talep edilebildiği ifade edilmiştir.

I.4.2.10. SOLVENTAŞ'tan Edinilen Bilgiler

- (116) SOLVENTAŞ'ın dosya kapsamında Kuruma intikal eden cevabi yazısında özetle;
- Kocaeli'de dökme sıvı kimyasalların ve petrol ürünlerinin depolanabildiği liman tesisi olarak faaliyet gösterdiği,
 - Anılan faaliyetlere yönelik olarak toplam hacmi (.....) m³ olan (.....) tankının ve gelen ürünlerin tahliyesi için (.....) adet iskelesinin bulunduğu,
 - Teşebbüs tarafından yalnızca depolama hizmeti verildiği, tesisinde depolanan ürünlerin kendisine ait olmadığı, müşterileri veya müşterilerinin devir yoluyla satış yaptığı firmaların depolama ve elleçleme taleplerini karşıladığı,
 - Tesiste ürünlerin gemilerden depolama tanklarına alınabilmesi için farklı ebat ve özelliklerde (.....) ayrı tahliye hattı bulunduğu,
 - Sektördeki talep yapısına ilişkin olarak; 2021'den sonra ürün depolama taleplerinde önceki yıllara oranla yoğun bir artış yaşandığı, ancak teşebbüsün yaşanan talep artışına karşın bünyesinde bulundurduğu tank ve kapasite miktarını artıramadığı ve bu nedenle de 2022 ortasından itibaren depolama taleplerine olumlu yanıt veremediği, teşebbüsün kapasite artırma imkânının olmadığı zira (.....), bu nedenle yalnızca (.....) adet tank ile toplam (.....) m³'lük yeni tank inşasının planlanabildiği,
 - Sektörde meydana gelen talep artışının ise pandemi sonrasında ürün fiyatlarında yaşanacak artış beklentisi ile yabancı hammadde alımlarını öne çekerek depolama alanına yönelik talebi artırdığı, öte yandan 2022 yılı başında başlayan Rusya ile Ukrayna savaşı dolayısıyla Avrupa'nın Rus ürünlerine ambargo uygulaması neticesinde Avrupa'ya gidemeyen Rus sıvı kimyasal ürünlerinin Türkiye limanlarında depolanması durumunun ek bir kapasite talebi oluşturduğu, 2023 yılı ortasında yavaşlayan ve durgunluk beklentisini artıran Avrupa pazarlarının Türk ihracatçılarından daha az ürün talep etmesi nedeniyle önceden alınmış olan hammaddelerin eritememesi ve önceden yapılan hammadde alım kontratları nedeniyle de ilave depolama talebinin oluştuğu,

³⁸ ISO tank konteynerler lojistik sektöründe özellikle su, hidrojen peroksit, nitrik asit, sülfürik asit, yağlar, maden kimyasalları ve solventler gibi çeşitli maddelerin taşınmasında/depolanmasında kullanılan ve paslanmaz çelikten imal edilen ürünleri ifade etmektedir.

- Artan tank inşa maliyetlerine oranla depolama bedellerinin aynı esneklikte olmaması nedeniyle yeni tank yatırımlarının dönüş süresinin çok uzamasının bölgede yeni girişimlerin sınırlı kalmasına ve arz talep dengesinin bozulmasına sebebiyet verdiği, ek olarak her ürünün uygun tanklara uygun boru hatlarından uygun depolama şartlarında alınması zorunluluğu bulunmasından ötürü bazı durumlarda boştaki tankların talep konusu ürünlerin depolanmasına uygun olmaması nedeniyle de taleplerin reddedilebildiği,
- 2022 ve 2023 yılları için teşebbüsün tank kapasite kullanım oranının sırasıyla % (.....) ve % (.....) olarak gerçekleştiği,
- Uzun bir zamandır sıvı kostik ürünü depolanmadığı ancak terminalinde elleçlenen ürünler baz alındığında devrelerin temizlik işlemlerinin; uzunluk, çap ve kimyasalın türüne bağlı olarak bir ile on gün arasında sürebildiği, yapılan temizlik işlemlerinde sıvı kostik yükü için kullanılan (.....) metre uzunluğundaki tahliye hattının diğer sıvı ürünlere geçiş öncesinde üç günlük bir temizlik operasyonu ile kullanıma hazır hale getirildiği, genel olarak temizlik süresinin ürünün cinsi ve depolama yapılan tankın büyüklüğüne bağlı olarak 10 ile 30 gün arasında bir süre alabildiği, teşebbüsün terminalinde en son 2016 yılında depolanması yapılan sıvı kostik ürünü sonrasında “(.....)” ürününün depolanmasına hazırlık için yapılan temizlik işlemlerinin yaklaşık 15 gün sürdüğü,
- Teşebbüs tarafından uygulanan fiyat politikasında müşterilere sunulan tekliflerin, elleçleme, ısıtma, atık bertaraf, hat temizleme bedeli vb. gibi tüm masrafları içeren bir sabit depolama bedeli ve müşterinin talep etmesi ya da gerekmesi durumunda uygulanacak çalışma günleri özelinde fazla mesai saati ücretlerinden oluştuğu, ancak ticari açıdan çok nadir olarak bazı müşterilerin sabit depolama bedelini alt kırılımlara ayırarak ısıtma ve elleçleme bedellerinin ayrı alınmasını talep etmesi durumunda fiyatlama politikasının bu şekilde kurgulanabildiği,
- 2022 ve 2023 yıllarında sıvı kostik ürününe ilişkin depolama hizmeti verilmediği ancak teşebbüs tarafından benimsenen prensibin tüm ürünlerde (.....) ve üzeri olmak üzere uzun vadeli çalışma şeklinde olduğu,
- 2022 yılında kostik depolanmasına yönelik LİKİT KİMYA ve (.....)’den talep geldiği ancak ürünün depolanmasına uygun olabilecek tanklarının boşa çıkmaması nedeniyle anılan taleplere olumlu geri dönüş sağlanamadığı,
- Dolfenlerin gemi yanaşmalarında daha hassas manevralar gerektirdiği, rüzgardan daha şiddetli etkilendiği ve dolayısıyla kötü hava koşullarında gemilerin dolfende barınabilmesinin zor olduğu, anılan tüm hususlara ek olarak dolfenlerin inşa maliyetlerinin diğer iskele yapılarına nazaran çok daha düşük olduğu

ifade edilmiştir.

I.4.2.11. TOROS TARIM'dan Edinilen Bilgiler

(117) TOROS TARIM'ın dosya kapsamında Kuruma intikal eden cevabi yazısında özetle;

- Tekfen Holding Tarımsal Sanayi Grubu şirketi olan TOROS TARIM'ın gübre ve limancılık faaliyetlerinde bulunduğu,
- Limancılık faaliyetlerini Adana/Ceyhan ve Samsun tesis sahasındaki iki terminal ile gerçekleştirdiği,
- Teşebbüsün Ceyhan terminalinin hemen doğusunda Adana Yumurtalık Serbest Bölgesi'nin bulunduğu, anılan bölgede faaliyette olan kimya firmalarının boru hatlarıyla teşebbüsün liman tesisine bağlantılı olarak çalıştığı, dolayısıyla TOROS TARIM'dan elleçleme hizmeti aldıkları ancak kimya firmalarına herhangi bir şekilde depolama hizmeti verilmediği,

- Sıvı kimyasal ürünlerin elleçlendiği iskeleden TOROS TARIM'ın kullandığı kendi depolama tanklarına olan boru hattı uzunluğunun ortalama (.....) metre olduğu,
 - TOROS TARIM'ın kendi tesisi içerisinde toplamda (.....) m³ depolama kapasitesi bulunan (.....) adet tankın 01.01.2023 tarihinden itibaren (.....) yıllık süre ile (.....) isimli firmaya kiralandığı, bu tankların dışında TOROS TARIM'ın kendi gübre üretiminde kullandığı kimyasal ürünlerin elleçlendiği (.....) adet depolama tankının daha bulunduğu ancak bahse konu tankların üçüncü firmalara kiralanmadığı, söz konusu tanklar için 2022 ve 2023 yılları için kapasite kullanım oranının %(.....) olduğu,
 - Teşebbüsün anılan faaliyetleri gerçekleştirmeye yönelik olarak toplamda ortak amaçlı kullanılan ve birbirinden bağımsız hizmet veren (.....) farklı boru hattının bulunduğu, boru hatlarından (.....) adedinin Doğu iskele platformunda bulunup serbest bölgede faaliyette olan kimya firmalarının çeşitli sıvı kimyasal ürünlerinin elleçlenmesinde kullanıldığı, boru hatlarının kalan (.....) adedinin ise Batı iskele platformunda bulunduğu ve bunlardan da (.....) adedin TOROS TARIM'ın kendi ihtiyacı olan (.....) ve (.....) kimyasal ürünlerinin elleçlenmesinde kullanıldığı, kalan (.....) hattın ise (.....) ait (.....) ürünün elleçlenmesinde kullanıldığı, bu çerçevede TOROS TARIM'ın Ceyhan terminalinde 2023 yılında toplamda (.....) farklı kimyasal ürün elleçlendiği,
 - Teşebbüsün Samsun terminalinde ise tesisin iskelesinin hemen doğusunda faaliyette bulunan Eti Bakır AŞ (Eti Bakır) tesislerine ve teşebbüsün tesisi içerisinde olan kendi depolama tanklarına uzanan boru hatlarının ortalama uzunluğunun (.....) metre olduğu ve birbirinden bağımsız hizmet veren (.....) adet (.....) hattı, (.....) adet (.....) hattı ve (.....) adet (.....) hattının bulunduğu, dolayısıyla 2023 yılında toplamda (.....) farklı kimyasal ürünün elleçlenmesinin gerçekleştiği, teşebbüsün kendi boru hatlarından Eti Bakır firmasına (.....) ve (.....) hattı verildiği, öte yandan anılan firmaya yönelik olarak herhangi bir depolama hizmeti verilmediği, teşebbüsün tesiste toplamda (.....) adet depolama tankının bulunduğu ve 2022 ile 2023 yılları için tank kapasite kullanım oranının %(.....) olduğu,
 - TOROS TARIM'ın işletmeciliğini yaptığı kimyasal hatların ürüne özel olduğu, bu nedenle ürün değişimi nedeni ile herhangi bir hat temizliği yapılmadığı,
- ifade edilmiştir.

I.4.2.12. YILPORT'tan Edinilen Bilgiler

(118) YILPORT'un dosya kapsamında Kuruma intikal eden cevabi yazısında özetle;

- Kocaeli'de bulunan limanında konteyner ve genel kargo yükleri için hizmet verdiği, sıvı yüklere ilişkin operasyonlarını ise 2022 yılında sonlandırmış olduğu,
- Teşebbüsün 2022 yılı sonunda sıvı yük elleçlenmesine ilişkin faaliyetlerine son vermeden önce sahip olduğu toplamda (.....) m³ hacme sahip (.....) adet tankının bulunduğu,
- Teşebbüsün boru hatlarının kısa ve elleçlenen ürün çeşidinin az olmasından dolayı aynı özellikteki ürünlerin aynı hattan geçtiği, bu çerçevede tehlikeli sıvı kimyasalların elleçlenmesi sonrasındaki temizlik işlemlerinde hattın temizliği ve kurutulması için (.....) sürenin yeterli olduğu, öte yandan tanklarda ürün değişikliği yapılması durumunda tankın yıkanması, kurutulması ve havalandırması gerektiği ve söz konusu unsurların tank büyüklüğüne, son ürün cinsine ve tanka alınacak yeni ürün cinsine göre değişmekte olduğu, bu işlemin (.....) kadar sürebildiği,
- Teşebbüsün tehlikeli sıvı kimyasal ürünlere yönelik hizmet verdiği zamanlarda fiyatlamada elleçleme, ısıtma vb. bütün masrafları içeren sabit bir depolama bedeli sunulduğu ancak müşterinin talep etmesi veya gerekmesi durumunda uygulanacak

çalışma günleri özelinde fazla mesai ücreti ile tanklar arası transfer bedelinin ek olarak yansıtıldığı,

- 2022 yılı içerisinde teşebbüse ait terminalde sıvı kostik ürün depolamasının gerçekleştiği, anılan faaliyetin gerçekleştiği dönemde sözleşme süresinin (.....) ile (.....) arasında müşteri talebine göre değişkenlik gösterdiği ifade edilmiştir.

I.4.3. Kara Tankeri İşletmecilerinden Edinilen Bilgiler

- (119) Bir metreküp sıvı kostik ürününün kara tankerleri ile taşınmasında talep edilen fiyatlara ve toplam taşınan sıvı kostik miktarının ne kadarının 200 km'nin üzerindeki bir mesafeye taşındığına ilişkin olarak;
- (.....) 2022 ve 2023 yılları için fiyat tarifesinin sırasıyla (.....)TL ve (.....)TL olduğu, ek olarak bahse konu yıllar için 200 km'nin üzerinde mesafelere taşınan sıvı kostik ürününün toplam taşınan sıvı kostik ürününe oranının sırasıyla %(.....) ve %(.....) olduğu,
 - (.....) 2022 ve 2023 yılları kapsamında ton başına ortalama fiyatının (.....)TL olduğu, öte yandan bahse konu yıllar için teşebbüs tarafından gerçekleştirilen (.....)200 km'nin üzerinde olduğu,
 - (.....) 2022 yılında ton başına ortalama fiyatının taşıma yapılacak mesafeye göre 0-150 km için (.....)TL, 151- 500 km için (.....)TL ve 501 km üzeri için (.....) TL olduğu, 2023 yılında ise benzer şekilde 0-150 km için (.....) TL, 151-500 km için (.....) TL ve 501 km ve üzeri için ise (.....)TL olduğu, bahse konu yıllar için teşebbüs tarafından 200 km'nin üzerinde mesafelere taşınan sıvı kostik ürününün toplam taşınan sıvı kostik ürününe oranının sırasıyla %(.....) ve %(.....) olduğu,
 - (.....) 2022 ve 2023 yılları için teşebbüs tarafından gerçekleştirilen (.....) 200 km'nin üzerinde olduğu,
 - (.....) 2022 yılında gerçekleştirdiği taşımaların (.....) 200 km altında olduğu, 2023 yılında ise (.....) 200 km'nin üzerinde olduğu ifade edilmiştir.

I.5. Değerlendirme

I.5.1. 4054 sayılı Kanun'un 6. Maddesi Kapsamında Değerlendirme

- (120) Mevcut dosya kapsamında çeşitli kimyasalların ticaretini yapan LİKİT KİMYA'nın sahibi olduğu LİKİT PORT'un Kuzeybatı Marmara Bölgesi'nde sıvı kimyasal elleçleme ve depolama hizmeti verebilen tek liman olması nedeniyle hâkim durumda bulunduğu ve LİKİT PORT'un bu hâkim durumunu;
- (.....) tank kiralama taleplerini çoğu zaman yanıtsız bırakarak,
 - Tank kiralama hizmetlerinde üç ay sonrasına müsaitlik vererek,
 - Diğer limanlarda bulunan altı aylık ya da spot depolama hizmeti opsiyonunu sunmayıp asgari bir yıllık sözleşmeler yapmaya zorlayarak,
 - (.....) başka coğrafi pazarlarda benzer nitelikteki tesislerden aldığı tekliflere kıyasla yüksek fiyat vererek, her teklif talebinde daha yüksek fiyat talep ederek ve ilave maliyet kalemleri ekleyerek,
 - Diğer müşterilerine kıyasla (.....) daha yüksek fiyat talep ederek
- (.....) Kuzeybatı Marmara Bölgesi'ne sıvı kostik ürününü satmasını engellemek maksadıyla kötüye kullandığı iddiaları incelenmektedir. Aşağıda öncelikle hâkim durum

değerlendirmesine yer verilmiş olup devamında ise dosya konu iddialar özelinde kötüye kullanma eyleminin gerçekleşip gerçekleşmediği incelenmiştir.

I.5.1.1. Hâkim Durum Değerlendirmesi

- (121) 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinin ilk fıkrasında, "*Bir veya birden fazla teşebbüsün ülkenin bütününde ya da bir bölümünde bir mal veya hizmet piyasasındaki hâkim durumunu tek başına yahut başkaları ile yapacağı anlaşmalar ya da birlikte davranışlar ile kötüye kullanması*" yasaklanmakta ve maddenin ikinci fıkrasında da beş bent halinde örnek niteliğinde kötüye kullanma halleri sayılmaktadır. Bu örneklerden biri, ikinci fıkranın (a) bendinde "*Ticarî faaliyet alanına başka bir teşebbüsün girmesine doğrudan veya dolaylı olarak engel olunması ya da rakiplerin piyasadaki faaliyetlerinin zorlaştırılmasını amaçlayan eylemler*" olarak belirtilmektedir. 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi çerçevesinde herhangi bir teşebbüs faaliyetinin hâkim durumun kötüye kullanılması olarak değerlendirilebilmesi için söz konusu teşebbüsün hâkim durumda olması ve bu durumunu kötüye kullanması koşullarının birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir.
- (122) 4054 sayılı Kanun'un 3. maddesinde hâkim durum; "*Belirli bir piyasadaki bir veya birden fazla teşebbüsün, rakipleri ve müşterilerinden bağımsız hareket ederek fiyat, arz, üretim ve dağıtım miktarı gibi ekonomik parametreleri belirleyebilme gücü*" olarak tanımlanmaktadır. Hâkim Durumdaki Teşebbüslerin Dışlayıcı Kötüye Kullanma Niteliğindeki Davranışlarının Değerlendirilmesine İlişkin Kılavuz'da (Hâkim Durum Kılavuzu) da, hâkim durum değerlendirmesi yapılırken esasen, incelenen teşebbüsün rekabetçi baskılardan ne ölçüde bağımsız davranabildiğinin araştırıldığı ve söz konusu değerlendirmede, her bir olayın kendine özgü koşullarının göz önünde bulundurulması gerektiği belirtilmektedir. Avrupa Komisyonu (Komisyon) ve AB Adalet Divanı'nın (ABAD) kararlarında da hâkim durum teşebbüsün rakiplerinden, müşterilerinden ve tüketicilerden bağımsız davranarak rekabeti engelleme gücünü sağlayan bir konum olarak tanımlanmaktadır.³⁹
- (123) Hâkim Durum Kılavuzu'nun 10. paragrafı çerçevesinde hâkim durum tespitinde öncelikle pazar paylarını, ardından giriş engellerini ve son olarak alıcı gücünü dikkate alarak teşebbüsün hâkim durumda olup olmadığına karar verilmektedir. Bu çerçevede hâkim durum değerlendirmesinin ilk adımı olan ilgili pazarın tanımlanmasının ardından ikinci adım incelemeye konu teşebbüsün bu pazarda sahip olduğu gücün değerlendirilmesidir. Pazar gücü analizinde teşebbüsün pazardaki davranışları üzerinde ne ölçüde rekabetçi baskıya maruz kaldığı ele alınmaktadır. Pazar gücünün göstergelerinden biri pazar paylarıdır. Pazar payı, genellikle incelemeye konu olan faaliyetlerin niteliğine göre satışların parasal değeri veya satış miktarı üzerinden hesaplanmaktadır. Pazar gücünün tespitinde pazar payının seviyesi kadar önemli olan unsurlardan biri de pazara giriş engellerinin olup olmadığıdır. Son olarak alıcı gücünün olup olmadığı da hâkim durum değerlendirmesinin unsurlarından biridir.
- (124) Marmara bölgesinde sıvı kimyasalların başlıca liman yoluyla ve karayoluyla tedarik edilebildiği görülmektedir. Yukarıda *Tehlikeli Sıvı Dökme Yüklere İlişkin Yasal Düzenlemeler* başlığında açıklandığı üzere 2017 yılında ülkemiz limanlarında tehlikeli sıvı kimyasal ürünlerin supalan elleçlemesi yasaklanmıştır. Bu kapsamda daha güvenli bir yöntem olan kapalı devre liman hizmetlerine geçiş yapılması amaçlanmıştır. Kapalı devre liman hizmetleri, denizyoluyla gelen tehlikeli sıvı kimyasal ürünlerin gemiden tahliye edildikten sonra doğrudan tanklara aktarılmasını içermektedir. Dolayısıyla yükün sahibi limandan tahliye edilen yükü limana bağlantılı olan tanklar vasıtasıyla

³⁹ Case 27/76 United Brands v EC Commission (1978) ECR 207.

tedarik edebilmektedir. Yükün sahibi olan teşebbüsün limana bağı olan tank altyapısı bulunmuyorsa, limanın sahip olduğu tanklardan yararlanmak durumundadır. Dolayısıyla tehlikeli sıvı kimyasalların liman elleçlemesi yükün tahliyesini ve depolamasını da içerebilmektedir.

- (125) Mevzuatın değiştiği 2017 yılında ve sonrasında Kuzeybatı Marmara bölgesinde sıvı kimyasal ürünlerin supalan yöntemiyle elleçlemesine Bakanlık tarafından istisnai olarak izin verilmiştir. Bu kapsamda CEYPORT ve MARTAŞ tarafından da elleçleme yapılmış olmakla birlikte 2021 yılının Ekim ayında LİKİT PORT'un faaliyete geçmesiyle supalan istisnası kaldırılmış ve Kuzeybatı Marmara Bölgesi'nde LİKİT PORT mevzuata uygun olarak tehlikeli sıvı kimyasal yüklere ilişkin liman hizmeti verebilen tek liman haline gelmiştir. Bununla birlikte, ilgili coğrafi pazarın tespitine yönelik değerlendirmelerde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere karayoluyla tedarik yönteminin de liman yoluyla tedarike alternatif olduğu göz önüne alındığında ilgili coğrafi pazarın Kuzey Doğu Marmara'yı da içine alacak şekilde Kuzey Marmara olarak tanımlanması gerektiği kanaatine ulaşılmıştır. Bu kapsamda LİKİT PORT'un Kuzey Marmara'da sahip olduğu pazar gücünün ele alınması gerekmektedir. Aşağıdaki tabloda Kuzeybatı Marmara ve Kuzeydoğu Marmara'da yer alan ve tehlikeli dökme sıvı kimyasallara ilişkin hizmet sunan limanların listesi görülebilmektedir:

Tablo 11: Kuzey Marmara'da Faaliyet Gösteren Limanlar

	Liman Adı	Konum
1	AKSA	Yalova
2	AKTAŞ	Kocaeli
3	ALTINTEL	Kocaeli
4	İZGİN	Kocaeli
5	KORUMA KLOR	Kocaeli
6	LİMAŞ	Kocaeli
7	POLİPORT	Kocaeli
8	SAFİPORT	Kocaeli
9	SOLVENTAŞ	Kocaeli
10	YILPORT	Kocaeli
11	LİKİT KİMYA	Tekirdağ
12	MARTAŞ	Tekirdağ
13	CEYPORT	Tekirdağ

- (126) Tabloda yer alan listedeki Kuzey Marmara'da yer alan limanlardan AKSA'nın üçüncü taraflara hizmet vermediği, CEYPORT'un 2018'den bu yana, MARTAŞ'ın da 2022 yılından bu yana faaliyet göstermediği bilinmektedir. Bu çerçevede, Kuzey Marmara'da yer alan limanların 2020 yılından bu yana tehlikeli sıvı kimyasal elleçleme miktarı aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 12: Teşebbüslerin 2020-2023 Yılları Arası Toplam Elleçleme⁴⁰ Miktarları (m3)

	2020	2021	2022	2023
AKTAŞ	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
ALTINTEL	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
İZGİN	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
KORUMA KLOR	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
LİKİT KİMYA	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
LİMAŞ	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
MARTAŞ	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
POLİPORT	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
SAFİPORT	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
SOLVENTAŞ	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

⁴⁰ AKSA'nın 2020-2023 yılları arasındaki toplam elleçleme miktarı sırasıyla (.....) metreküptür.

YILPORT	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
TOPLAM	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Kaynak: Teşebbüslerden elde edilen bilgi ve belgeler.				

- (127) Yukarıdaki tablodan, teşebbüslerin yıldan yıla elleçleme miktarında önemli değişimler yaşanabildiği anlaşılmaktadır. (.....) 2023 yılında elleçlemeye başladığı, (.....)'ın ve (.....)'un 2022 yılında elleçlemesinin önemli ölçüde azaldığı ve 2023 yılında sıfırlandığı görülmektedir. LİKİT KİMYA'nın ise 2021 yılının son çeyreğinde faaliyete başlamış olduğu, 2023 yılında 2022 yılına göre elleçleme miktarının bir miktar azalmış olduğu da tablodan anlaşılabilmektedir. Söz konusu verilerden yola çıkarak hesaplanan pazar paylarına aşağıdaki tabloda yer verilmektedir:

Tablo 13: Kuzey Marmara Bölgesindeki Tehlikeli Sıvı Kimyasal Yüklere Hizmet Veren Limanların Elleçleme Miktarı Bakımından Pazar Payları (%)

	2020	2021	2022	2023
AKTAŞ	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
ALTINTEL	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
İZGİN	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
KORUMA KLOR	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
LİKİT KİMYA	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
LİMAŞ	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
MARTAŞ	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
POLİPORT	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
SAFİPORT	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
SOLVENTAŞ	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
YILPORT	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Kaynak: Teşebbüslerden elde edilen bilgi ve belgeler.				

- (128) Yukarıdaki tablodan Marmara Bölgesi'nde (.....), (.....) ve (.....) elleçleme miktarı bakımından öne çıktığı, pazar payı %(.....)'in altında kalan LİKİT KİMYA'nın ise 2023 yılında bir miktar pazar kaybı yaşadığı anlaşılmaktadır.
- (129) Teşebbüslerin elleçleme miktarı kadar görece pazar gücünü yansıtan bir diğer gösterge de kapasite miktarıdır. 2021 yılında gerçekleşen mevzuat değişikliği ile birlikte limanların elleçlediği ürünü doğrudan tanklara aktarılması gerekliliği bulunmaktadır. Depolama kapasitesinin miktarı, teşebbüsün müşterilerine sunmaya hazır olduğu arz miktarının bir göstergesi niteliğinde olup limanların aynı dönem bakımından sahip olduğu kapasite miktarı bakımından karşılaştırılması halinde görece durumları aşağıda yer almaktadır:

Tablo 14: Kuzey Marmara Bölgesindeki Tehlikeli Sıvı Kimyasal Yüklere Hizmet Veren Limanların Sahip Olduğu Tank Kapasitesi Miktarları (m3)

	2020	2021	2022	2023
AKTAŞ	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
ALTINTEL	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
İZGİN	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
KORUMA KLOR	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
LİKİT KİMYA	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
LİMAŞ	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
POLİPORT	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
SAFİPORT	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
SOLVENTAŞ	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
YILPORT	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
TOPLAM	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Kaynak: Teşebbüslerden elde edilen bilgi ve belgeler.				

- (130) Tabloya göre çoğu teşebbüsün tank kapasitesinde yıllar itibarıyla önemli bir değişiklik olmamakla birlikte LİKİT KİMYA'nın kapasitesini yıldan yıla artırdığı dikkat çekmektedir.

Yukarıdaki tablodan yola çıkarak teşebbüslerin sahip olduğu tank kapasitesi bakımından pazar payları aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 15: Kuzey Marmara Bölgesindeki Tehlikeli Sıvı Kimyasal Yüklere Hizmet Veren Limanların Sahip Olduğu Tank Kapasitesi Bakımından Pazar Payları

	2020	2021	2022	2023
AKTAŞ	(....)	(....)	(....)	(....)
ALTINTEL	(....)	(....)	(....)	(....)
İZGİN	(....)	(....)	(....)	(....)
KORUMA KLOR	(....)	(....)	(....)	(....)
LİKİT KİMYA	(....)	(....)	(....)	(....)
LİMAŞ	(....)	(....)	(....)	(....)
POLİPORT	(....)	(....)	(....)	(....)
SAFİPORT	(....)	(....)	(....)	(....)
SOLVENTAŞ	(....)	(....)	(....)	(....)
YILPORT	(....)	(....)	(....)	(....)

Kaynak: Teşebbüslerden elde edilen bilgi ve belgeler.

- (131) Yukarıdaki tablolarda tank kapasitesi bakımından da LİMAŞ, POLİPORT ve SOLVENTAŞ'ın öne çıktığı ve genel olarak Kocaeli'de yer alan limanların bölge toplam kapasitesinin yaklaşık (....)'ına sahip olduğu görülmektedir. Yine teşebbüslerin toplam depolama yaptıkları tehlikeli sıvı miktarı bakımından durumlarını ele almak gerekirse aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır:

Tablo 16: Teşebbüslerin 2022-2023 Yıllarında Gerçekleştirdiği Depolama Miktarları ve Pazar Payları

	2022		2023	
	Depolama Miktarı (m ³)	Pazar Payı (%)	Depolama Miktarı (m ³)	Pazar Payı (%)
AKTAŞ	(....)	(....)	(....)	(....)
ALTINTEL	(....)	(....)	(....)	(....)
İZGİN	(....)	(....)	(....)	(....)
KORUMA KLOR	(....)	(....)	(....)	(....)
LİKİT KİMYA	(....)	(....)	(....)	(....)
LİMAŞ	(....)	(....)	(....)	(....)
POLİPORT	(....)	(....)	(....)	(....)
SAFİPORT	(....)	(....)	(....)	(....)
SOLVENTAŞ	(....)	(....)	(....)	(....)
YILPORT	(....)	(....)	(....)	(....)
TOPLAM	(....)	100	(....)	100

Kaynak: Teşebbüslerden elde edilen bilgi ve belgeler.

- (132) Yukarıdaki tablodan başta LİMAŞ, POLİPORT ve SOLVENTAŞ olmak üzere ALTINTEL'in de öne çıkmakta olduğu, diğer bir ifadeyle Kocaeli'de yer alan limanların depolama faaliyetlerine yönelik hacimlerinin, elleçleme miktarı ve tank kapasiteleri ile paralel şekilde diğer limanlara kıyasla daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan depolama miktarı bakımından LİKİT KİMYA'nın pazar payının tank kapasitesi ve elleçlenen yük miktarına bağlı sahip olduğu pazar payına göre daha düşük olduğu görülmektedir. Bu husus dosya kapsamında elde edilen diğer veriler ve teşebbüsün kendi beyanları ile de uyumludur.
- (133) Hâkim Durum Kılavuzu'na göre bir teşebbüsün hâkim durumda bulunduğuna dair delil teşkil eden belirli bir pazar payı eşiği yoktur. Bununla birlikte, aksini gösterecek bir durum söz konusu değilse, Kurul'un yerleşik uygulamasında %40'ın altında pazar payına sahip olan teşebbüslerin hâkim durumda olması ihtimalinin düşük olduğu kabul edilmekte, bu düzeyin üzerindeki pazar payına sahip olan teşebbüsler bakımından ise daha detaylı bir incelemeye gidilmektedir. Yukarıda yer verilen tablolardan açıkça

anlaşıldığı üzere, Kuzey Marmara Bölgesi'nde yer alan limanların sahip olduğu pazar payları incelendiğinde LİKİT KİMYA'nın pazar payının Kılavuz'da kabul edilen seviyelerin oldukça altında olduğu görülmektedir.

- (134) Pazarda faaliyet gösteren teşebbüslerin büyüme ya da pazara yeni teşebbüslerin girme olasılığı da incelenen teşebbüsün davranışları üzerinde rekabetçi bir baskı oluşturabilmektedir. Ancak böyle bir baskıdan bahsedebilmek için büyümenin ya da pazara girişin muhtemel olması, uygun zamanda gerçekleşebilecek ve yeterli olması gerekmektedir. Girişin ya da büyümenin önündeki engeller ilgili pazarın özelliklerinden, incelenen teşebbüsün özelliklerinden ya da davranışlarından kaynaklanabilmektedir. İlgili pazarın özelliklerinden kaynaklanan engeller arasında yetkilendirme gereklilikleri ve batık maliyetler bulunduğu dikkate alınarak toplanan bilgilere göre sıvı depolama tesislerinin kurulmasının (.....) yatırım gerektirdiği ve ortalama iki yılda tamamlanmasının mümkün olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim CEYPORT'un liman yatırımını tamamlayarak 2024 yılı itibarıyla faaliyete başlamış olduğu dikkate alındığında pazara girişin gerçekleşmekte olduğu söylenebilecektir.
- (135) İncelenen teşebbüsün özelliklerinden kaynaklanan engeller arasında; atıl kapasiteye, dikey bütünleşik yapıya, güçlü bir dağıtım ağına ve geniş bir ürün portföyüne, yüksek marka bilinirliğine, finansal ve ekonomik güce sahip olması sayılabilmektedir. Sayılan unsurlardan atıl kapasiteye sahip olunması bakımından LİKİT PORT'un konumunu ele almak için öncelikle teşebbüsün 2021 yılından bu yana sıvı depolama tank sayısı ve kapasite miktarına aşağıda yer verilmektedir:

Tablo 17: LİKİT PORT'un Elleçleme ve Depolama Miktarları

	Elleçleme Kapasitesi (ton)	Elleçleme Miktarı (ton)	Toplam Tank Sayısı	Toplam Depolama Kapasitesi (m3)
2020	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
2021 (4. çeyrek)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
2022	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
2023	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

- (136) Yukarıdaki tabloda LİKİT PORT'un tehlikeli sıvı kimyasal elleçleme kapasitesi ve miktarı ile likit depolama kapasitesi ve tank sayısı görülmektedir. Tablodan anlaşıldığı üzere teşebbüsün tank sayısını yıllar içinde artırdığı, buna paralel olarak depolayabileceği miktarın da artmış olduğu görülmektedir. Tabloya göre teşebbüsün elleçleme kapasitesinin oldukça düşük bir oranında depolama hizmeti sunabildiği anlaşılmaktadır. Bu durum supalan elleçlemenin mümkün olmadığı mevcut durumda yükün tanklara iletilmesi gerekliliğiyle açıklanabilecektir.
- (137) Hakim durum değerlendirmesinde söz konusu sıvı depolama kapasitesinin ne kadarının fiilen kullanılmakta olduğu diğer bir ifadeyle teşebbüsün atıl kapasitesinin miktarı, giriş engeli değerlendirmesinde dikkate alınabilecek unsurlardan biridir. Atıl kapasite, teşebbüsün sahip olduğu tesisin üretebileceği optimum çıktı miktarından daha azını üretmesi anlamına gelmektedir. Teşebbüse ait tankların kapasite kullanım oranlarının da sürekli olarak %(.....) üzerinde gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Atıl kapasite ilgili olan bir kavram boşta kapasitedir. Yine yerinde incelemede elde edilen bulgulardan **Bulgu-8**'de üçüncü taraf teşebbüslerden (.....)'a verilmesi planlanan depolama hizmeti kapsamında tank müsaitliğinin ayarlanması amacıyla LİKİT KİMYA'nın kullanmakta olduğu bazı tankların boşaltılmasının planlandığından bahsedildiği görülmektedir. Dolayısıyla kapasitenin müşterilere açılması yerine boşta tutulması gibi bir güdünün olmadığı anlaşılmaktadır. Sonuç olarak teşebbüsün sunduğu bilgilere göre olası atıl ya

da boşta kapasite yoluyla rakipleri karşısında giriş engeli yaratılmasının söz konusu olmadığı değerlendirilmektedir.

- (138) Teşebbüsün dikey bütünleşik yapıya sahip olması, özellikle alt pazarda kendi lehine avantaj sağlamak için kullanılması durumunda, giriş engeli yaratabilecektir. LİKİT PORT'un (.....) boru hattıyla (.....) farklı ürünü elleçlemesi, maliyetlerinin Kocaeli limanlarına göre daha yüksek gerçekleşmesine neden olmaktadır. Dolayısıyla dikey bütünleşik yapının teşebbüse maliyet avantajı sağladığı söylenemeyecektir. Ayrıca, ilerleyen bölümlerde detaylıca açıklanacağı üzere, dosya kapsamında kötüye kullanma değerlendirmelerinde teşebbüsün kendi lehine rakiplerini dışladığı yönünde herhangi bir bulgu ve sonuca ulaşılamamaktadır. Bu nedenle dikey bütünleşik yapısının dosya kapsamında giriş engeli niteliğinde olmadığı değerlendirilmektedir.
- (139) Yüksek marka bilinirliğinin de müşteriler tarafından tercih edilirliliği artırarak pazara giriş engeli yaratma ihtimali bulunmaktadır. Kuzey Marmara Bölgesi'nde sıvı kimyasal ürünlere yönelik faaliyet gösteren firmaların büyük kısmının LİKİT KİMYA'dan daha önce liman hizmetleri faaliyetine başlamış olduğu, POLİPORT, SOLVENTAŞ ve KORUMA Klor gibi kimyasal ürün üretim ve satışı alanında faaliyet gösteren güçlü firmaların pazarda yer aldığı görülmektedir. Tüm bu hususlar dikkate alındığında LİKİT KİMYA'nın pazara giriş önünde engel oluşturabilecek bir marka bilinirliğinin bulunmadığını söylemek mümkündür.
- (140) Hâkim durum tespitinde pazar payları ve pazara giriş koşullarından sonra alıcı gücü olup olmadığının da ele alınması gerekmektedir. İncelenen teşebbüsün müşterileri görece büyük, alternatif temin kaynakları hakkında yeterince bilgili ve makul bir süre içerisinde başka bir sağlayıcıya geçmek ya da kendi arzını yaratmak imkânına sahip ise bu müşterilerin pazarlık gücüne, bir başka deyişle alıcı gücüne sahip olduğu söylenebilecektir. Bu durumda müşterilerin alıcı gücü, incelenen teşebbüsün davranışlarını sınırlayan rekabetçi bir unsur olarak ortaya çıkacak ve teşebbüsün hâkim durumda olarak değerlendirilmesini engelleyebilecektir. Bununla birlikte, yalnızca sınırlı bir müşteri kitlesinin hâkim durumdaki teşebbüsün pazar gücünden korunmasını sağladığı durumlarda, alıcı gücünün yeterli seviyede rekabetçi baskı oluşturmadığı değerlendirilebilecektir.
- (141) Öncelikle LİKİT PORT'un müşterileri bakımından Kuzey Marmara'da faaliyet gösteren büyük ölçekli alternatif limanlar bulunmaktadır. Söz konusu limanlarda hizmet almak yoluyla tedarik edilen yükün karayoluyla taşınması mümkündür. YSS Köprüsünden elde edilen veriler kapsamında Asya'dan Avrupa yönüne oldukça büyük miktarda geçişlerin varlığı dikkate alındığında müşterilerin alternatif temin kaynakları hakkında yeterince bilgili olduğu ve başka bir sağlayıcıya geçme imkânına sahip olduğu değerlendirilmektedir.
- (142) İlave olarak incelemeye konu LİKİT PORT öncelikle LİKİT KİMYA'nın ihtiyaçlarını karşılamak için kurulmuş bir sanayi limanıdır. Öncesinde de açıklandığı üzere 2020 yılında pandemi koşulları, 2022'de ise Ukrayna kaynaklı gelişmeler ve ardından uluslararası deniz ticaret yollarındaki güvenlik riskleri ülkemizde depolama eğiliminin artmasına yol açmıştır. Özellikle Marmara Bölgesi'nde faaliyet gösteren tank depolama tesislerine talep artmış, böylece depoların doluluk oranları da kapasite sınırına yaklaşmıştır. Limanların söz konusu kapasite kısıtı nedeniyle alıcılar üzerindeki pazarlık gücünde dönemsel bir artış olduğu söylenebilecektir.
- (143) LİKİT KİMYA da büyük bölümünü kendisinin kullandığı depolama tesisinin bir kısmını üçüncü taraflara da kullandırmaktadır. Ayrıca LİKİT KİMYA'nın Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Kıyı Yapıları ve Tersaneler Genel Müdürlüğü'nün talebi üzerinde bölgede

faaliyet gösteren ve/veya gösterecek olan tesislere hizmet verme taahhüdü bulunmaktadır. Söz konusu taahhüt kapsamında LİKİT KİMYA'ya ait tank terminali dışında bulunan diğer sıvı depolama tank terminallerinin hizmet alabilmeleri amacıyla pompa istasyonu inşa edilmiştir. Bölgede kurulu bulunan mevcut sıvı depolama terminalleri ve/veya yeni kurulacak olan tank terminalleri pompa istasyonundan kendi tanklarına boru hattı çekerek LİKİT PORT'tan sadece iletim hizmeti alabilmektedir.

- (144) LİKİT KİMYA'nın 2022 ve 2023 yıllarında yerli ve global ölçekte faaliyetleri olan (.....) firmaya kiralama hizmeti verdiği görülmektedir. Bunun yanında teşebbüsten edinilen bilgilere göre (.....) ve (.....) ile de tank kiralama hizmeti için pazarlık yapılmış ancak anlaşma aşamasına geçilmemiştir. (.....) TYUB belgesine sahip (.....) tesisinde kimyasal ürün elleçlemesinin gerçekleştirmekte olan bir teşebbüstür. 2021 yıldan önce LİKİT PORT'tan supalan yoluyla elleçleme hizmeti aldığı görülmektedir. (.....) ise Türkiye'nin petrokimyasal hammadde ihtiyacının yaklaşık (.....) karşılamakta olan bir teşebbüstür. Söz konusu teşebbüslerin faaliyet alanları ve finansal güçleri dikkate alındığında kendi tank yatırımını yaparak LİKİT KİMYA'nın dolfen boru hattından yararlanmasının mümkün olduğu değerlendirilmektedir. Dolayısıyla dosya kapsamında, LİKİT PORT'un herhangi bir hâkim durum oluşturabileceği veya olası bir hâkim durumu güçlendirebileceği nitelikte bir alıcı gücü yokluğundan söz edilememektedir.
- (145) Sonuç olarak yukarıda yer verilen bilgi ve değerlendirmeler ışığında LİKİT KİMYA'nın incelenen pazarda hâkim durumda olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte, şikâyet başvurusunda ileri sürülen iddiaların tam olarak değerlendirilebilmesi amacıyla izleyen başlıklarda LİKİT KİMYA'nın hâkim durumda olduğunun varsayılması halinde bu durumunu kötüye kullanıp kullanmadığına ilişkin değerlendirmelere yer verilmiştir.

1.5.1.2. Kötüye Kullanma İddialarına İlişkin Değerlendirme

- (146) Dosya kapsamında LİKİT PORT'un (.....) hizmet taleplerini yanıtsız bıraktığı, makul olmayan hizmet koşulları belirlediği ve hizmet sunumunu makul olmayan ertelemelere konu ettiği, asgari bir yıllık kontrat süresi öne sürdüğü, yüksek hizmet fiyatları teklif ettiği ve diğer müşterilere nazaran ayrımcı koşullar belirlediği iddiaları üzerinde durulmuştur.
- (147) 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinde kötüye kullanma türlerine yönelik olarak net bir ayrıma gidilmediğinden somut olayda iddia edilen davranışlar Kanun'un 6. maddesinin ikinci fıkrasında sayılan hallerden birden fazlasına örnek teşkil edebilmekte ya da aynı anda birden fazla kötüye kullanma kategorisinin özelliklerini gösterebilmektedir. Dosya konusu iddialar için de bu husus gözlenmektedir. Nitekim sözleşme tekliflerinde sunulan fiyatların aşırı fiyat kapsamında ya da LİKİT PORT'un diğer müşterilerine kıyasla (.....)'e daha yüksek fiyatlı teklifler sunduğu iddiası ayrımcılık kapsamında değerlendirilebileceği gibi, söz konusu iddiaların tümü sözleşme yapmanın reddi kapsamında da değerlendirilebilecektir.
- (148) Çeşitli Kurul kararlarında benzer durumlara ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır. Örneğin Kurulun 25.02.2021 tarihli ve 21-10/129-54 sayılı ve 14.07.2021 tarihli ve 21-35/494-244 sayılı kararlarında, başvuruda şikâyet edilen davranışlar sözleşme yapmanın reddi eylemi yanında ayrımcılık olarak da nitelendirilmiş olsa da, dosya konusu ayrımcılık iddiasının sözleşme yapmanın reddi iddiasından farklı bir davranışı içermediği, iddia konusu eylem ve davranışların temelini sözleşme yapmanın reddedilmesinin oluşturduğu ve dolayısıyla dosyada ayrı bir ayrımcılık değerlendirmesini gerektiren herhangi bir davranışın bulunmadığı yönünde bir değerlendirme yapılarak şikâyete konu eylemler, sözleşme yapmanın reddi eylemi bağlamında değerlendirilmiştir. Yine Kurulun 01.12.2022 tarihli ve 22-53/804-330 sayılı kararında da, dosya konusunu oluşturan şikâyet başvurusunda, hizmet talebine ilişkin piyasadaki rayiç bedele kıyasla

oldukça yüksek bir fiyat verildiği, bunun neticesinde şikâyetçinin faaliyetlerini sürdürmesi bakımından zor durumda bırakıldığı ve bu suretle eşit durumdaki alıcılara aynı ve eşit hak, yükümlülük ve edimler için farklı şartlar ileri sürerek ayrımcılıkta bulunduğu iddiaları yer alsa da, söz konusu iddiaların ayrımcılıktan ziyade sözleşme yapmanın reddi bağlamında ele alınabileceği değerlendirilmiştir.

- (149) Dosya özelinde de, söz konusu iddialar ayrı ayrı farklı kötüye kullanma halleri kapsamında ele alınabilecekse de, önaraştırma kapsamında yapılan incelemelerde elde edilen belge ve bulgular neticesinde, dosya konusu şikâyet başvurusunun temelde çeşitli davranışlar yoluyla sözleşme yapmanın reddi eylemine işaret ettiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla dosya konusu ayrımcılık ve aşırı fiyat iddialarının sözleşme yapmanın reddi iddiasından farklı bir davranışı içermediği ve şikâyet başvurusunda farklı bir kötüye kullanma hali kapsamında ayrıca ele alınması gereken herhangi bir davranışın bulunmadığı değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda, şikâyetçinin başvurusu kapsamında belirttiği iddiaların ayrı ayrı kötüye kullanma hâlleri kapsamında ele alınmasından ziyade, iddiaların tümünün, sözleşme yapmanın reddi suretiyle 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (a) bendinde yer alan: *"Ticarî faaliyet alanına başka bir teşebbüsün girmesine doğrudan veya dolaylı olarak engel olunması ya da rakiplerin piyasadaki faaliyetlerinin zorlaştırılmasını amaçlayan eylemler"* kapsamında ele alınmasının daha yerinde olacağı sonucuna ulaşılmaktadır.
- (150) Bu kapsamda LİKİT KİMYA'nın şikâyet konu eylemleri, Kanun'un 6. maddesi kapsamında, sözleşme yapmanın reddi uygulamasına ilişkin unsurlar çerçevesinde değerlendirilmiş olup izleyen paragraflarda, söz konusu ihlal türüne ilişkin teorik açıklamalara yer verilmiştir.

1.5.1.2.1. Mevzuat ve Literatür Kapsamında Sözleşme Yapmanın Reddi

- (151) Teşebbüslerin iş yapacakları teşebbüsleri özgürce seçme ve mülkiyetlerinde bulunan varlıklar üzerinde özgürce tasarruf edebilme hakları olmakla birlikte, istisnai bazı durumlarda hâkim durumdaki teşebbüslerin sözleşme yapmayı reddetmeleri rekabeti kısıtlayıcı bir davranış olarak değerlendirilebilmekte ve hâkim durumdaki teşebbüse rekabet hukuku çerçevesinde sözleşme yapma yükümlülüğü getirilebilmektedir. Nitekim belirli koşullar altında sözleşme yapmanın reddi, Hâkim Durum Kılavuzu kapsamında da dışlayıcı davranışlardan biri olarak kabul edilmektedir.
- (152) Hâkim Durum Kılavuzu'nun 38. paragrafında *"Bir teşebbüsün ürettiği mal ya da hizmetler ile sahibi olduğu maddi ya da gayri maddi işletme unsurlarını diğer teşebbüslere sağlamaması ya da bunların diğer teşebbüsler tarafından kullanılmasına doğrudan veya dolaylı olarak izin vermemesi sözleşme yapmayı reddetme olarak ele alınmaktadır. Bu çerçevede hammadde niteliğindeki fiziksel ürünler, belirli hizmetlerin sağlanabilmesi için gerekli altyapılar, ürün dağıtım sistemleri ve fikri mülkiyet hakları ile korunan yahut korunmayan gayri maddi işletme unsurları ya da bilgileri ile teşebbüslerin sözleşme yapma talebine konu olabilecek diğer varlıklar anılan mal, hizmet ya da unsurlar arasında değerlendirilebilmektedir."* denilmektedir. Dolayısıyla ilgili Kılavuz uyarınca, bir teşebbüsün ürettiği mal ya da hizmetler ile sahibi olduğu maddi ya da gayri maddi işletme unsurlarını diğer teşebbüslere sağlamaması ya da bunların diğer teşebbüsler tarafından kullanılmasına izin vermemesi sözleşme yapmayı reddetme olarak ele alınmaktadır.
- (153) Sözleşme yapmanın reddi; hâkim durumdaki teşebbüsün, kendisine yöneltilen sözleşme yapma talebini herhangi bir sebep göstermeksizin reddetmesi şeklinde açık/doğrudan red (*outright refusal*) ya da makul olmayan ertelemeler, ürün arzının azaltılması ve makul olmayan şartlar ileri sürülmesi gibi davranışlar yoluyla reddetmesi

şeklinde dolaylı red (*constructive refusal*) olmak üzere iki şekilde ortaya çıkabilmektedir. Dolayısıyla açık ret durumunda hâkim durumdaki teşebbüs kendisine yöneltilen sözleşme yapma talebini herhangi bir gerekçe göstermeksizin reddetmekte iken, dolaylı ret durumunda ise hâkim durumdaki teşebbüsün makul olmayan ertelemeler öne sürmesi, ürün arzını azaltması veya makul olmayan şartlar ileri sürmesi gibi davranışlar söz konusu olmaktadır.

- (154) Hâkim Durum Kılavuzu'nun 43. paragrafında belirtildiği üzere Kurul, sözleşme yapmayı reddetme iddialarını değerlendirirken ihlalin tespiti için üç koşulun birlikte varlığını aramaktadır. Buna göre;
- Reddetme, alt pazarda rekabet etmek için vazgeçilmez bir ürüne ya da hizmete ilişkin olmalı,
 - Reddetmenin alt pazarda etkin rekabeti ortadan kaldırması muhtemel olmalı ve
 - Reddetmenin tüketici zararına yol açması muhtemel olmalıdır.
- (155) Yukarıda yer verilen şartların varlığı halinde teşebbüslerin sözleşme yapma özgürlüğü rekabet hukuku kapsamında kısıtlanabilmektedir⁴¹. Ayrıca hâkim durumdaki teşebbüsün sözleşme yapmayı reddettiği teşebbüs ile alt pazarda rekabet ediyor olması halinde sözleşme yapmayı reddetme davranışının rekabeti kısıtlayıcı sonuçlar ortaya çıkarması daha muhtemel kabul edilmektedir. Nitekim Hâkim Durum Kılavuzu⁴², hâkim durumdaki teşebbüsün dışlayıcı davranışlarını, rekabet karşıtı pazar kapama olarak nitelendirilebildiği ölçüde kötüye kullanma olarak tanımlamakta ve yalnızca rekabet karşıtı pazar kapamanın önlenmesi amacıyla hâkim durumdaki teşebbüsün davranışının kısıtlanabileceğini öngörmektedir. Bu doğrultuda Hâkim Durum Kılavuzu'nda, dışlayıcı davranışlara yönelik olarak yapılan değerlendirmenin esasını, hâkim durumdaki teşebbüsün davranışının fiili veya muhtemel rekabet karşıtı piyasa kapamaya yol açıp açmadığının incelenmesinin oluşturduğu belirtilmektedir. Rekabet karşıtı piyasa kapama, hâkim durumdaki teşebbüsün davranışları sonucunda, tüketicilerin zararına olacak şekilde mevcut ya da potansiyel rakiplerin arz kaynaklarına veya pazarlara ulaşımının zorlaştırılması ya da engellenmesidir. Tüketici zararı ise; fiyat artışı, ürün kalitesindeki ve yenilik düzeyindeki düşüşler, mal ve hizmet çeşitliliğinde azalışlar şeklinde gerçekleşebilmektedir.
- (156) Diğer taraftan Hâkim Durum Kılavuzu, rakip olmayan müşterilere yönelik sözleşme yapmanın reddi davranışlarını da "sözleşme yapmanın reddi" hallerinden biri olarak saymış ve fakat hemen ardından rakiplere yönelik sözleşme yapmanın reddi davranışının rekabeti kısıtlama ihtimalinin daha kuvvetli olduğunu vurgulamıştır. Bu doğrultuda ilgili Kılavuz'un 42. paragrafında, *"sözleşme yapmayı reddetme davranışı, hâkim durumdaki teşebbüsün alt pazarda kendisiyle rekabet halinde olan teşebbüslere yönelik olabileceği gibi kendisiyle rekabet içerisinde bulunmayan müşterilerine yönelik de olabilmektedir. Burada alt pazar kavramı, sözleşme yapma talebine konu olan unsurun mal veya hizmet üretiminde girdi olarak kullanıldığı pazarı ifade etmektedir. Hâkim durumdaki teşebbüsün, sözleşme yapmayı reddettiği teşebbüs ile alt pazarda rekabet ediyor olması halinde sözleşme yapmayı reddetme davranışının rekabeti kısıtlayıcı sonuçlar ortaya çıkarması daha muhtemeldir."* açıklamalarına yer verilmektedir.

⁴¹ Bkz. Hâkim Durum Kılavuzu, para. 35.

⁴² Para. 25.

I.5.1.2.2. Reddetme Eyleminin Varlığı Bakımından Değerlendirme

- (157) Yukarıda ifade edildiği üzere Hâkim Durum Kılavuzu uyarınca, bir teşebbüsün ürettiği mal ya da hizmetler ile sahibi olduğu maddi ya da gayri maddi işletme unsurlarını diğer teşebbüslere sağlamaması ya da bunların diğer teşebbüsler tarafından kullanılmasına izin vermemesi sözleşme yapmayı reddetme olarak ele alınmaktadır. Bu çerçevede öncelikle bir reddetme eyleminin varlığı gerekmektedir.
- (158) Reddetme eyleminin olup olmadığı Avrupa Birliği Genel Mahkemesi (Genel Mahkeme) kararlarında da ele alınmıştır. Bilindiği gibi Avrupa Birliğinin İşleyişi Hakkında Anlaşma'nın 102. maddesi kapsamında yasaklanan bir erişim reddinin söz konusu olabilmesi için, ilk etapta bir reddin olması gerekmektedir. 25.10.2023'te Genel Mahkeme, T-136/19 sayılı kararda Bulgar Gaz Holding şirketi BEH ve iştiraklerini, üçüncü tarafların gaz iletim ağı, depolama tesisi ve boru hattından oluşan altyapılara erişimini engellemek, kısıtlamak ve geciktirmek suretiyle erişimi reddetmesi nedeniyle mahkûm eden Komisyon kararını bozmuştur.
- (159) İlk olarak ilgili kararda Genel Mahkeme, sözleşme özgürlüğü ilkesi gereği, erişim talebinin yeterince kesin olması gerektiğini vurgulamıştır. Bir başka deyişle, hâkim durumdaki firmanın kötüye kullanma oluşturacak bir ret bulgusundan kaçınmak için talebe yanıt vermesi gerekip gerekmediğini anlayabileceği şekilde açık olması gerektiğini belirtmiştir. Buradan hareketle, söz konusu altyapıya erişimi kontrol eden hâkim durumdaki firmaya üçüncü taraflarca yöneltilen tamamen keşif amaçlı soruların, ilgili firma tarafından yanıt verilmesi gereken bir erişim talebi anlamına gelmeyeceği ifade edilmiştir. Hâkim durumdaki teşebbüsün kendisine hiç gönderilmemiş erişim taleplerine yanıt vermeyerek erişimi reddettiğinin söylenemeyeceği vurgulanmış; bununla birlikte hâkim durumdaki firmanın, erişimin gerçekten talep edildiği ölçüde, makul bir süre içinde yanıt vermesi gerektiği ve erişim sağlamak için makul koşullar koyabileceği ifade edilmiştir.
- (160) Genel Mahkeme somut olayda; rakip Overgas'ın iletim ağının kısıtlandığı iddiasını içeren şikâyetinin ve iletim ağına erişiminin bulunamamasının Komisyon tarafından fiili bir ret ile eş tutulduğuna, ancak bu hususların reddetme eyleminin varlığı için yeterli kanıt olmadığına, somut olayda Komisyonca rakiplerin erişiminin gereksiz yere geciktirildiğinin veya engellendiğinin kanıtlanamadığına dikkat çekmiştir. Bu bağlamda Genel Mahkeme, hâkim durumdaki bir teşebbüse getirilecek sözleşme yapma yükümlülüğünün, teşebbüsün sözleşme özgürlüğü ve mülkiyet hakkı açısından özellikle zararlı olduğunu, zira hâkim durumda olsa bile ilke olarak bir teşebbüsün, sözleşme yapmayı reddetme ve kendi ihtiyaçları için geliştirdiği altyapıyı kullanma özgürlüğüne sahip olduğunu belirtmiştir.
- (161) Dosya konusu şikâyet başvurusunda yer verilen kötüye kullanma iddiaları genel olarak;
- Başvuru sahibinin tank kiralama taleplerinin LİKİT KİMYA tarafından çoğu zaman yanıtsız bırakıldığı,
 - LİKİT KİMYA'nın herhangi bir gerekçe sunmadan başvuru sahibinin kostik ürünün ticaretine ilişkin tank kiralama taleplerini reddettiği; sözleşme yapmayı reddetme yoluyla başvuru sahibini söz konusu bölgede, kostik ürününün ticaretini yapamaz hale getirmeyi ve faaliyetlerini rakipsiz olarak yaparak tek tedarikçi konumuna gelmeyi amaçladığı,
 - LİKİT KİMYA'nın üç ay sonrasına müsaitlik vererek başvuru sahibinin kostik ürünü satış pazarındaki faaliyetlerini engellediği,

- Başvuru sahibi teşebbüsün benzer konuda hizmet aldığı diğer limanlarda spot ya da altı aylık depolama opsiyonu bulunmakta iken; LİKİT KİMYA'nın LİKİT PORT'tan hizmet alımı için başvuru sahibi teşebbüsü asgari bir yıllık sözleşme yapmaya zorladığı,
- LİKİT PORT tarafından diğer piyasa oyuncularına oranla ve yine başvuru sahibi teşebbüsün başka coğrafi alanlarda benzer nitelikteki kıyı tesislerinden aldığı tekliflere kıyasla yüksek fiyat talep edildiği,
- Başvuru sahibinin her teklif talebinde LİKİT KİMYA'nın daha yüksek fiyat teklif ettiği ve ilave maliyet kalemleri eklediği,
- Şikâyetçinin hizmet aldığı (.....) tahliye bedeli, atık bertaraf, transfer, hat temizleme, ısıtma, tank temizleme gibi yan masrafların olmadığı, tüm bu hizmetlerin depolama hizmet teklifine dâhil olduğu belirtilirken LİKİT KİMYA'nın teklifinde yer alan ek maliyet kalemlerinin hizmet bedelinde önemli miktarda artışa neden olduğu,
- LİKİT KİMYA'nın limandan hizmet almak isteyen teşebbüsler arasında ayrımcılık yaptığı ve bazı müşterilerle sözleşme yapmayı reddettiği, başvuru sahibinin söz konusu limandan kostik ürünü konusunda hizmet almasının ve elleçlemesinin ve bu yolla ilgili pazarda kimyasal ürünler satmasının önüne geçtiği

şeklinde. Dosya konusu şikâyet başvurusunda yer alan sözleşme yapmayı reddetme iddialarının esasını sıvı kostik ürününe yönelik hizmetlerin oluşturması sebebiyle reddetme eyleminin varlığı incelenirken esas olarak ilgili ürüne odaklanılmakla birlikte, sıvı kostik için sunulan tahliye ve depolama hizmeti ile diğer tehlikeli sıvı kimyasallar bakımından sunulan hizmetin temelde aynı olması nedeniyle diğer tehlikeli sıvı kimyasal ürünler bakımından da inceleme yapılmıştır.

- (162) Hâkim Durum Kılavuzu uyarınca, bir teşebbüsün ürettiği mal ya da hizmetler ile sahibi olduğu maddi ya da gayri maddi işletme unsurlarını diğer teşebbüslere sağlamaması ya da bunların diğer teşebbüsler tarafından kullanılmasına izin vermemesi sözleşme yapmayı reddetme olarak ele alınabilmektedir. Dolayısıyla LİKİT KİMYA'nın LİKİT PORT tesislerinde sunmakta olduğu ve dosya konusu iddialar kapsamında yer alan tehlikeli sıvı kimyasal yüklere ilişkin tahliye, iletim ve depolama hizmetlerinin sözleşme yapmanın reddi uygulamalarına konu olabilecek hizmetler olduğu anlaşılmaktadır.
- (163) Bu doğrultuda yukarıda da bahsedildiği üzere, ilk olarak LİKİT KİMYA'nın dosya konusu uygulamalarının Hâkim Durum Kılavuzu'nda ifade edildiği anlamda bir reddetme eylemi teşkil edip etmediği yönünden değerlendirilmesi gerekmektedir.

Şikâyetçinin Hizmet Taleplerinin Çoğu Zaman Yanıtsız Bırakıldığı İddiası

- (164) Başvuru sahibinin hizmet taleplerinin LİKİT PORT tarafından yanıtsız bırakılmak suretiyle sözleşme yapmanın reddedildiği ve böylece şikâyetçinin faaliyetlerinin zorlaştırıldığı iddiası kapsamında, (.....)'in hizmet taleplerinin ve devamında gelişen süreçlerin incelenmesi gerekmektedir. Bu çerçevede yerinde incelemede elde edilen belgeler dikkate alınabilmektedir.
- (165) Yerinde incelemede edinilen **Bulgu-1** ve **Bulgu-3**'te, tehlikeli sıvı kimyasal ürünlerine yönelik tahliye ve depolama hizmetlerine ilişkin olarak (.....) gelen talepler üzerine LİKİT PORT tarafından ayrıntılı ve tüm kalemleri içeren tekliflerin sunulduğu ve sunulan teklif sonrasında LİKİT PORT tarafından teklife dönüş yapılması gerektiğine yönelik (.....) hatırlatmalarda bulunulduğu görülmektedir. Nitekim **Bulgu-1**'de (.....) *styrene*

monomer⁴³, kostik ve asetik asit⁴⁴ kimyasal ürünlerine ilişkin tahliye ve tank depolama hizmeti almak yönünde talepte bulunması üzerine LİKİT PORT tarafından, "...farklı bir third party firmadan da yakın zamanda depolama talebi geldi. Teknik ekip mevcut tanklarımızda gerekebilecek modifikasyonlar ve yeni inşa edilen tanklarımızın uygunluğuna bakıyor. Bu durum netleştikten sonra size rekabetçi teklifimizi iletiyor olacağım." şeklinde cevap verildiği görülmektedir. Teşebbüsten gelen ilgili talebe ertesi gün cevap verilerek talebin teklif sunmak üzere değerlendirmeye alındığı ve yaklaşık on gün sonra detaylı bir teklifin sunulmuş olduğu anlaşılmaktadır. İlgili teklifin sunulduğu iletide "(.....) merhaba, Umarım iyisinizdir. Dün telefonda görüştüğümüz üzere ekte sıvı kostik, stren monomer ve asetik asit depolamasıyla ilgili tekliflerimizi tüm detaylarıyla birlikte paylaşıyorum. Haftaya tekrar haberleşiyor olunuz, teşekkürler." ifadelerine yer verilmektedir. İlgili yazışmadan üç gün sonra ise başlangıçta talepte bulunmuş olan "(.....) tarafından, "...Asetik ve kostik özelinde su anda plan olmadığı bilgisini alıyorum, yine de ayrıca bir talep/ gelişme olursa her zaman temasta olunuz. Stiren Monomer ciddi değerlendiriliyor, Ticari Direktörümüz de bir süredir yurtdışında olduğundan kesin bir dönüş alamadım, max 10 gün içinde çok uzatmadan netleştiririz, olumlu olumsuz dönüş sağlayacağım, tankları önermeden bir süre idare edebilirsek sevinirim." denildiği ve "(.....) hizmet talebinin LİKİT PORT tarafından cevaplandığı açıkça görülebilmektedir.

- (166) **Bulgu-3**'te ise, **Bulgu-1**'de yer alan talepten yaklaşık bir yıl sonra "(.....) tarafından, yine sıvı kostik ürününe ilişkin olarak elleçleme ve depolama hizmeti alınması yönünde talepte bulunulduğu, ayrıca kostik soda ile başlangıç yapmakla birlikte diğer sıvı kimyasal ürünler için de müsaitlikleri doğrultusunda hizmet almak istediklerinin belirtildiği görülmektedir. Bununla birlikte 21.09.2022 tarihli ilgili iletide yer alan "...*Ekli teklifiniz için öncelikle teşekkür ediyoruz. Telefonda görüştüğümüz üzere, uzun soluklu işbirliği niyetindeyiz ancak daha önce hizmet almadığımız için karşılıklı beklentilerimizi görmek ve operasyonlarımızı değerlendirmek adına (.....) ve (.....) ayları için deneme kargoları ile başlamak, 2 aylık spot dönem sonrasında her şey yolunda giderse 2023 yılı için kostikte yıllık kontratla devam etmek; ilave olarak diğer ürünlerimiz için de sizin de müsaitliğiniz doğrultusunda hizmet almak ve hacmimizi artırmak isteriz...*" ifadelerinden, söz konusu talep öncesinde LİKİT KİMYA tarafından bir teklif daha gönderilmiş olduğu çıkarımı yapılabilmektedir. "(.....) yetkilisinin ilgili iletisinden bir hafta sonra LİKİT KİMYA'ya gönderdiği "...*Kontrol sansınız oldu ise dönüşlerinizi bekliyoruz...*" şeklindeki iletisi üzerine izleyen gün LİKİT KİMYA yetkililerince gönderilen e-postada yer alan "... *Teklifi verdiğimizden bugüne 1 aydan fazla süre geçtiğinden en yakın müsaitlik tarihi üzerine çalışıyoruz; muhtemelen yılbaşı itibarıyla olacaktır...*" ifadelerinden LİKİT KİMYA tarafından yaklaşık bir ay öncesinde sunulan bir teklif üzerine "(.....) tarafından bir dönüş yapılmadığı ve bu sebeple müsaitlik bakımından yeniden bir değerlendirme yapılarak yeni bir teklif sunulması sürecinde bulunduğu anlaşılmaktadır. Bahsedilen değerlendirme çalışmasının tamamlanması sonrası 06.12.2022 tarihinde iletilen ve "*Geçen hafta telefonda konuştuğumuz üzere, Türkiye genelinde tüm antrepolarda ciddi yoğunluk olmasına rağmen tank müsaitliği için çalışmamızı tamamladık. Kostik özelinde; 2023 Mart ayından itibaren tanklarımızı kontratlı olarak kiraya verebiliriz. Ayrıca, diğer ürünlerle ilgili de geç kalmamak adına sizlerden bilgi bekliyor olacağız. Her gün yeni tank talebi alındığından dolayı ekteki teklifi olabildiğince geçen seferki gibi gecikmemeliyiz, görüşmek üzere*" ifadelerinin yer

⁴³ C8H8, Stren Monomer.

⁴⁴ Asetik Asit veya Etanoik Asit CH₃COOH formüllü bir organik asittir. Tuz ve Esterine Asetat olarak da adlandırılmaktadır. Sirkeye ekşi tadını ve keskin kokusunu vermesi ile bilinmektedir. Çoğunlukla kullanım alanları gıda, kozmetik ve tekstildir. Kaynak: <https://likitkimya.com/urunlerimiz/asetik-asit/> Erişim Tarihi: 22.01.2024.

aldığı e-posta iletisi ile detayları **Bulgu-6**'da da görülebilen yeni bir teklifin sunulmuş olduğu anlaşılmaktadır.

- (167) Sonuç olarak hizmet talepleri ve teklif süreçlerine ilişkin olarak yerinde incelemede elde edilen bulguların tamamında, LİKİT KİMYA'nın (.....)'den gelen talepler üzerine talebe yönelik teklifler sunmakta olduğu, bu çerçevede taraflar arasında telefon görüşmeleri gerçekleştirilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kostik ve diğer tehlikeli sıvı kimyasal ürünlere ilişkin (.....)'in hizmet taleplerinin LİKİT KİMYA tarafından yanıtızsız bırakıldığı tespit edilmemekte ve bu nedenle bir reddin varlığından bahsedilemeyeceği değerlendirilmektedir.

Hizmet Sunumunun Makul Olmayan Ertelemelere Konu Edildiği İddiası

- (168) Dosya konusu şikâyet başvurusunda, müşteriden gelen talebe LİKİT PORT tarafından sunulan tekliflerde hizmetin başlangıç tarihinin makul olmayan şekilde ertelemelere konu olduğu iddiası da yer almaktadır. Öneri kapsamında (.....) tarafından kostik sodaya ilişkin olarak üç ayrı dönemde talepte bulunulmuş olduğu ve bu taleplere cevaben LİKİT PORT'un da üç ayrı teklif sunduğu tespit edilebilmiştir. İlk teklifte hizmetin verilebileceği tarihe ilişkin bir erteleme olduğu tespit edilmezken, ikinci teklifte teklif tarihinden iki ay sonraya ve üçüncü teklifte teklif tarihinden yaklaşık üç ay sonraya hizmetin başlatılabileceğinin bildirildiği anlaşılmıştır. Söz konusu koşulların makul olup olmadığı LİKİT PORT'un operasyonel süreçleri ve sektördeki arz talep yapısı dikkate alınarak değerlendirilebilecektir.
- (169) LİKİT KİMYA tarafından LİKİT PORT'un öncelikli olarak LİKİT KİMYA'ya hizmet sunmak amacıyla kurulduğu ve kapasite planlamasının da LİKİT KİMYA'nın kendi ihtiyaçlarına göre oluşturulduğu, ancak üçüncü taraflardan gelen taleplere tank ve dolfen limanının müsaitliği göz önünde bulundurularak cevap verildiği, üstelik zaman zaman üçüncü taraflara verilen hizmetler nedeniyle LİKİT KİMYA'nın kendi ticari faaliyetlerinin sektöre uğramış olduğu ifade edilmektedir.
- (170) Nitekim, LİKİT PORT'taki mevcut tank sayısının talebi karşılamakta yetersiz kaldığı **Bulgu-7** ve **Bulgu-8**'den de görülebilmektedir. **Bulgu-7**'de yeni faaliyete geçecek bir tankın iskânının yetiştirilmeye çalışıldığı anlaşılmaktadır. **Bulgu-8**'de ise üçüncü taraf teşebbüslerden (.....)'a verilmesi planlanan depolama hizmeti kapsamında tank müsaitliğinin ayarlanması amacıyla LİKİT KİMYA'nın kullanmakta olduğu bazı tankların boşaltılmasının planlandığından bahsedildiği görülmektedir.
- (171) Ayrıca **Bulgu-1**'de yer alan ifadelerden, LİKİT PORT'tan tank depolama hizmeti almak isteyen birtakım üçüncü taraf teşebbüslerin bulunduğu ve bu doğrultuda tank uygunluklarının ve müsaitliklerinin değerlendirilerek tekliflerin sunulduğu anlaşılmaktadır. İlgili bulguda (.....) talebine sunulan teklife yönelik olarak LİKİT KİMYA yetkilisi tarafından “..Bildiğiniz üzere, asetik asit ve stren monomer özelinde yıllık depolama için farklı talepler var, tanklarımız da sınırlı olduğundan sizlerden olumlu/olumsuz dönüş beklemekteyiz..” denilerek kullanılabilir boş tank sayısının tank depolama hizmetine ilişkin talep yoğunluğuna oranla sınırlı sayıda olduğunun ifade edildiği görülmektedir.
- (172) Bölgedeki talep yoğunluğu, LİKİT KİMYA'nın mevcut tanklarının yetersizliği ve buna bağlı olarak operasyon süreçlerinin uzaması nedeniyle müşterilere sunulan tekliflerde hizmetin başlangıç tarihinin bir süre ertelenmesinin makul olduğu söylenebilecektir. Mevcut tankların yetersizliği haricinde aynı zamanda depolamanın gerçekleştirileceği tanklardan son tahliye edilen ürünün arındırılarak yeni depolanacak ürün için kullanıma hazır hale getirilmesi çeşitli temizlik, havalandırma ve tadilat işlemlerini

gerektirebilmekte ve bu durum hizmet sunumunun derhal başlatılmasını geciktirebilmektedir.

- (173) Bu noktada belirtmek gerekir ki, yalnızca LİKİT KİMYA ve bulunduğu Kuzeybatı Marmara Bölgesi'nde değil ülkemiz genelindeki diğer limanlarda da son yıllarda depolama talebindeki artışa bağlı olarak arz kısıtı yaşandığı ve depolama taleplerine olumsuz ya da ertelemeli dönüş yapıldığı bilinmektedir. Pazardaki talep artışında; pandemi sonrasında ve devamında yaşanan çip krizleri ve Kızıldeniz'deki geçiş zorluklarının tedarik zinciri üzerinde yarattığı olumsuz etkiler neticesinde kimyasal üreticilerinin ve tacirlerinin stok tutma ihtiyacının artmasının ve 2022 yılı Şubat ayında başlayan Rusya ile Ukrayna savaşından sonra Karadeniz ve Marmara Denizindeki limanlara ve depolara olan talebin artmasının etkili olduğu ifade edilmektedir.
- (174) Nitekim, dosya kapsamında gerçekleştirilen yerinde incelemede elde edilen ve LİKİT KİMYA'nın Kocaeli/Körfez'de bulunan (.....)'dan hizmet talebinde bulunmasına ilişkin olan **Bulgu-5**'te, (.....) yetkilisi tarafından iletilen 28.11.2022 tarihli e-posta iletilisinde *"..Görüşmelerimizde belirtmiş olduğumuz gibi 2023 yılı nisan ayı itibarı ile devreye alınacak olan tankımıza ait depolama teklifimizi ekte paylaşıyorum. Bildiğiniz gibi dökme sıvı yük depolaması oldukça yoğun talep görmekte; temennimiz siz değerli Likit Kimya ailesi ile yeniden çalışmak; bu bağlamda da En kısa sürede olumlu dönüşlerinizi bekler; iyi çalışmalar dilerim"* ifadelerine yer verilmektedir. Bu doğrultuda, diğer tesislerce sunulan tekliflerde de, depolamaya ilişkin yoğun bir talep olduğu ve hizmetin yaklaşık dört ay sonra başlatılabildiği anlaşılmaktadır.
- (175) Konuya ilişkin olarak (.....) tarafından; 2022 ve 2023 yıllarında dökme sıvı kimyasal depolama taleplerinde önceki yıllara göre belirgin bir artış yaşanmış olduğu, zaman zaman depolama yapmak isteyen müşterilerinin taleplerinin karşılanamadığı ve oluşan talepler doğrultusunda ilave tank yatırım süreçlerine girildiği ifade edilmektedir. (.....)'un kimyasal maddelere ilişkin elleçleme ve depolama hizmetleri dışında kimyasal ticareti faaliyetinin ve dolayısıyla kendi adına kullandığı herhangi bir tankının bulunmadığı da dikkate alındığında, söz konusu ifadelerin, üçüncü tarafların depolama talebinin son yıllarda oldukça arttığı ve limanların mevcut kapasitelerinin artan talebe oranla yetersiz kaldığı hususunu desteklemekte olduğu söylenebilecektir.
- (176) Depolama hizmetlerine ilişkin artan talep neticesinde bazı teşebbüslerin müşteri taleplerine karşın müsait tankının bulunmaması gerekçesiyle hiç teklif sunamadığı da anlaşılmaktadır. Bu çerçevede Körfez Bölgesi'nde bulunan (.....), kendisinden 2022 yılında talepte bulunan (.....) ve LİKİT KİMYA'ya uygun tankları bulunmadığı için hiç teklif sunamadığını ifade etmiştir.
- (177) Dolayısıyla tehlikeli dökme sıvı kimyasal yüklere ilişkin depolama hizmetlerine yönelik talep yoğunluğunun ve kapasite doluluğunun; birçok liman tarafından taleplerin reddedilmesi yahut hizmetin ertelemeli olarak başlatılması teklifinin sunulmasıyla sonuçlanabildiği anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda, LİKİT PORT'un müsaitlik bulunmadığı gerekçesiyle talebe ilişkin hiç teklif sunmamak yerine iki ya da üç ay sonrası için müsaitlik veriyor olmasının mevcut pazar koşulları çerçevesinde makul bir erteleme olarak kabul edilebileceği değerlendirilmektedir.
- (178) Ayrıca **Bulgu-9**'da da görülebildiği üzere LİKİT KİMYA'nın akaryakıt ve tehlikeli sıvı kimyasal yüklerin depolanmasına uygun olacak şekilde, *"toplam depolama kapasitesi (.....) m³"* ve *"Kimyasallar için toplam (.....) m³ depolama kapasitesi"* olmak üzere yeni ve kıyıya daha yakın tank terminalleri ve toplam (.....) boru hattından oluşacak yeni ve somut yatırım planlarının bulunduğu anlaşılmaktadır. Nitekim, söz konusu yatırım planına ilişkin olarak LİKİT KİMYA'nın cevabi yazısında da, 2022 yılında Tekirdağ

Marmara Ereğlisi ilçesinde (.....) dönümlük bir arazinin satın alındığı, LİKİT KİMYA ile birebir aynı ortaklık yapısına haiz Likit Depolama AŞ isimli firmanın kurulduğu ve arazi üzerinde (.....) m³'lük akaryakıt ve kimyasal tank terminali yatırımı yapılmak üzere ÇED onayının 2023 yılının Aralık ayı içerisinde alındığı, 2024 yılında ilçe ve il belediyelerinin meclislerinde alınan olumlu imar görüşü akabinde söz konusu tank terminalinin yapılması için gereken yatırımlara Temmuz ayında başlandığı ifade edilmiştir. Dolayısıyla LİKİT KİMYA'nın kapasitesinin artırılmasına yönelik büyük ölçekli yatırımların devam ediyor olması da LİKİT KİMYA'nın müşterilerine makul olmayan ertelemelerde bulunmaktan ziyade daha fazla teşebbüse daha hızlı şekilde hizmet sunma stratejisinde olduğu izlenimi uyandırmaktadır.

- (179) Bu doğrultuda, LİKİT KİMYA tarafından hizmetin sunulmaya başlanacağı tarihler bakımından yapılan ertelemelerin, sektörde incelemeye konu dönem için olağan ve sözleşme ilişkisinin kurulabilmesi bakımından makul kabul edilebilecek ertelemeler olduğu, dolayısıyla hizmet sunmanın makul olmayan şekilde ertelenmesi yoluyla sözleşme yapmanın dolaylı reddi eyleminin gerçekleştirilmemiş olduğu değerlendirilmektedir.

Asgari Bir Yıllık Sözleşme Yapmaya Zorlanma İddiası

- (180) Şikâyetçi tarafından kontratsız ve bir yıldan kısa süreli kiralama (spot kiralama) taleplerinin LİKİT PORT tarafından kabul edilmediği ve kiralamaların yıllık kontratlı bir şekilde yapılmasının şart koşularak hâkim durumun kötüye kullanıldığı iddia edilmektedir. Bu hususta öncelikle (.....) bir yıldan kısa süreli kiralama talebine LİKİT PORT tarafından verilen cevaplar incelenebilecektir.
- (181) **Bulgu-1**'de yer alan ve (.....) yetkilisi tarafından iletilen talepte; spot kostik operasyonunda maliyetlerin beklenilenden yüksek bulunmuş olması ve LİKİT KİMYA'nın planlama açısından kontratlı depolamayı tercih etmesinden dolayı yıllık kontrat olasılıklarını ve özel tekliflerini almak istedikleri ifade edilmektedir. Devamında LİKİT KİMYA yetkilisi tarafından "...*Bahsettiğiniz gibi operasyon ve maliyet açısından da daha verimli olan seçenek kontratlı çalışmak olacaktır.*" denilerek kontratlı çalışmanın operasyonların sağlıklı bir şekilde yürütülmesi ve verimlilik açısından tercih edilmekte olduğunu ifade edildiği görülmektedir.
- (182) Bununla birlikte daha ileri tarihte gerçekleştirilen bir yazışmayı içeren **Bulgu-3**'te (.....) tarafından, "...*Telefonda görüştüğümüz üzere, uzun soluklu işbirliği niyetindeyiz ancak daha önce hizmet almadığımız için karşılıklı beklentilerimizi görmek ve operasyonlarımızı değerlendirmek adına (.....) ve (.....) ayları için deneme kargoları ile başlamak, 2 aylık spot dönem sonrasında her şey yolunda giderse 2023 yılı için (.....) yıllık kontratla devam etmek; ilave olarak diğer ürünlerimiz için de sizin de müsaitliğiniz doğrultusunda hizmet almak ve hacmimizi artırmak isteriz.*..." ifadelerinin bulunduğu, bunun üzerine LİKİT KİMYA tarafından iletilen e-postada ise "...*Spot kiralama yapmıyoruz; minimum 1 yıllık kontratlı olarak devam edebiliriz.*" denildiği görülmektedir. Yazışmanın devamında (.....) tarafından "(.....) aylık kontratlı olarak" başlamak istediklerinin dile getirildiği, LİKİT PORT'un ise "*Kostik özelinde; 2023 Mart ayından itibaren tanklarımızı kontratlı olarak kiraya verebiliriz.*" şeklinde cevap verildiği görülmekte ve alternatifli olarak bir yıllık, iki yıllık ve üç yıllık kontrat yapıldığı takdirde ödenecek kiralama bedellerinin sunulduğu, **Bulgu-6**'da yer alan tablo paylaşılmaktadır. **Bulgu-3**'ün devamında, LİKİTPORT yetkilisi tarafından "*Şu anda ülke genelinde tüm tank terminalleri planlama açısından minimum 1 sene olarak tank önerebiliyor; bizler*

için de mümkün olan budur.” şeklinde en az bir yıllık teklif sunulmasının mevcut arz-talep yapısı ile ilgili olduğu hususunun vurgulandığı görülmektedir.

- (183) Bu doğrultuda ayrıca LİKİT KİMYA'nın dosya kapsamında Kuruma intikal eden cevabi yazısında da, tank kiralama hizmetinde operasyonel gerekçeler ve verimlilik nedenleriyle en az 1 yıllık kiralama yapmakta oldukları ifade edilmekte; uzun dönemli yapılan kiralamalarda, tesiste çalışan personelin eğitim ve *know how*'ı, iş güvenliği ve işçi sağlığı, bakım giderlerinin düşecek olması gibi etkinlikler ile operasyonun daha sürdürülebilir olması ve ayrıca sözleşme sonunda tank temizliği ve tank dibi atık malzemesinin bertaraf edilmesindeki güçlükler gibi faktörler nedeniyle sektör genelinde de tank terminallerinin uzun dönemli anlaşmaları tercih ettiği belirtilmektedir.
- (184) Dosya kapsamında görüşlerine başvurulana (.....) tarafından da, 2022 ve 2023 yıllarında mevcut tesisinde iki firmaya kostik ürününde hizmet verildiği ve anılan firmaların sözleşme sürelerinin bir yıl olduğu, sıvı kostik ürününde spot kiralama uygulamasının sıkça karşılaştıkları bir durum olmadığı, ancak bazı dönemlerde uygun fiyatlı ürün bulunması veya taşıma sırasında karşılaşılan değişkenlikler nedeniyle spot kiralama talebinin kendilerine ulaştığı ifade edilmektedir. Dolayısıyla, kostik ürününe yönelik tahliye ve depolama hizmetlerine ilişkin taleplerin spot kiralama yönünde olmasının veya ilgili hizmetlere ilişkin spot kiralama şeklinde teklif sunulmasının nadiren karşılaşılan durumlar olduğu, ilgili hizmetlerin yıllık kontratlar ile alınmasının incelenen sektör düzleminde yaygın bir uygulama olduğu söylenebilecektir. Bunun gerekçesinin ise tehlikeli sıvı kimyasal yüklerin tahliye, depolama, temizlik ve bakım işlemlerinin azami dikkat ve özen gerektirmesi, bu nedenle spot kiralama uygulamasının ek maliyete ve riske yol açabilmesi ile ilişkili olabileceği değerlendirilmektedir.
- (185) Bunun yanında sektörde liman hizmetleri kapsamında depolama hizmeti sunan tesislerin, genel olarak yıllık kontratlarla çalışmayı tercih etmesinin ve bunun sektörün geneline yaygın bir uygulama haline gelmesinin, sözleşme ilişkisi içerisinde sunulacak hizmetin planlanması ve buna yönelik hazırlık yapılması gibi süreçlerde aksamaya sebebiyet vermemek için belirliliğin sağlanabilmesi bakımından da makul olduğu söylenebilecektir.
- (186) Öte yandan, başvuru kapsamında LİKİT KİMYA'nın kendi ticaretini yoğun olarak yaptığı sıvı kostik özelinde rakibinin Kuzeybatı Marmara pazarında faaliyet göstermesini engellediği iddiası ile rakibine asgari bir yıllık sözleşme teklifi sunuyor olmasının kendi içerisinde tutarlı görünmediği değerlendirilmektedir. Zira, LİKİT KİMYA'nın bir rakibine talep ettiğinden daha uzun olmakla birlikte verimlilik gerekçesiyle açıklanabilecek ve sektör uygulamasında olağan karşılanabilecek bir süreyi kapsayacak şekilde teklif sunmuş olmasının, söz konusu rakibin bölgede faaliyet göstermesini engellemekten ziyade daha uzun süre faaliyet göstermesine imkân tanıdığına işaret ettiği değerlendirilmektedir. Sonuç olarak, LİKİT PORT tarafından asgari bir yıllık kontrat süresi talep edilmesinin mevcut pazar koşulları altında makul olduğu ve sözleşme yapmanın reddi eylemi teşkil etmeyeceği sonucuna varılmaktadır.

Yüksek Fiyat Talep Edildiği İddiası

- (187) Başvuru kapsamında LİKİT PORT'un benzer nitelikteki tesislere kıyasla genel olarak yüksek fiyat talep ederek, her yeni teklif talebinde daha yüksek fiyat talep ederek ve teklif taleplerine ilave maliyet kalemleri ekleyerek hâkim durumunu kötüye kullandığı iddia edilmektedir.
- (188) Temelde yüksek fiyat talep edildiğine ilişkin olan iddialardan ilki, LİKİT KİMYA tarafından benzer nitelikteki tesislere kıyasla yüksek fiyat talep edildiği iddiasıdır. Söz konusu iddiayı değerlendirebilmek üzere LİKİT PORT'un sunduğu fiyatlar; ilk olarak

başvuru sahibinin hizmet aldığı limanlarda uygulanan fiyatlar ile akabinde önaraştırma kapsamında bilgi talebinde bulunulan diğer limanların fiyatları ile kıyaslanmaktadır.

- (189) (.....), şikâyeteye konu kostik sıvı ürününün elleçlenmesi ve depolanması hizmetlerini (.....) Kocaeli/Körfez’de bulunan tesisinden, (.....) ilinde bulunan tesisinden, (.....) ve (.....) Bölgesi’nde bulunan tesislerinden aldığını ifade etmektedir. Bu tesislerden LİKİT PORT’a en yakın konumda bulunan (.....) tarafından 2023 yılında (.....) sunulmuş olan hizmet koşullarına ve (.....) LİKİT PORT tarafından verilen teklif koşullarına karşılaştırmalı olarak aşağıdaki tabloda yer verilmektedir:

Tablo 18: (.....) Kontratı ile LİKİT PORT’un (.....) Sunduğu Teklifin Karşılaştırılması (2023 Yılı)

	(.....)	LİKİT PORT
Limanın Bulunduğu İl	Kocaeli	Tekirdağ
Kiralanan Tank Adedi-Kostik	(.....)	(.....)
Tank Kiralama Süresi	1 yıl	1 yıl
Kiralanan Tank Adedi-Toplam	(.....)	(.....)
Kostik Elleçleme Bedeli (Ton)	(.....) USD	(.....)USD
Kostik Depolama Bedeli (m ³)	(.....) USD	(.....)USD ⁴⁵
Kaynak: Teşebbüslerden Edinilen Bilgi ve Belgeler		

- (190) Tablodan görülebildiği üzere LİKİT PORT tarafından (.....) sunulan teklifte elleçleme bedeli ton bazında (.....) USD, depolama bedeli ise m³ bazında (.....) USD daha yüksektir. Öte yandan tabloda dikkat çeken bir başka husus (.....) çeşitli kimyasallar için toplam (.....) tank ile hizmet sunuyor olmasıdır. Toplam kiralanan tank sayısı, (.....) ve (.....) arasında güçlü ticari ilişkilerin mevcut olduğuna işaret etmektedir. Dolayısıyla LİKİT KİMYA’nın teklifini yalnızca (.....) özel sunmuş olabileceği teklif ile karşılaştırmak yanıltıcı bir çıkarıma sebep olabilecektir.
- (191) Söz konusu muhtemel yanılsamadan kaçınmak adına mevcut önaraştırma kapsamında, (.....) LİKİT KİMYA’dan talep ettiği hizmetin detayları dikkate alınarak söz konusu talebe benzer bir talep senaryosu oluşturulmuştur. Bu doğrultuda limanlardan; yalnızca sıvı kostik ürünü için (.....) m³’ün altında toplam hacim talebinde bulunan ve/veya toplamda en fazla (.....) tank sayısı ile kiralama talebinde bulunan müşterilere söz konusu ürünün elleçlenmesi ve depolanması için sunulan fiyat teklifleri talep edilmiştir. Akabinde, sektörde faaliyet gösteren diğer limanlardan belirlenen talep senaryosuna uygun koşullara sahip taleplere cevaben sunmuş oldukları tekliflere ilişkin bilgi talep edilmiştir. Bilgi talebinde bulunulan;
- (.....) belirtilen kriterlerde hizmet sunulmadığını,
 - (.....), (.....) isimli bir teşebbüsün talepte bulunduğunu ancak kapasite doluluğu nedeniyle teklif sunulmadığını,
 - (.....) ve (.....) tanklarının uygun olmaması nedeniyle sıvı kostik depolayamadıklarını,
 - (.....) sıvı kostik depolaması gerçekleştirilmediğini,
 - (.....) bu yönde bir talep alınmadığını,
 - (.....) kostik ürünü için tahliye ve depolama hizmetinin sunulmadığını,
 - (.....), (.....) Terminali’nde yalnızca tahliye hizmeti verilebildiğini ve kendi tanklarında sıvı kostiğin depolanmadığı, (.....) Terminali’nde ise sıvı kostiğin elleçlenmediğini,

⁴⁵ LİKİT PORT tarafından verilen teklife göre bir yıllık kiralama bedeli (.....), iki yıllık kiralama bedeli (.....), üç yıllık kiralama bedeli (.....) USD’dir.

- (.....), (.....) ve LİKİT KİMYA'dan talep geldiğini ancak kapasite doluluğu nedeniyle fiyat teklifi sunamadığını

ifade etmiştir.

- (192) (.....) ise (.....), LİKİT KİMYA ve (.....) isimli teşebbüslerin kostik elleçleme ve depolama talebinde bulunduğunu ancak uygun tank bulunmadığı için (.....) ve LİKİT KİMYA'ya teklif sunamadığını ifade etmiştir. (.....) isimli müşterisine ise elleçleme/tahliye bedeli (.....) USD, tank kiralama bedeli (.....) USD olmak üzere yıllık kontrat ile kostik ürünü özelinde 2022 yılında hizmet sunulduğunu beyan etmiştir. Elleçleme ve depolama bedeli dışında herhangi bir ilave hizmet bedeli talep edilmediğini de ifade etmiştir.
- (193) LİKİT PORT tarafından (.....) verilen ve 2022 yılında sunulması hedeflenen hizmete ilişkin (.....) teklifte ise gemi tahliye bedeli (.....)€; tank kiralama bedeli ise (.....)€ olarak sunulmuştur.
- (194) Yukarıda yer verilen ve biri 2022 yılına diğeri 2023 yılına ilişkin olan tekliflerin LİKİT KİMYA'nın verdiği tekliflerle karşılaştırılması sonucunda özetle; LİKİT KİMYA'nın elleçleme bedelinde her iki teklifin en az (.....) katı kadar hizmet bedeli talep ettiği, tank depolama bedelinde ise 2023 yılına ilişkin teklifte (.....)'ın (.....) katı değerinde hizmet bedeli talep ettiği tespit edilmiştir.
- (195) LİKİT PORT'un (.....) ya da ülkemizde faaliyet gösteren diğer limanlara göre daha yüksek tahliye bedeli istemesinin bir ölçüde LİKİT PORT'un kendine özgü yapısından kaynaklandığı söylenebilecektir. Zira önceki bölümlerde yer verildiği üzere LİKİT PORT ülkemizde tehlikeli kimyasal elleçleyen tek dolfen limanıdır. Bir başka deyişle tahliye işlemi kıyıda değil deniz açıklarına kurulmuş olan bir platform üzerinden gerçekleştirilmektedir. Bunun bir sonucu olarak tahliye işlemine yönelik operasyonları yönetmek için gerekli olan personelin kiralanan bir bot yardımıyla limana ulaştırılması ve tahliye işlemi sonlanana kadar platform üzerinde refakat edilmesi gerekmektedir. Ayrıca olası bir hava değişikliği durumunda kıyıya erişim sıkıntısı yaşanabileceği için, her gemi tahliyesinde LİKİT PORT'ta iki vardiya personel tüm tahliye süresince hazır bulundurulmakta ve kıyıya dönmemektedir. Tüm bu hususlar, LİKİT PORT'un tesislerinin, benzer liman hizmetleri sunan diğer tesislerde olmayan ek maliyetlerinin bulunduğunu göstermektedir. Yine LİKİT PORT tesisinin kıyı ile bağlantısı olmaması sebebiyle ihtiyaçlarının servis botları ve gerektiğinde vinçli teknelerle sağlanmakta olduğu ifade edilmekte, bunun da LİKİT PORT için ekstra bir maliyete sebep olduğu anlaşılmaktadır. Dolfen limanının niteliği gereği deniz ortasında inşa edilmiş olan LİKİT PORT'un ilk yatırım maliyeti ve sigortalama maliyeti gibi maliyet kalemlerinin de, kıyıda bulunan liman tesislerine kıyasla çok daha yüksek olduğu belirtilmektedir.
- (196) Ayrıca LİKİT PORT'ta tahliye edilen kimyasalın gemiden tanklara ulaştırılması için 4500 metrelik boru hattından geçmesi gerekmektedir. Ancak tehlikeli sıvı kimyasal yüklere ilişkin olarak liman hizmetleri sunan diğer teşebbüslerin, boru hattı uzunluğu ve sayısı olarak LİKİT PORT'tan belirgin şekilde farklılık gösterdiği bilinmektedir. Bu doğrultuda, LİKİT PORT'un boru hatlarının diğer tesislerinkine kıyasla çok daha uzun olması LİKİT PORT'u farklılaştırmakta ve söz konusu hatlara ilişkin temizleme, bakım, atık bertaraf gibi maliyetlerin ve bunların gerçekleştirilmesi için gereken personel ve zaman maliyetinin de diğer liman tesislerine kıyasla yüksek olmasına neden olmaktadır.
- (197) Boru hattı uzunluğunun yanında, LİKİT KİMYA tesisinin deniz seviyesi ile olan kot farkından dolayı gemilerin kendi pompasının yetersiz kalması sebebiyle, yatırımı yine LİKİT KİMYA tarafından yapılmış olan bir pompa istasyonunun bulunduğu ve bundan kaynaklı olarak da ek bir işletim giderinin bulunduğu belirtilmektedir. Benzer şekilde, kıyıda kurulu iskelelerde altı-yedi adet gemi aynı anda limana yanaşıp tahliye

yapabiliyorken, bir dolfen limanı niteliğinde olan LİKİT PORT'a aynı anda en fazla iki adet geminin yanaşabildiği ifade edilmektedir. Aynı zamanda LİKİT PORT'un liman hizmetleri sağlayan diğer tesislere kıyasla açıkta olması sebebiyle olumsuz hava koşullarından daha yoğun etkilendiği ve kullanılabildiği gün sayısının daha düşük olduğu belirtilmektedir. Aynı sebeple liman başkanlıklarının LİKİT PORT'a yanaşılmasına izin vermesi de daha zor olmaktadır.

- (198) Ayrıca, LİKİT PORT'un sanayi limanı statüsünde olması nedeniyle üçüncü şahıslardan elde ettiği gelirin %(.....) her ay vergi olarak ödediği belirtilmekte ve söz konusu ödemenin de ek bir maliyet olarak ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Ayrıca LİKİT PORT 2023 yılında Marmaraereğlisi Belediyesi ile Marmaraereğlisi Organize Sanayi Bölgesi'ne (MARSAB) boru hatları için (.....) m² alanı kiraladığı ve söz konusu kullanım için toplam (.....)-TL ödediği ifade edilmiştir.
- (199) Bu doğrultuda LİKİT PORT'un tehlikeli sıvı kimyasal yüklere ilişkin liman hizmetleri sunan diğer tesislerden birçok bakımdan farklılaştığı ve ülkemizde ilgili hizmetleri bir dolfen limanı olarak sunan tek teşebbüs olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle LİKİT PORT ile benzer nitelikte bir tesis olarak nitelendirilebilecek ve sunduğu fiyat teklifleri doğrudan LİKİT PORT'un fiyat teklifleri ile karşılaştırılabilecek bir başka tesis bulunmadığı sonucuna varılmaktadır. Nitekim yukarıda açıklanan birçok nedene bağlı olarak, LİKİT PORT'un işletme maliyetinin ve giderlerinin dolfen limanı niteliğinde olmayan, kıyıya daha yakın bir tesise oranla daha yüksek olduğu söylenebilecektir. Dolayısıyla LİKİT PORT'un tahliye hizmeti için kıyı şeridinde bulunan limanlara göre daha yüksek bedel talep etmesi makul görünmektedir.
- (200) Tahliye hizmetinden ayrı olarak fiyatlanan tank kiralama hizmeti için sunulan fiyatlara bakıldığında ise, LİKİT KİMYA'nın 2022 yılında (.....) ile benzer bedelleri talep ederken 2023 yılına ilişkin sunulan teklifte, (.....) bir müşterisine sunduğu teklifin (.....) katı kadar tank kiralama bedeli talep ettiği anlaşılmaktadır. Tank kiralama hizmetine ilişkin fiyat tekliflerinin; ilgili dönemdeki tank yatırım maliyeti (sac, beton, işçilik fiyatları vb.), tank bakım maliyetleri, enerji ve iş gücü giderleri gibi her limanının fiyatlama davranışına benzer ölçüde etki edebilecek maliyet kalemlerinin yanı sıra limanın teklif sunduğu andaki müsait kapasitesinin durumu ve talep yoğunluğu gibi limana özgü faktörlerden de etkilenmektedir. Buradan hareketle, sunulan teklifteki fiyat farkının makul olabileceği değerlendirilmektedir.
- (201) Şikâyet başvurusunda yer alan iddialar içerisinde temelde yüksek fiyat talep edildiğine ilişkin olan bir diğer iddia ise, LİKİT KİMYA tarafından gerçekleştirilen her teklif talebinde daha yüksek fiyat talep edildiği iddiasıdır. LİKİT KİMYA'nın hizmete başladığı 2021 yılının Ekim ayından itibaren (.....) tarafından üç farklı zamanda LİKİT KİMYA'dan talepte bulunulmuştur. Aşağıdaki tabloda (.....) teklif taleplerine ve buna ilişkin olarak LİKİT KİMYA tarafından sunulan tekliflere ilişkin tabloya yer verilmektedir:

Tablo 19: LİKİT KİMYA Tarafından Şikâyetçiye Sunulan Teklifler

İlk İletişim Tarihi / Teklif Tarihi	(.....)			(.....) ⁴⁶	(.....) ⁴⁷	(.....) ⁴⁸ / (.....) ⁴⁹
Ürün	Asetik Asit	Sıvı Kostik	Stren Monomer	Stren Monomer	Sıvı Kostik	Sıvı Kostik
Tank Sayısı x Hacim Talebi (m ³)	(.....) ⁵⁰	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Kiralama Süresi	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Kiralama Teklifi (m ³ /ay)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....) ⁵¹	(.....) ⁵²
Gemi Tahliyesi	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Isıtma Bedeli ⁵³	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Boru Temizleme Bedeli	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Tank Temizleme (m ³)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Tank Dibi Bertaraf	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Tanklar Arası Transfer	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Fazla Mesai ⁵⁴	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Throughput Bedeli (m ³)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

(202) Tablodan görülebildiği üzere (.....), LİKİT PORT'un faaliyete geçtiği 2021 yılı Ekim ayından başvuru dönemine kadar şikâyetle konu kostik ürünü için tahliye ve depolama talebinde bulunduğu üç farklı dönemde⁵⁵;

- Gemi tahliye bedelinde⁵⁶ (.....) Avro'dan (.....) USD'ye geçilmesi döviz bazında bir artış olmadığını (teklif günü (.....) Avro= (.....) USD),
- Tank kiralama bedelinde (.....) Avro'dan (teklif günü (.....) Avro = (.....) USD), (.....)USD ve son teklifte (.....) USD'ye bir yükseliş olduğunu,
- Isıtma bedelinde (.....) Avro'dan (teklif günü (.....) Avro=(.....) USD) (.....) USD'ye geçilmesi döviz bazında yüksek bir artış olmadığını,
- Boru temizleme bedelinde (.....) Avro'dan (teklif günü (.....) Avro=(.....) USD) (.....) USD'ye geçilmesi döviz bazında bir indirim olduğunu,

⁴⁶ Stren Monomer ürününe ait iletişim tarihi tespit edilememiştir.

⁴⁷ Kostik Soda ürününe ait iletişim tarihi tespit edilememiştir.

⁴⁸ LİKİT PORT sıvı kostik ürünü için Mart 2023 tarihinden itibaren tankları kiraya verebileceği yönündeki teklifini (.....) iletmıştır.

⁴⁹ İlgili teklif tarihinde yıllık *throughput* (ilave hacim) seviyesi (.....) olup; ilave tonaj için (.....) USD/ton dönem sonunda fatura edileceği bildirilmiştir. Başka ürün grubu ve tekliflerde *throughput* bedeli yansıtılmamıştır.

⁵⁰ Bu alandaki verilere "Tank Sayısı x Tankın sahip olduğu hacim" şeklinde yer verilmektedir.

⁵¹ LİKİT PORT tarafından verilen teklife göre bir yıllık kiralama bedeli (.....), iki yıllık kiralama bedeli (.....), üç yıllık kiralama bedeli (.....) USD'dir.

⁵² LİKİT PORT tarafından verilen teklife göre bir yıllık kiralama bedeli (.....), iki yıllık kiralama bedeli (.....), üç yıllık kiralama bedeli (.....) USD'dir.

⁵³ Isıtma bedeli (.....) ayının on beşinden başlayıp takip eden yıl (.....) ayının on beşine kadar alınmaktadır.

⁵⁴ İlk bedel hafta içi 18:00-21:00'e kadar mesai ücretini ifade etmekteyken ikinci bedel ise hafta sonu ve resmi tatil süresince 10:00-16:00 saatleri arası mesai ücretini ifade etmektedir.

⁵⁵ Teklifleri kendi içerisinde karşılaştırmadan önce kostiğe ilişkin ikinci teklif ile birlikte bazı bedellerin Avro kurundan USD'ye dönüşümü (.....) LİKİT PORT'a bu yönde bir talep ilelmesinin akabinde gerçekleşmiştir (Bulgu-1).

⁵⁶ Çapraz kur geçişleri TCMB verileri baz alınarak hesaplanmıştır.

- Tank temizleme ve tanklar arası transfer bedelinde (.....) Avro'dan (teklif günü (.....) Avro=(.....) USD) (.....) USD'ye geçilmesi döviz bazında bir indirim olduğunu,
- Tank dibi bertaraf bedelinde (.....) Avro'dan (teklif günü (.....) Avro =(.....) USD) (.....) USD'ye geçilmesi döviz bazında bir indirim olduğunu,
- İlk teklifte (.....) Avro olan hafta içi fazla mesai bedelinin (teklif günü (.....) Avro'dan=(.....)USD) ikinci teklifte (.....) USD olması döviz bazında bir indirim olduğuna ancak son teklifte (.....) USD'ye geçilmesi teklifin yükselmiş olduğunu, ilk teklifte (.....) Avro olan hafta sonu mesai bedelinin (teklif günü (.....) Avro=(.....) USD) sonraki tekliflerde (.....) USD olması döviz bazında bir indirim olduğunu

göstermektedir. Sonuç olarak ilk tekliften son teklife geçilen bir yıllık zaman diliminde ayrı ayrı fiyatlanan dokuz hizmet bedelinin yalnızca ikisinde döviz bazında dikkate değer bir artış gözlenirken diğer yedi kalemde döviz bazında bir düşüş olduğu ya da dikkate değer bir artış olmadığı anlaşılmaktadır.

- (203) Şikâyet başvurusundaki yüksek fiyat talep edildiğine ilişkin iddialardan üçüncüsü ise, LİKİT PORT tarafından teklif taleplerine ilave maliyet kalemleri eklenerek toplam bedelin artırıldığı iddiasıdır. Genel olarak sıvı kimyasal limanları için ana hizmetler tahliye ve depolama faaliyetlerinden oluşmaktadır. Ana hizmetleri tamamlayıcı ve/veya müşteri talebine göre eklenen hizmetler ise ek hizmetler olarak değerlendirilmektedir. Şikâyet kapsamında; atık bertaraf, tanklar arası transfer, hat temizleme, tank temizleme ve ısıtma gibi yan masrafların diğer limanlar tarafından depolama hizmetine dâhil edildiği ancak LİKİT PORT'un söz konusu maliyet kalemlerini haricen talep ederek hizmet bedelini önemli miktarda artırdığı iddia edilmektedir. Bu çerçevede ilk olarak ek maliyet kalemlerinin ayrı bir bedel olarak talep edilmesinin LİKİT PORT'un yapısıyla ne derece ilişkili olduğu açıklanmalıdır.
- (204) Ülkemizde bulunan diğer dolfen limanlarında yalnızca akaryakıt elleçlemesi yapılırken LİKİT PORT'un akaryakıt dışı tehlikeli sıvı yük elleçlemesi yapan tek dolfen limanı olduğu bilinmektedir. Bu doğrultuda, LİKİT PORT'un sahilden 900 metre açıktaki deniz içerisinde bulunması nedeniyle hava muhalefetinden daha yoğun etkilendiği ve terminalinin kullanıma elverişli gün sayısının kıyı limanlarına göre daha düşük gerçekleştiği, her tahliye işlemi öncesinde deniz içinde bulunan terminale botlar ile ulaşımın sağlanması gerektiği, herhangi bir risk anında kıyıdan ani müdahale imkânının kısıtlı olmasından dolayı terminal üzerinde ek güvenlik önlemleri alınması gerektiği, buna bağlı olarak LİKİT PORT'un işletme maliyeti ve giderlerinin sahildeki bir kıyı işletmesine oranla daha yüksek olduğu ve dolfen limanına bağlı olan tanklara tehlikeli sıvı kimyasal tahliyesinin dört adet ve her birinin ortalama uzunluğu 4500 metre olan boru hatlarıyla sağlanmakta olduğu ifade edilmektedir.
- (205) Dolfen limanının kıyı limanları ile karşılaştırılmasına yönelik olarak görüşlerine başvurulmuş teşebbüslerden (.....) tarafından, açık denizde yer alması sebebi ile dolfen terminallerinin olumsuz hava şartlarından daha şiddetli etkilendiği ve acil durumlarda müdahale süresinin daha uzun olduğu, hat uzunluklarının fazla olması sebebi ile hat temizliğinin daha zor, operasyon sürelerinin daha uzun, ürün kontaminasyon riskinin ve bakım maliyetlerinin daha yüksek olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca (.....) tarafından da, dolfen limanında boru hattı sayısının daha kısıtlı olduğu ve bu nedenle aynı hattan farklı ürünlerin geçmesi gerektiği, boru hattının temizliğinin oldukça güç olduğu ve dolayısıyla ürün bozulma riskinin ortaya çıktığı vurgulanmaktadır. Bu doğrultuda LİMAŞ'ın elleçlediği ürünlerin çoğunluğu için özel hatlar kullanmakta olduğu ve bu nedenle sık sık boru hattı temizliği yapmak zorunda olmadığı ifade edilmektedir.

- (206) Yukarıda yer verilen ifadeler doğrultusunda, dosya kapsamında görüşlerine başvurulmuş teşebbüslerin boru hattı sayılarına ve ortalama boru hattı uzunluklarına aşağıdaki tabloda yer verilmektedir:

Tablo 20: Limanların Sahip Olduğu Boru Hattının; Sayısı, Uzunluğu ve Boru Hattı Başına Elleçlenen Kimyasal Türü Sayısı

Liman Adı	Bir Boru Hattının Ortalama Uzunluğu (m)	Boru Hattı Sayısı	Boru Hattı Başına Elleçlenen Kimyasal Türü Sayısı
LİKİT PORT	(.....)	(.....)	(.....)
AKTAŞ (Adana)	(.....)	(.....)	(.....)
TOROSPORT CEYHAN	(.....)	(.....)	(.....)
TOROSPORT SAMSUN	(.....)	(.....)	(.....)
LİMAŞ	(.....)	(.....)	(.....)
POLİPORT	(.....)	(.....)	(.....)
SAFİPORT	(.....)	(.....)	(.....)
KORUMA KLOR	(.....)	(.....)	(.....)
AKTAŞ (İzmit)	(.....)	(.....)	(.....)
Kaynak: Teşebbüslerden edinilen bilgi ve belgeler			

- (207) Tabloda yer verilen kıyı tesislerinin boru hattı uzunluklarının yaklaşık 300-2000 metre bandında değişmekte olduğu, dolayısıyla LİKİT PORT'un boru hattı uzunluğunun diğer hatlara kıyasla çok daha fazla olduğu görülmektedir. Boru hatlarının uzun olması LİKİT PORT'un boru hattı temizlik maliyetinin diğer limanlara kıyasla yüksek olmasına neden olmaktadır.
- (208) Tabloda ayrıca yer verilen boru hattı sayıları da LİKİT PORT'un en az boru hattına sahip limanlar arasında yer aldığını göstermektedir. Yıllık elleçlenen ortalama kimyasal çeşidi sayısı toplam boru hattı sayısına oranlanarak elde edilen verilerden ise boru hattı başına düşen kimyasal ürün çeşidinin LİKİT PORT'ta diğer tesislere oranla çok daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, neredeyse her elleçleme işleminden sonra LİKİT PORT'un boru hattının temizlenmesi ihtiyacını doğurmaktadır.
- (209) Sonuç olarak LİKİT PORT'un hem daha sık boru temizleme işlemi yapmak durumunda kalmasının hem de boru temizleme işleminin diğer limanlara kıyasla daha maliyetli olmasının, tekliflerinde boru hattı temizlik bedeline ayrı bir kalem olarak yer vermesini makul kıldığı değerlendirilmektedir.
- (210) Ayrıca, şikâyet başvurusunda da vurgulandığı üzere LİKİT PORT'un (.....) sunduğu son teklifte önceki tekliflerinde bulunmayan *throughput* bedeli talep etmesi dikkat çekmektedir. *Throughput*, müşteriye verilen tank çevrim hakkının aşılması durumunda ödenecek bedeli ifade etmektedir. Örneğin bir yıllığına kiralanan 1.000 m³'lük bir tankın beş kez çevrim hakkı olduğunda, depolanacak ürünün yoğunluğuna göre tankın beş kez kullanımına karşılık gelen tonaj miktarı hesaplanmakta ve hesaplanan miktarın üzerinde depolanan her ilave ürün miktarı m³ bazında ek bedele (*throughput bedeline*) tabi olmaktadır. *Throughput* bedeli kostik ürünü için (.....) sunulan son teklifte m³ başına (.....) USD olarak talep edilmiştir.
- (211) LİKİT KİMYA tarafından, *throughput* uygulamasının 2023 yılı için yapılan tekliflere ilave edilmeye başlandığı, (.....) firması ile akdedilen 01.01.2023 tarihli sözleşmede, (.....)⁵⁷ firması ile akdedilen 01.03.2023 tarihli sözleşmede ve (.....) ile akdedilen 01.01.2024 tarihli sözleşmede de *throughput* maddesinin bulunduğu, *throughput* bedelinin uzun yıllardır Körfez'deki terminallerde de uygulandığı ifade edilmektedir. LİKİT PORT'un cevabi yazısında belirttiği hususlar ile yerinde incelemede edinilen bilgi ve belgeler

⁵⁷ (.....)

birbirini doğrulamaktadır. Bu doğrultuda ilgili ek bedellerin LİKİT KİMYA tarafından tüm üçüncü taraf teşebbüslere sunulan tekliflerde mevcut olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca, kendisinden bilgi talebinde bulunulan (.....), (.....), (.....) ve (.....) da *throughput* bedelinin ek ödeme olarak talep edilebildiğini ifade etmektedir.

- (212) Söz konusu bedelin mevcut tank arzının tank talebini karşılamaması nedeniyle son dönemde önem kazandığı değerlendirilmektedir. Zira, kendine yeteri kadar tank bulamayan müşterilerin kiralayabildikleri kısıtlı sayıdaki tankın üzerinde operasyonlarını yoğunlaştırdıkları ve bunun da tanktaki çevrim sayısını artırdığı değerlendirilmektedir.
- (213) Sonuç olarak LİKİT PORT tarafından üçüncü teklife *throughput* bedelinin yeni bir masraf olarak eklenmesinin pazarın arz ve talep yapısıyla uyumlu ve makul bir şart olduğu değerlendirilmektedir.
- (214) Ana hizmet kalemleri ile ilişkili olan ek hizmetlerin ayrı ayrı fiyatlandırılmasına ilişkin olarak ayrıca diğer limanların görüşlerine başvurulmuştur. Bu kapsamda (.....) tarafından; dökme sıvı depolama hizmetlerinde tank kiralama temel hizmet bedelinin yanı sıra, uygulamada tesislere göre değişiklik gösteren fazla mesai, *throughput*, tank transfer, ısıtma ve azot kullanımı, hat kullanımı, araç yükleme bedelleri gibi yan hizmet masraflarının talep edilebilmekte olduğu ve tesis olarak kendilerinin de depolama hizmet sözleşmelerinde yan hizmet bedellerini ayrı ayrı belirtmekte olduğu ifade edilmektedir.
- (215) (.....) tarafından; *throughput* bedelinin ve varsa tank transfer bedellerinin ek hizmet olarak iletilebildiği, uygulamanın sektördeki şirketler bazında değişkenlik gösterebildiği ifade edilmektedir. Bir diğer ek bedel olarak ortaya çıkabilen ısıtma bedelinin ise (.....) tarafından depolama bedelleri içerisine dâhil edildiği ve ayrıca istenmediği, ancak ısıtmalı tanklar için daha yüksek temel kiralama ücreti talep edildiği anlaşılmaktadır.
- (216) Dosya kapsamında görüşüne başvurulmuş bir diğer teşebbüs olan (.....) tarafından; yan masrafların ayrı kalemler olarak müşterilerden talep edildiği, müşterilere sunulan teklif içeriğinde ana masrafların haricinde olan yan masrafların ayrı başlıklar halinde ücretleri belirtilerek tekliflerin içerisinde müşterilere sunulduğu ve genel olarak diğer terminaller bakımından da aynı uygulamanın söz konusu olduğu ifade edilmektedir.
- (217) Son olarak (.....) tarafından; kontrattaki anlaşmaya bağlı olarak belirlenen çevrim süresinden fazla ürün girişi olması halinde *throughput* bedelinin ve müşteri talebi ile gerçekleşen yıkama ve temizliklerde çıkan atığın bertaraf ettirilmesi hizmetinin kira fiyatına ek olarak ücretlendirildiği ve genelde birçok tesisin de aynı uygulama içerisinde olduğu dile getirilmektedir.
- (218) Bu doğrultuda, *throughput*, ısıtma ve atık bertaraf bedeli gibi masrafların yalnızca LİKİT PORT tarafından değil birçok benzer nitelikteki tesis tarafından ayrı hizmetler halinde ek bedele tabi olarak sunulabildiği ya da ana hizmetin fiyatına yansıtılabildiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, LİKİT PORT'un sunduğu tekliflerde olası masrafları da potansiyel müşterisine bildirmesinin makul olmayan şartlar ileri sürmekten ziyade şeffaflığı artırdığı ve müşteri beklentileriyle ya da teşebbüsün pazarlama stratejisiyle açıklanabileceği değerlendirilmektedir.
- (219) Bu hususta ayrıca şikâyeteye konu ilave bedelleri talep ederek üçüncü taraflar hizmet sunmuş olan LİKİT PORT'un, bu hizmetlerden elde ettiği gelir ile bu hizmetleri sunarken katlandığı maliyetler üzerinden bir kar marjı hesaplaması yapılmıştır. Yapılan hesaplama sonucunda LİKİT PORT'un 2022 ve 2023 yıllarındaki karlılık oranlarının sırasıyla %(.....) ve %(.....) şeklinde gerçekleştiği anlaşılmıştır. Söz konusu karlılık

oranının ilgili sektör için yüksek olup olmadığının tespiti amacıyla başvuru sahibinin de hizmet almış olduğu ve liman hizmetleri sunmak dışında kimyasal ürün ticareti gibi bir faaliyeti bulunmayan (.....) karlılık oranı dikkate alınmıştır. Buna göre aynı dönemde (.....) karlılık oranlarının %(.....) ve %(.....) olduğu görülmüştür. LİKİT PORT'un fiyatlarının (.....) göre yüksek olmasına rağmen daha düşük kar marjına sahip olması, daha önce açıklandığı üzere LİKİT PORT'un elleçleme platformunun deniz açıklarında olması ve elleçleme ile depolama tesisi arasındaki mesafenin diğer limanlara nazaran çok yüksek olması, bunların bir sonucu olarak boru hattı sayısının da az olması ve 2021 yılının Ekim ayında faaliyete geçmiş olması nedeniyle yatırımlarının amortisman sürelerinin henüz dolmamış olması gibi yapısal gerekçeler ile ilişkilendirilebilecektir. Sonuç olarak dosya konusu şikâyet başvurusunda yer alan, temelde LİKİT KİMYA tarafından yüksek fiyat talep edildiğine ilişkin iddialar incelendiğinde LİKİT KİMYA'nın fiyatlama davranışları pazar yapısına ve sunduğu hizmetin niteliğine uygun görülebilecektir. Bununla birlikte, olası bir rekabet kısıtının tespiti açısından ilgili iddiaların, sözleşme yapmanın reddinde aranan üç koşulun sağlanıp sağlanmadığı bakımından ele alınması uygun olacaktır. Buna ilişkin değerlendirmeye Mevzuat ve Literatür Kapsamında Sözleşme Yapmanın Reddi başlığı altında yer verilmektedir.

(.....) Diğer Müşterilerine Kıyasla Ayrımcı Davrandığı İddiası

- (220) Dosya konusu şikâyet başvurusunda ileri sürülen bir diğer iddia ise, LİKİT PORT'un (.....) diğer müşterilerine kıyasla ayrımcı davrandığına ilişkin iddiadır. 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinde kötüye kullanma türlerine yönelik olarak net bir ayrıma gidilmediğinden somut olayda iddia edilen davranışlar Kanun'un 6. maddesinin ikinci fıkrasında sayılan hallerden birden fazlasına örnek teşkil edebilmekte ya da aynı anda birden fazla kötüye kullanma kategorisinin özelliklerini gösterebilmektedir. Dosya konusu iddialar için de bu husus gözlenmektedir. Nitekim LİKİT PORT'un diğer müşterilerine kıyasla (.....)'e daha yüksek fiyatlı teklifler sunduğu iddiası ayrımcılık kapsamında değerlendirilebileceği gibi, söz konusu iddiaların tümü sözleşme yapmanın reddi kapsamında da değerlendirilebilecektir.
- (221) Örneğin Kurulun 25.02.2021 tarihli ve 21-10/129-54 sayılı ve 14.07.2021 tarihli ve 21-35/494-244 sayılı kararlarında, başvuruda şikâyet edilen davranışlar sözleşme yapmanın reddi eylemi yanında ayrımcılık olarak da nitelendirilmiş olsa da, dosya konusu ayrımcılık iddiasının sözleşme yapmanın reddi iddiasından farklı bir davranış içermediği, iddia konusu eylem ve davranışların temelini sözleşme yapmanın reddedilmesinin oluşturduğu ve dolayısıyla dosyada ayrı bir ayrımcılık değerlendirmesini gerektiren herhangi bir davranışın bulunmadığı yönünde bir değerlendirme yapılarak şikâyet konu eylemler, sözleşme yapmanın reddi eylemi bağlamında değerlendirilmiştir.
- (222) Mevcut dosyada yer alan bu iddiaya da benzer şekilde yaklaşılabileceği değerlendirilmektedir. Zira, bilindiği üzere rekabet hukuku uygulamasında ayrımcılık; hâkim durumdaki teşebbüsün rasyonel gerekçeler olmaksızın, aynı veya eşit durumdaki teşebbüslere farklı davranması veya farklı durumdaki teşebbüslere eşit davranması şeklinde tanımlanabilir. 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (b) bendinin lafzından, ayrımcılık eyleminden bahsedebilmek için; alıcıların eşit konumda olmaları, ortada aynı ve eşit hak, yükümlülük ve edimlerin bulunması, bu aynı ve eşit hak, yükümlülük ve edimler için farklı koşulların ileri sürülmesi koşullarının birlikte sağlanması gerektiği anlaşılmaktadır. İşbu dosya kapsamında değerlendirilecek olan ayrımcılık uygulamaları ise temel olarak, LİKİT KİMYA tarafından başvuru sahibine diğer piyasa oyuncularına oranla yüksek fiyat verilerek LİKİT PORT'tan hizmet almak

isteyen teşebbüsler arasında ayrımcılık yapıldığı ve bazı müşterilerle sözleşme yapmanın reddedildiği iddialarına dayanmaktadır.

- (223) LİKİT KİMYA tarafından gerçekleştirildiği iddia edilen ayrımcılık davranışının değerlendirilebilmesi için öncelikle alıcıların eşit konumda olması gerekmektedir. Bu doğrultuda LİKİT KİMYA'nın şikâyetçi haricindeki alıcılarının konumlarını anlayabilmek adına, aşağıdaki tabloda LİKİT KİMYA'nın diğer müşterileri ile akdettiği sözleşme koşullarına yer verilmektedir.

Tablo 21: 2022 ve 2023 Yıllarında LİKİT KİMYA'nın Tank Kiralama Hizmeti Vermek Üzere Sözleşme İlişkisi Kurduğu Firmalar ve Hizmet Koşulları

Teşebbüs Adı	Ürün Adı	Tank Kiralama Hizmetinin Başlangıç Tarihi	Tank Kiralama Ücreti (USD/m ³ /ay)	Gemi Tahliye Ücreti (USD/mt)
(.....)	MEG ⁵⁸	18.11.2021	(.....)	(.....)
	DEG ⁵⁹			
(.....)	Butil Akrlat ⁶⁰	20.05.2022	(.....)	(.....)
	Etil Hekzanol ⁶¹	14.06.2022	(.....)	(.....)
(.....)	MEG	20.06.2022	(.....)	(.....)
(.....)	Yağlı Alkol	25.06.2022	(.....)	(.....)
(.....)	Butil Akrlat	01.07.2022	(.....)	(.....)
(.....)	Butil Akrlat	06.07.2022	(.....)	(.....)
(.....)	Butil Akrlat	01.01.2023	(.....)	(.....)
(.....)	Butil Asetat ⁶²	01.03.2023	(.....)	(.....)
(.....)	MEG	01.01.2024	(.....)	(.....)

- (224) (.....) sunulan teklifler diğer müşterilere sunulan teklifler ile karşılaştırıldığında;

- LİKİT KİMYA tarafından 2021 yılının Kasım ayında (.....) sunulan sıvı kostik teklifinde tank kiralama bedeli (.....), tahliye bedeli (.....) Avro iken aynı dönemde (.....)'ya sunulan MEG ve DEG tekliflerinde tank kiralama bedeli (.....), tahliye bedeli (.....) USD olarak sunulmuştur.
- LİKİT PORT tarafından 2022 yılının Ağustos ayında (.....) sunulan sıvı kostik teklifinde tank kiralama bedeli (.....) USD, tahliye bedeli (.....) USD, bu tekliften bir ay öncesinde (.....) ve (.....)'ya sunulan butil akrilat tekliflerinde tank kiralama bedeli sırasıyla (.....) USD ve (.....) USD, tahliye bedeli (.....) USD olarak sunulmuştur. (.....) sunulan tank kiralama teklif bedelinin (.....)'e sunulan tekliften daha yüksek olduğu, öte yandan (.....) sunulan tekliften daha avantajlı olduğu anlaşılmaktadır.
- LİKİT PORT tarafından 2022 yılı Aralık ayında (.....) sunulan sıvı kostik teklifinde tank kiralama bedeli (.....) USD, tahliye bedeli (.....) USD, bu tekliften bir ve üç ay sonra (.....) ve (.....) sunulan *butil akrilat* ve butil asetat tekliflerinde tank kiralama bedeli sırasıyla (.....) USD ve (.....) USD, tahliye bedeli (.....) USD olarak sunulmuştur. (.....) sunulan tank kiralama teklif bedelinin (.....)'a sunulan tekliften daha yüksek olduğu, öte yandan (.....)'e sunulan teklif ile aynı değere sahip olduğu anlaşılmaktadır.

⁵⁸ Monoetilen Glikol (MEG), etilen veya etilen oksidin reaksiyonuyla üretilen kimyasal bir maddedir. MEG ağırlıklı olarak otomobil soğutma sistemlerinin hazırlanması için antifriz madde ve polietilen tereftalat (polyester elyaf ham maddesi ve plastik malzeme) üretimi için hammadde olarak kullanılır.

⁵⁹ Di Etilen Glikol (DEG), ağırlıklı olarak doymuş ve doymamış polyester reçineleri, poliüretanlar ve plastikleştiricilerin imalatında kullanılan bir kimyasaldır.

⁶⁰ Butil Akrlat, genel olarak kaplamalar ve mürekkepler, yapıştırıcılar, sızdırmazlık malzemeleri, tekstil ürünleri, plastikler ve elastomerler üretmek için kullanılır. Çoğunlukla kullanım alanı ise kendi bağlayıcısını gerçekleştiren boya üreticileridir.

⁶¹ Etil Hekzanol, reçine üretiminde kullanılacak plastifiyan üretiminde kullanılan kimyasal bir maddedir.

⁶² Butil Asetat, diğer kimyasal maddelerle birlikte karakteristik tatlar veren ve şeker, dondurma, peynir ve kızartılmış gıdalarda sentetik meyve katkı maddesi olarak kullanılır.

- (225) Bu noktada belirtmek gerekir ki kimyasalların yoğunluk, akışkanlık, güvenlik riskleri, parlama derecesi, yanma derecesi, bozulma riski gibi yönlerden farklı niteliklere sahip olması nedeniyle tahliye ve depolama işlemleri için uygulanan fiyatlar değişkenlik gösterebilmektedir. Nitekim her sıvı kimyasal ürünün söz konusu farklı özellikleri ve riskleri nedeniyle farklı tahliye ve depolama gereklilikleri bulunmakta, bu farklı gereklilikler ise bunları sağlamak için gereken maliyetlerin de farklılık göstermesine neden olmaktadır. Buna ilişkin olarak sektörde faaliyet gösteren ve dosya kapsamında görüşlerine başvurulmuş teşebbüslerden (.....) tarafından da, örneğin müşteri talebine istinaden kaplamalı bir tank ihtiyacı olması durumunda, tankın özel kimyasal ile kaplanması gibi hazırlıklar gerektirebildiği ve böyle bir durumda teklifin, tankların ilgili ürüne hazır hale getirilmesinin yatırım maliyetleri de hesaplanarak müşteriye sunulduğu ifade edilmektedir. Benzer şekilde önaraştırma tarafı LİKİT PORT tarafından da, elleçleme ve depolama talebinde bulunan bir müşteriye fiyat teklifi verilirken, müşterinin depolama talebinde bulunduğu ürünün cinsi, yoğunluğu, viskozitesi, rengi, pH'ı, güvenli depolama sıcaklığı, kaynama ve donma noktası gibi etkenler göz önünde bulundurularak ve bu özelliklere göre ürünün depolama koşulları, uygun tank türü, tankın ısıtılması veya soğutulması gerekliliği, depolamada ihtiyaç duyulacak sistemler (azot örtüleme, scrubber vb.), ilave ekipman ihtiyacı ve tankın kaplı (polyester, epoxy, izolasyon vb. ile) olmasının gerekip gerekmediği gibi birçok husus değerlendirilerek belirlendiği ifade edilmektedir.
- (226) Bu doğrultuda alıcıların taleplerinin farklı kimyasal ürünlere ilişkin olmasının bir sonucu olarak konumlarının da birbirinden farklılaştığı ve eşit durumda alıcı koşulunun sağlanamayacağı söylenebilecektir. Nitekim (.....) 2021 yılının Kasım ayındaki ilk teklif talebinde sıvı kostik, *asetik asit* ve *stren monomer* ürünlerine ilişkin hizmet talebinde bulunulmuş, LİKİT PORT'un bu ürünlere ilişkin aynı tarihte sunmuş olduğu teklifte sıvı kostik için (.....) Avro, *stren monomer* için (.....) Avro ve *asetik asit* için (.....) Avro kiralama bedeli talep edilmiştir. Ayrıca tahliye bedelleri de sıvı kostik için (.....) Avro iken diğer iki üründe (.....) Avro olarak teklif edilmiştir. Bu teklif; bir taraftan aynı müşteriye aynı tarihte sunulan tekliflerdeki farklılığın kimyasal ürün niteliklerinin tahliye ve depolama koşullarını farklılaştırdığını ve bu farklılaşmanın da hizmet bedelinde değişikliğe neden olduğunu gösterirken, diğer taraftan LİKİT PORT'un da en çok faaliyetini gerçekleştirdiği ilk üç üründen biri olan ve şikâyet konu kostik ürünü için (.....) diğer iki kimyasal türüne kıyasla daha düşük bir bedel talep ettiğine işaret etmektedir.
- (227) Bunun yanında alıcıların talepleri, yalnızca talep edilen hizmete konu kimyasal ürün bakımından değil, talep edilen hizmetin tarihi, süresi, talep edilen tank miktarı gibi unsurlar bakımından da farklılaşmaktadır. Zira Tablo-8'de de görülebileceği üzere, dosya kapsamında elde edilen belge ve bulgularda yer alan hizmet tekliflerin tamamı, hizmet sunulan ürün türü ve hizmetin sunulduğu tarihler bakımından farklılaşmakta; bu anlamda, şikâyetçi (.....) sunulan tekliflerin diğer alıcılara sunulan tekliflerle yahut diğer alıcılara sunulan tekliflerin kendi aralarında karşılaştırılabileceği, eşit konumda oldukları bir örnek mevcut bulunmamaktadır. Taleplerdeki farklılıkların hizmet fiyatlarına olan etkisine ilişkin olarak sektörde faaliyet gösteren ve dosya kapsamında görüşlerine başvurulmuş (.....) tarafından da, müşterinin depolama süresine ilişkin talebin fiyat teklifinde etkin rol oynadığı, müşterinin hizmet almak istediği tank sayısının fazla olması ve uzun dönemli bir hizmet alımının söz konusu olması halinde daha uygun fiyat tekliflerinin söz konusu olacağı ifade edilmektedir. Benzer şekilde önaraştırma tarafı LİKİT KİMYA da, müşterilere fiyat teklifi verirken kiralama süresinin ve talebin yapıldığı dönemdeki terminal ve talep yoğunluğunun da göz önüne alındığını dile getirmektedir.

- (228) Bu doğrultuda dosya özelinde ayrımcılık eylemi bakımından değerlendirme yapabilmek için gerekli olan ‐alıcıların eşit konumda olması‑ koşulunun sağlandığı tespit edilemeyeceğinden, söz konusu ayrımcılık iddiasının, temelde makul olmayan şartlar ileri sürmek gibi davranışlar yoluyla sözleşme yapmanın dolaylı reddi bağlamında ele alınarak değerlendirilebileceği kanaatine varılmaktadır. Zira önceki bölümlerde de ifade edildiği üzere, somut olayda iddia edilen davranışlar Kanun’un 6. maddesinin ikinci fıkrasında sayılan hallerden birden fazlasına örnek teşkil etmekte olup Kurul içtihadına bakıldığında da, dosya konusu iddialara benzer şekilde ayrımcılık ve sözleşme yapmanın reddi iddialarının birlikte ele alındığı kararlarda, iddiaların tek bir başlık altında değerlendirilebildiği görülmektedir.
- (229) Sonuç olarak, reddetme eyleminin varlığına ilişkin olarak başvuru sahibinin iddiaları özelinde ayrı ayrı yapılan değerlendirmelerde, sözleşme yapmanın açık ve/veya makul olmayan şartlar öne sürülmesi suretiyle dolaylı olarak reddedilmediği ve sunulan sözleşme koşulların pazardaki arz talep yapısı ve LİKİT KİMYA’nın kendine özgü yapısal farklılıkları çerçevesinde makul olduğu kanaatine ulaşılmıştır. Bununla birlikte olası bir rekabet karşıtı endişenin şüpheye yer bırakmaksızın açıklığa kavuşturulması gayesiyle izleyen başlıkta sözleşme yapmanın reddine ilişkin Hâkim Durum Kılavuzu’nda sayılan diğer koşullar bakımından inceleme yapılmıştır.

1.5.1.2.3. Sözleşme Yapmanın Reddi Eyleminin Koşulları Bakımından Değerlendirme

- (230) Hâkim Durum Kılavuzu’nda, sözleşme yapmayı reddetme iddiaları değerlendirilirken ihlalin tespiti için çeşitli koşulların birlikte var olması gerektiğine yer verilmektedir. Kurul içtihadı, mehzaz mevzuat ve son dönemde artan etki odaklı tartışmalar göz önünde bulundurulduğunda, sözleşme yapma yükümlülüğünden bahsedilebilmesi için reddin gerçekleştiği koşullar ve sonuçlarına ilişkin olarak aşağıdaki kriterlerin birlikte sağlanması gerekmektedir:
- Reddetmenin alt pazarda rekabet etmek için vazgeçilmez bir ürüne ya da hizmete ilişkin olması,
 - Reddetmenin alt pazarda etkin rekabeti ortadan kaldırmasının muhtemel olması,
 - Reddetmenin tüketici zararına yol açmasının muhtemel olması,
- (231) Bir önceki bölümde reddetme eyleminin varlığına ilişkin değerlendirme yapılmış olup sözleşme yapmanın herhangi bir gerekçe göstermeksizin doğrudan reddedilmesinin söz konusu olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Dolaylı bir reddetme eyleminin bulunup bulunmadığına ilişkin olarak yapılan iddia bazlı değerlendirmede de inceleme konusu davranışların iktisadi çerçeve dâhilinde makul olmadığı yönünde bir sonuca ulaşılammıştır. Bununla birlikte, herhangi bir rekabetçi endişenin olup olmadığının şüpheye yer bırakmayacak şekilde ortaya çıkarılması amacıyla başvuru konusu iddiaların tümü bir bütün olarak dikkate alınmış ve bu çerçevede sözleşme yapmanın reddi ihlali için aranan diğer koşullar bakımından da değerlendirme yapılmıştır. Buna ilişkin açıklamalara izleyen paragraflarda yer verilmektedir.

Reddetmenin Alt Pazarda Rekabet Etmek İçin Vazgeçilmez Bir Ürüne Ya Da Hizmete İlişkin Olması

- (232) Avrupa Birliği’nde (AB) ‐sözleşme yapma yükümlülüğü‑ Amerika Birleşik Devletleri’ndeki zorunlu unsur doktrini ile büyük ölçüde paralellik arz etmektedir. Zira zorunlu unsur doktrini, AB mevzuatı çerçevesinde, hangi durumlarda hâkim durumdaki teşebbüse sözleşme yapma zorunluğu getirilebileceğinin belirlenmesinde kullanışlı bir

şablon sunmaktadır⁶³. Zorunlu unsur doktrini de vazgeçilmezlik şartını temel olarak rakiplerin dışlanması içeren bir zarar teorisine oturtmaktadır.

- (233) Hâkim durumdaki teşebbüs tarafından sağlanan ürün veya hizmet “ temel bir girdi” olarak üretime sokulduğu ve bu sayede katma değer oluşturularak yeni ve rekabetçi bir nihai ürüne dönüştüğü ölçüde zorunlu unsur olarak değer kazanmaktadır. Dolayısıyla anılan doktrin, zorunlu unsurun niteliğindeki girdinin sağlandığı alt pazardaki firmaların girdiye değer katması veya farklılaştırılmış ürün sunmasıyla alt pazardaki rekabetin artacağını varsaymaktadır. Ancak, alt pazardaki müşterilerin hâkim durumdaki teşebbüsün ürünlerini yalnızca dağıtımaları veya yeniden satışa konu etmeleri halinde sözü edilen katma değerden ve farklılaştırılmış ürünler yoluyla rekabet artışından bahsetmek mümkün değildir⁶⁴.
- (234) Vazgeçilmezlik koşulunun değerlendirilmesine ilişkin olarak Hâkim Durum Kılavuzu’nda⁶⁵, reddetmeye konu unsurun alt pazarda etkin bir şekilde rekabet edebilmek için nesnel olarak gerekli olmasının arandığı ifade edilmektedir. Yine aynı Kılavuz’da, nesnel gerekliliğin reddetmenin olumsuz sonuçlarını -en azından uzun vadede- telafi edebilmek için alt pazardaki rakiplerin başvurabilecekleri mevcut ya da potansiyel bir ikamesinin bulunmaması halinde söz konusu olacağı belirtilmektedir. İlgili unsurun mevcut veya potansiyel ikamesinin olup olmadığı değerlendirilirken, hâkim durumda olan teşebbüsün rakiplerinin, öngörülebilir bir gelecekte söz konusu unsuru etkin bir şekilde tekrar oluşturup oluşturamayacakları göz önünde bulundurulmaktadır. Genel olarak, eğer anılan unsur bir doğal tekelin sonucuysa ya da önemli şebeke etkileri veya tek kaynaktan temin edilebilecek bir bilgi söz konusuysa rakipler tarafından ilgili unsurun tekrar oluşturulmasının olanaksız olduğu değerlendirilmektedir. Bununla birlikte Kurul, her bir dosya bakımından pazarın dinamik yapısını ve ilgili unsurun sağladığı pazar gücünün sürdürülebilirliğini ayrıca göz önünde bulundurmaktadır.
- (235) Bu noktada vazgeçilmezlik şartının, hem hizmete hem de söz konusu hizmeti tedarik eden teşebbüslere ilişkin olduğu vurgulanmalıdır. Bir başka deyişle üst pazardaki hizmetin alt pazardaki hizmetin üretilmesi için vazgeçilmez olmasının yanında, üst pazardaki hizmeti tedarik eden teşebbüsün de vazgeçilmez olması gerekmektedir. Dolayısıyla reddedilen hizmetin vazgeçilmez olabilmesi için söz konusu hizmetin alternatif kanallardan temin edilebilirliğinin sorgulanması gerekmektedir.
- (236) Mevcut dosya kapsamında sözleşme yapmanın reddine konu unsurun, tehlikeli sıvı kimyasal ürünlerine ilişkin olarak sunulan liman hizmetleri olduğu anlaşılmaktadır. Şikâyet konusu iddia ise, LİKİT PORT’un ilgili hizmetlerin sunumunda hâkim durumda olması nedeniyle, Kuzeybatı Marmara Bölgesi’nde kostik ürünü ticareti gerçekleştirmek için şikâyetçinin LİKİT PORT’u kullanmasının gerekli olduğu, Kuzeybatı Marmara Bölgesi’ndeki müşterilere ürün temini için alternatif sevkiyat yollarının ise elde edilen kârı ciddi oranda azaltacağı yönündedir. LİKİT PORT’un sahibi LİKİT KİMYA’nın şikâyetçi ile benzer ticari faaliyetleri gerçekleştiren bir teşebbüs olduğu ve bu çerçevede, LİKİT PORT aracılığıyla sahip olduğu hâkim durumunu, kostik ürünü başta olmak üzere diğer sıvı kimyasal ürünlerin ticareti pazarında kendi lehine olacak şekilde kötüye kullandığı iddia edilmektedir.
- (237) Bu kapsamda öncelikle, LİKİT PORT’un tehlikeli sıvı kimyasal ürünlere ilişkin sunduğu söz konusu liman hizmetlerinin, bölgede kimyasal ticaretine yönelik faaliyette bulunan teşebbüsler bakımından zorunluluk teşkil edip etmediği incelenmiştir. Önceki

⁶³ O’Donoghue ve Padilla 2006, s.407-408.

⁶⁴ O’Donoghue ve Padilla 2006, s.467-468.

⁶⁵ Bkz. Kılavuz, para. 44.

bölümlerde de açıklandığı üzere, dosya konusu ilgili ürün pazarının tüm tehlikeli sıvı kimyasalları kapsadığı değerlendirilmekle birlikte, şikâyetteki iddiaların büyük oranda sıvı kostik ürününe ilişkin olması ve buna bağlı olarak en dar senaryoyu da dikkate almak maksadıyla bazı iddialara ilişkin olarak yapılan incelemelerde sıvı kostik ürününe ilişkin veriler de dikkate alınmıştır.

- (238) Bu doğrultuda, Kuzeybatı Marmara (Trakya) bölgesinde satışı yapılan tehlikeli sıvı kimyasal ürünlerin ve özellikle sıvı kostik ürününün, LİKİT PORT'un faaliyete geçmesinden önce nasıl ve hangi bölgedeki tesislerden elleçlenerek sevk edildiğinin tespiti önem taşımaktadır. Bu kapsamda ilk olarak şikâyetçi (.....) bilgi talebinde bulunulmuş olup (.....) tarafından, 2018 yılından itibaren sıvı kostik ürününün ticaretine ilişkin faaliyetlerinde Trakya pazarına yöneldikleri ve önceleri Kocaeli/Körfez bölgesinde bulunan (.....) hizmet olarak buradan kara yoluyla Trakya bölgesine ürün taşımakta oldukları ifade edilmiştir. 2021 yılından itibaren ise (.....) Trakya'da bulunan (.....) hizmet olarak ürün taşıdığı belirtilmektedir. Bu çerçevede (.....), LİKİT PORT faaliyete geçmeden önce Kuzeybatı Marmara Bölgesi'nde faaliyette bulunan (.....), (.....)³ sıvı kostik ürünü için yalnızca bir kereliğine elleçleme hizmeti aldığı anlaşılmaktadır. LİKİT PORT tesislerinin 2021 yılının Ekim ayında faaliyete geçtiği göz önüne alındığında, şikâyetçi (.....) LİKİT PORT faaliyete geçmeden önce Kuzeybatı Marmara bölgesinde sıvı kostik ticareti gerçekleştirdiği yaklaşık üç yıl boyunca, yalnızca bir defa Kuzeybatı Marmara bölgesinde bulunan bir liman tesisinden hizmet almış olduğu anlaşılmaktadır. Aynı şekilde (.....) hizmet olarak elleçlenen sıvı kostik miktarı, (.....) Trakya bölgesindeki toplam sıvı kostik satışları içerisinde yaklaşık olarak yalnızca %(.....) bir paya sahiptir. İlgili dönemde LİKİT PORT, Trakya bölgesinde tehlikeli sıvı kimyasal ürünlere yönelik hizmet veren bir diğer tesis olan (.....) ise hiç hizmet almamıştır. Bu doğrultuda, LİKİT PORT'un Kuzeybatı Marmara'da sunmakta olduğu tehlikeli sıvı kimyasal ürünlere yönelik liman hizmetlerinin, tehlikeli sıvı kimyasal ürünlerin ticaretine ilişkin alt pazarda etkin bir şekilde rekabet edebilmek için nesnel olarak gerekli olmadığı söylenebilecektir. Zira (.....), LİKİT PORT'un faaliyete geçtiği dönem öncesinde de Kuzeybatı Marmara'da bulunan diğer limanlardan yalnızca bir kez ve toplam faaliyetine oranla görece az miktarda bir ürün için hizmet almış, ancak söz konusu durum ilgili bölgede alt pazardaki faaliyetlerini sürdürmesine engel olmamıştır.
- (239) Mevcut durumda ise (.....), Kocaeli'nde bulunan (.....) elleçlenen ürünlerini Lüleburgaz ve Çorlu'da kiraladığı tank terminallerine karayolu ile taşıyarak söz konusu tank terminallerden ürün satışı gerçekleştirdiğini ifade etmektedir. Bunun yanında yine LİKİT PORT'un faaliyete geçmesinden sonrasındaki süreçte de, (.....) sıvı kostik ticaretine ilişkin faaliyetlerinin, LİKİT PORT'tan liman hizmeti almaması sonucunda sekteye uğramadığı anlaşılmaktadır. Nitekim (.....) Kuzeybatı Marmara bölgesine olan sıvı kostik satışları, 2021 yılında (.....) m³ iken, 2022 ve 2023 yıllarında ise (.....) m³ ve (.....) m³ olarak gerçekleşmiştir. (.....) LİKİT PORT'tan hizmet almadığı halde, hem 2021 öncesi hem de 2021 sonrası dönemde, dar anlamda Kuzeybatı Marmara bölgesindeki sıvı kostik ürününe ilişkin ticari faaliyetlerine devam ettiği görülebilmektedir. Bu doğrultuda LİKİT PORT'un sağladığı liman hizmetlerinin, tehlikeli sıvı kimyasal ürünlerin ticareti pazarında etkin bir şekilde rekabet edebilmek için nesnel olarak gerekli bir unsur olmadığı çıkarımı yapılabilecektir.
- (240) Bunun yanında, yukarıda da sözü edildiği üzere, vazgeçilmezliğin bir kriteri olan nesnel gereklilik, ancak reddetmenin olumsuz sonuçlarını telafi edebilmek için alt pazardaki rakiplerin başvurabilecekleri mevcut ya da potansiyel bir ikamesinin bulunmaması halinde söz konusu olmaktadır. Daha önce de bahsedildiği üzere (.....), 2021 öncesi ve

sonrası dönemde, Kuzeybatı Marmara'da yer alan müşterilerine sıvı kostik ürününün sevkini, Kocaeli'nde bulunan (.....) karayolu ile de yapabildiği bilinmektedir. Benzer şekilde, Kuzeybatı Marmara'da sıvı kostik ticaretine yönelik faaliyette bulunan bir diğer teşebbüs olan (.....) tarafından da, Kocaeli/Derince'de bulunan fabrikalarında üretilen veya buraya ithal edilen sıvı kostik ürününün kara yolu taşımacılığı ile Kuzeybatı Marmara Bölgesi'ne satışının yapıldığı ifade edilmektedir. (.....) Kuzeybatı Marmara Bölgesi'ndeki ortalama birim satış fiyatının, Kuzeydoğu Marmara ve Güney Marmara bölgelerindeki birim satış fiyatlarıyla aynı olması da, aslında ürünlerin kara yolu ile sevk edilmesinin satış fiyatlarını etkileyecek bir ek maliyete yol açmadığını gösterir niteliktedir. Yine sektörde alt pazarda faaliyette bulunan teşebbüslerden (.....), (.....) ve (.....) tarafından da, sıvı kostik ürününe ilişkin olarak kara yolu taşımacılığı ile Kuzeybatı Marmara Bölgesi'ne ilgili ürünün satışının gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Aynı şekilde söz konusu teşebbüslerin de, Kuzeybatı Marmara Bölgesi'ndeki ortalama birim satış fiyatının, Kuzeydoğu Marmara ve Güney Marmara bölgelerindeki birim satış fiyatlarıyla çok yakın olduğu ve hatta bazı yıllarda Kuzeybatı Marmara'daki fiyatların daha düşük olduğu görülmektedir.

- (241) Üçüncü taraf teşebbüslerin yanı sıra, LİKİT KİMYA'nın kendisinin dahi 2021 ve 2022 yılında, diğer bölgelerde bulunan limanlardan elleçleme hizmeti alarak sonrasında kara yolu taşımacılığı ile Kuzeybatı Marmara Bölgesi'ne satışını gerçekleştirdiği sıvı kostik ürününün bulunduğu anlaşılmaktadır.
- (242) Ayrıca, Kocaeli'nde bulunan limanlardan Kuzeybatı Marmara Bölgesi'ne kara yolu ile sıvı kostik ürünü taşınmasının mümkün ve yaygın bir taşımacılık yöntemi olup olmadığını daha iyi değerlendirebilmek adına, sıvı kimyasalların kara tankerleri vasıtasıyla taşınması faaliyeti ile iştigal eden bazı teşebbüslerden, yıllar bazında taşıdıkları sıvı kostik ürününe ilişkin olarak bilgi talebinde bulunulmuştur. Elde edilen veriler doğrultusunda, ilgili firmalarca 200 km'nin üzerindeki mesafelere taşınan sıvı kostik ürününün taşıdıkları toplam sıvı kostik içerisindeki oranlarına aşağıdaki tabloda yer verilmektedir⁶⁶.

Tablo 22: Nakliye Firmalarının Taşıdıkları Toplam Sıvı Kostik İçerisinde 200 km'nin Üzerindeki Mesafeye Taşıdıkları Sıvı Kostik Oranı

Lojistik Firmaları	2022 (%)	2023 (%)
(.....)	(.....)	(.....)
(.....)	(.....)	(.....)
(.....)	(.....)	(.....)
(.....)	(.....)	(.....)
(.....)	(.....)	(.....)
Kaynak: Cevabi Yazılar.		

- (243) (.....) tarafından toplam taşınan sıvı kostik ürününün 2022 ve 2023 yıllarında sırasıyla %(.....) ve %(.....)'sının, (.....) ve (.....) tarafından ise 2022 ve 2023 yıllarında taşınan sıvı kostik ürününün tamamının 200 km üzeri mesafeye taşındığı görülmektedir. Yine (.....) ve (.....) 2023 yılı için ilgili oranlarının sırasıyla %(.....) ve %(.....) olduğu görülmekte, dolayısıyla nakliye firmalarının sıvı kostik ürünü sevkiyatının çok büyük bir kısmını 200 km üstü mesafeye gerçekleştiriliyor olduğu anlaşılmaktadır. LİKİT PORT ve Körfez'de bulunan limanlar arasındaki mesafenin de yaklaşık 200 km olduğu düşünüldüğünde, şikâyetle konu kostik ürünü özelinde söz konusu limanların ve sundukları hizmetlerin birbirine ikame olarak dikkate alınabileceği değerlendirilmektedir. Dolayısıyla reddetmenin olumsuz sonuçlarını telafi edebilmek için alt pazardaki rakiplerin, LİKİT

⁶⁶ Yeniden satıcılara gerçekleştirilen sevkiyatlar tabloda yer verilen verilerin hesaplanmasında dikkate alınmamıştır.

PORT'un sunduğu hizmete alternatif olarak başvurabilecekleri mevcut ikamelerinin bulunduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

- (244) Bu noktada ayrıca (.....) tehlikeli sıvı yüklere yönelik faaliyetlerinin gelişiminden bahsetmek yerinde olacaktır. 2017 yılında tehlikeli sıvı yüklerin supalan olarak elleçlenmesinin yasaklanmasından sonra, Kuzeybatı Marmara Bölgesi'nde yeni düzenlemeye uygun faaliyet gösterebilecek bir tesis bulunmaması nedeniyle, bölgede yasal düzenlemelere uygun bir tesis faaliyete geçene kadar geçici süre ile gemi bazında yapılan başvurular üzerine supalan tahliye izni verilmiştir. Kuzeybatıda bulunan ve tehlikeli sıvı kimyasallara yönelik liman hizmeti veren (.....), 2017-2021 döneminde söz konusu istisna kapsamında tehlikeli sıvı kimyasal yüklere ilişkin olarak hizmet vermekte iken 2021 sonrasında supalan tahliyenin yasal düzenlemeler ile tamamen yasaklanması sonucunda, tehlikeli sıvı yüklere ilişkin faaliyetlerini sonlandırmıştır. Ancak (.....), Trakya bölgesinde yasal düzenlemelere uygun olarak tehlikeli sıvı yükleri depolayabilmek için yatırımlar yaparak gerekli altyapıyı kurmuş olup, 05.06.2024 tarihinden itibaren, tehlikeli sıvı yük depolamaya uygun depolama tesisleri ile Trakya'da faaliyetlerine başlamıştır. (.....) (.....) adet tanktan oluşan söz konusu tesisi toplam (.....) m³lük bir kapasiteye sahip olup ilgili tesis kapasitesinin tamamının üçüncü tarafların ürünlerine yönelik hizmet vermek için kullanılmasının planlandığı ifade edilmektedir. Bu yönüyle, hâlihazırda karayolu taşımacılığı LİKİT PORT'un sunduğu hizmete alternatif bir seçenek olarak mevcudiyeti korurken (.....) pazara girişi alt pazarda rekabet edebilmek için başka bir alternatif kanalı oluşturmuştur.
- (245) Bahsedildiği üzere Hâkim Durum Kılavuzu'nda, sözleşme yapmanın reddine konu unsurun mevcut veya potansiyel ikamesinin olup olmadığı değerlendirilirken, hâkim durumda olan teşebbüsün rakiplerinin, öngörülebilir bir gelecekte söz konusu unsuru etkin bir şekilde tekrar oluşturup oluşturamayacakları da göz önünde bulundurulmaktadır. Bu doğrultuda LİKİT KİMYA'nın, somut olayda alt pazarı oluşturan tehlikeli sıvı kimyasal ticareti pazarında rakibi konumunda bulunan (.....), (.....), (.....) gibi teşebbüslerin üst pazardaki reddetmeye konu hizmet bakımından kendi arzlarını oluşturabilecek finansal güce ve bilgi birikimine sahip oldukları söylenebilecektir. Nitekim sıvı kimyasala üretim pazarında LİKİT KİMYA yalnızca ithalatçı konumunda iken (.....) ve (.....) sıvı kostik üretimini dahi yapmakta olduğu, (.....) de yakın zamana kadar kostik üretimi yapmış olduğu bilinmektedir.
- (246) Bunun yanında LİKİT KİMYA'nın, LİKİT PORT dolfen limanının izni aşamasına denk gelen 2018 yılında Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Tersaneler ve Kıyı Yapıları Genel Müdürlüğü'nün talebi üzerine bölgede faaliyet gösteren ve/veya yatırım yapmayı planlayan tesislere günün koşullarına uygun bedeller ile LİKİT PORT'tan tahliye ve yükleme hizmeti verme taahhüdünde bulunduğu ifade edilmektedir. Bu doğrultuda LİKİT PORT'un bölgede LİKİT KİMYA'ya ait tank terminali dışında bulunan diğer sıvı depolamaya yönelik tank terminallerinin hizmet alabilmeleri amacıyla pompa istasyonu inşa ettiği, böylece bölgede kurulu bulunan ve/veya kurulacak olan tank terminallerinin pompa istasyonundan kendi tanklarına boru hattı çekerek LİKİT PORT'tan sadece iletim hizmeti alabilmelerinin mümkün olduğu belirtilmektedir.
- (247) Söz konusu taahhüt kapsamında LİKİT KİMYA'nın boru hatlarını rakiplerine sağlamakla yükümlü olması da, hâlihazırda zaten yeterli finansal güce ve bilgi birikimine sahip olan alt pazardaki rakip teşebbüslerin, ihtiyaçları doğrultusunda bölgede bir tank tesisi inşa ederek ve boru hattı için ayrıca yatırım yapmalarına gerek kalmadan LİKİT PORT'un boru hatlarını kullanarak kendi depolama ihtiyaçlarını karşılayabileceklerini göstermektedir. Dolayısıyla LİKİT KİMYA'nın alt pazardaki rakiplerinin Trakya bölgesine gerçekleştirecekleri satışlarda, yasal mevzuata uygun şekilde bölgede ürün

elleçleyerek doğrudan kendi tank terminallerine ürünlerini iletebilecekleri ve buradan satışlarını gerçekleştirebilecekleri anlaşılmaktadır. Dolayısıyla somut olayda sözleşme yapmanın reddine konu unsurun potansiyel ikamelerinin de mevcut olduğu söylenebilecektir.

- (248) Yukarıda açıklanan hususlar çerçevesinde, LİKİT PORT'un Trakya'da tehlikeli sıvı kimyasal ürünlere yönelik olarak sunduğu liman hizmetlerinin, alt pazarda etkin bir şekilde rekabet edebilmek için nesnel olarak gerekli olmadığı ve dolayısıyla LİKİT PORT'un kendisinin ve sunduğu söz konusu liman hizmetlerinin, Kuzeybatı Marmara'da tehlikeli sıvı kimyasal ürün ticaretinde bulunmak için vazgeçilmez olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Reddetmenin Alt Pazarda Etkin Rekabeti Ortadan Kaldırmasının Muhtemel Olması

- (249) Redde konu olan unsurun vazgeçilmezlik koşulunu sağladığının tespit edilmesi halinde, hâkim durumdaki teşebbüsün sözleşme yapmayı reddetmesinin hemen ya da zaman içinde alt pazarda etkin rekabetin ortadan kaldırılmasına yol açmasının muhtemel olup olmadığı değerlendirilmektedir. Her ne kadar LİKİT PORT'un sunduğu liman hizmetlerinin vazgeçilmezlik koşulunu sağlamadığı kanaatine ulaşılsa da, alt pazarda etkin rekabetin ortadan kalkması koşulu da mevcut dosya kapsamında değerlendirilmiştir.
- (250) Sözleşme yapmayı reddetme davranışı, hâkim durumdaki teşebbüsün alt pazarda kendisiyle rekabet halinde olan teşebbüslere yönelik olabileceği gibi kendisiyle rekabet içerisinde bulunmayan müşterilerine yönelik de olabilmektedir. Burada alt pazar kavramı, sözleşme yapma talebine konu olan unsurun mal veya hizmet üretiminde girdi olarak kullanıldığı pazarı ifade etmektedir. Hâkim durumdaki teşebbüsün, sözleşme yapmayı reddettiği teşebbüs ile alt pazarda rekabet ediyor olması halinde sözleşme yapmayı reddetme davranışının rekabeti kısıtlayıcı sonuçlar ortaya çıkarması daha muhtemeldir.
- (251) Hâkim durumdaki teşebbüsün alt pazardaki payı büyüdükçe, sözleşme yapmayı reddetme sonucunda alt pazardaki etkin rekabetin ortadan kaldırılması olasılığı artmaktadır. Ayrıca, hâkim durumda olan teşebbüsün alt pazardaki rakiplerine kıyasla daha az kapasite kısıtının olması ve ürettiği mal veya hizmetlerin rakiplerin ürettiği mal ya da hizmetlerle yakın ikame olması durumunda alt pazardaki etkin rekabetin ortadan kalkması olasılığının daha yüksek olduğu değerlendirilmektedir. Zira bu durumda, sözleşme yapmayı reddetme sonucunda etkilenen rakiplerin oranı ve bu davranış sonucunda pazarın kapatıldığı rakiplere yönelik talebin, hâkim durumdaki teşebbüse kayma düzeyi artmaktadır.
- (252) İşbu dosya kapsamında ise LİKİT KİMYA, LİKİT PORT ile sürdürdüğü tehlikeli sıvı kimyasal yüklere yönelik liman hizmetlerinin yanında tekstil, inşaat, temizlik, kağıt, gıda, kimya ve kozmetik sektörlerine; dökme ve ambalajlı kimyasalların yurtdışından tedarik edilmesi, ambalajlanması, müşteri talepleri doğrultusunda karışım yapılarak formüle edilmesi ve alkollerin denaturasyonu, yurt içi ve yurt dışı müşterilerine satışı gibi hizmetler de sunmaktadır. Bu doğrultuda, LİKİT KİMYA'nın hem tehlikeli sıvı kimyasal yüklere yönelik liman hizmetlerine ilişkin üst pazarda hem de tehlikeli sıvı kimyasalların ticaretine ilişkin alt pazarda faaliyet gösteren dikey bütünleşik bir teşebbüs olduğu anlaşılmaktadır. Bu kapsamda LİKİT KİMYA'nın esas faaliyet alanının kimyasal ürünlerin ticareti olduğu ve liman ve tahliye hizmetlerine 2021 Kasım ayı sonu itibari ile başlamış olduğu anlaşılmaktadır. 2021 yılı Ekim ayında faaliyete geçirdiği LİKİT PORT'u öncelikli olarak kendi tank terminaline ürün ikmali amacıyla inşa etmişse de,

dönem içerisinde gelen taleplere de liman ve tank müsaitliği oranında cevap verdikleri ve böylelikle üçüncü taraflara tehlikeli sıvı kimyasal yüklere yönelik liman hizmetleri sunarak ilgili pazarda da faaliyet göstermeye başladıkları ifade edilmektedir.

- (253) Bu doğrultuda somut olayda şikâyetçi (.....) ile LİKİT KİMYA, kimyasal ürünlerin ticaretine yönelik alt pazarda rakip konumunda bulunduklarından ötürü, sözleşme yapmayı reddetme davranışının alt pazarda etkin rekabetin ortadan kaldırılmasına yol açmasının muhtemel olup olmadığının değerlendirilmesinde, LİKİT KİMYA'nın ve şikâyetçi (.....) alt pazardaki satışlarının seyri önem arz etmektedir.
- (254) İddia konusu davranışlar sonucunda herhangi bir dışlayıcı etkinin ortaya çıkıp çıkmadığının değerlendirilmesi amacıyla ilk olarak şikâyetçi (.....) 2020-2023 yıllarında gerçekleştirdiği yıllık bazda sıvı kostik satış miktarlarına aşağıdaki tabloda yer verilmektedir:

Tablo 23: (.....) 2020-2023 Yıllarında Kuzeybatı Marmara Pazarına Gerçekleştirdiği Sıvı Kostik Satış Miktarları

Yıllar	Kuzeybatı Marmara Sıvı Kostik Satışları (m3)
2020	(.....)
2021	(.....)
2022	(.....)
2023	(.....)
Kaynak: Cevabi Yazı.	

- (255) Tablodan, LİKİT PORT'un faaliyete geçtiği 2021 yılından 2023 yılına kadar (.....) Kuzeybatı Marmara pazarında yaklaşık %(.....)'lik bir satış kaybı yaşamış olduğu görülmektedir. Söz konusu satış kaybı, şikâyet başvurusunda belirtildiği üzere (.....) LİKİT PORT'tan hizmet alamaması ile gerekçelendirilebileceği gibi, sıvı kostik pazarının talep yapısındaki değişimler ile de ilgili olabilecektir. Nitekim şikâyet konu sıvı kostik ürünü genel olarak sanayi şirketleri tarafından kullanılmakta olduğundan, sanayi sektöründeki dalgalanmalar kostik talebini de etkilemektedir. Buradan hareketle LİKİT KİMYA'nın liman faaliyetinin bulunmadığı ve ülkemizin Kuzeybatı Marmara bölgesi dışında kalan bölümlerinde (.....) sıvı kostik satışları bir kontrol değişkeni olarak dikkate alınabilecektir. Böylece, (.....) Kuzeybatı Marmara'da bir satış kaybı yaşamasına rağmen ülkenin geri kalanında satışlarının arttığı şeklinde bir tablo ile karşılaştırılması halinde (.....) Kuzeybatı Marmara'da LİKİT PORT'tan hizmet alamaması nedeniyle etkin bir şekilde rekabet edemediği şüphesi oluşabilecektir.
- (256) (.....) sıvı kostik satışlarının Kuzeybatı Marmara Bölgesi'ndeki seyri ile Kuzeybatı Marmara hariç olmak üzere Türkiye'deki seyri arasındaki farkı görebilmek adına aşağıda (.....) sıvı kostik satış miktarlarına ilişkin grafiğe yer verilmektedir.

Grafik 2: (.....) Yıllar Bazında Sıvı Kostik Satış Miktarları

(.....TİCARİ SIR.....)

- (257) Bu doğrultuda 2021 yılından 2023 yılına kadar ülkemizin Kuzeybatı Marmara dışındaki bölgelerinde (.....) sıvı kostik satışları incelendiğinde, ilgili dönemde (.....) satışlarının %(.....) oranında azaldığı görülmektedir. (.....), LİKİT PORT faaliyete geçtikten sonraki 2021-2023 döneminde -Kuzeybatı Marmara hariç- ülke genelinde yaşadığı pazar kaybının %(.....) Kuzeybatı Marmara pazarında yaşadığı pazar kaybindan %(.....)

çok daha yüksek olması, incelenen dönemde (.....) Kuzeybatı Marmara coğrafyasında ülkenin geri kalanına göre daha iyi bir performans sergilemiş olduğuna işaret etmektedir. Dolayısıyla (.....) LİKİT PORT'un hizmet sunduğu bölgedeki satışlarının Türkiye'nin diğer bölgelerindeki satışlarına kıyasla çok daha az düşüş yaşamış olması ve daha istikrarlı seyretmesi, (.....) LİKİT PORT'tan hizmet almamasının ilgili bölgedeki satış faaliyetleri üzerinde olumsuz etkiye sebep olmadığına işaret ettiği değerlendirilmektedir.

- (258) Bu hususta ayrıca, LİKİT KİMYA'nın Kuzeybatı Marmara pazarındaki satışlarının seyri de dikkate alınabilmektedir. Zira ilgili bölgede LİKİT PORT faaliyet göstermeye başladıktan sonra (.....) satışlarında bir azalma yaşanırken LİKİT KİMYA'nın satışlarında yaşanacak dramatik artışlar kimyasal satış pazarındaki rekabetin etkin şekilde devam edip etmediğine ilişkin şüphe oluşturabilecektir. Bu doğrultuda LİKİT KİMYA'nın LİKİT PORT'un bulunduğu Kuzeybatı Marmara'da 2020-2023 yıllarındaki sıvı kostik satış miktarlarına aşağıdaki tabloda yer verilmektedir.

Tablo 24: LİKİT KİMYA'nın 2020-2023 Yıllarında Kuzeybatı Marmara'ya Gerçekleştirdiği Sıvı Kostik Satış Miktarları

Yıl	Kuzeybatı Marmara Satışları (m3)
2020	(.....)
2021	(.....)
2022	(.....)
2023	(.....)

Kaynak: Cevabi Yazı.

- (259) Kuzeybatı Marmara pazarında LİKİT KİMYA'nın yıllar içerisindeki sıvı kostik satış miktarları incelendiğinde de (.....) benzer şekilde, 2021 yılından itibaren düşüş yaşandığı görülmektedir. İlgili dönemde satış kaybı oranının ise %(.....) olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, LİKİT PORT'un faaliyete geçmesiyle LİKİT KİMYA'nın bölgedeki gücünü artırdığı söylenemeyecektir. Ayrıca, LİKİT KİMYA'nın yaşadığı satış kaybının %(.....) aynı bölgede ve aynı dönemde (.....) yaşadığı satış kaybından %(.....) çok daha yüksek olması sonucunda LİKİT PORT'un açılmasıyla pazardaki rekabetin LİKİT KİMYA'nın rakipleri aleyhine gelişmediği, başvuru sahibi (.....) ilgili dönemde LİKİT KİMYA'ya kıyasla daha iyi satış performansı sergilediği anlaşılmaktadır. Buradan hareketle, üst pazarda gerçekleştirildiği iddia edilen reddetme davranışının alt pazarda etkin rekabeti ortadan kaldıracak bir pazar kapamaya yol açmadığı söylenebilecektir.
- (260) Her ne kadar başvuru sahibinin LİKİT PORT'tan elleçleme hizmeti olarak daha karlı bir şekilde faaliyet göstermesi mümkün olabileceksede, rekabet hukuku perspektifinden sözleşme yapmanın reddi bağlamında müdahale gerektiren davranışlarda aranan kriter pazar kapama etkisinin oluşup oluşmamasıdır. Bu çerçevede, LİKİT PORT'tan istediği koşullarda tehlikeli sıvı kimyasal ürünlere ilişkin liman hizmeti alamayan teşebbüslerin, söz konusu pazardan dışlanmadığı, bilakis çok sayıda liman bulunan Kuzeydoğu Marmara'dan ürün elleçletip karayolu ile Kuzeybatı Marmara'ya ürün satışı gerçekleştirerek pazarda faaliyet gösterebildiği anlaşılmaktadır.
- (261) (.....)'in LİKİT PORT'tan hizmet almamış/alamamış olmasına rağmen geçmiş satış verilerine kıyasla oransal olarak LİKİT KİMYA'dan daha iyi performans sergilemiş olması aynı zamanda Kuzeybatı Marmara Bölgesi'nde faaliyet gösterebilmek için LİKİT PORT'un vazgeçilmez olmadığı tespitini de desteklemektedir. Sonuç olarak, LİKİT KİMYA'nın şikâyet konusu LİKİT PORT'un bulunduğu bölgede, (.....) kıyasla çok daha büyük oranlarda sıvı kostik satış kaybı yaşamış olması, kimyasal ürünlerin ticaretine ilişkin alt pazarın rekabetçi bir pazar olmaya devam ettiğini ve etkin rekabetin ortadan

kaldırılması sonucunu doğuracak bir pazar kapamanın mevcut ya da muhtemel olmadığını göstermektedir.

Reddetmenin Tüketici Zararına Yol Açmasının Muhtemel Olması

- (262) Sözleşme yapmanın reddi eyleminin rekabet ihlali niteliği değerlendirilirken dikkate alınan son husus da söz konusu eylemin tüketiciler nezdinde bir zararla sonuçlanmasının muhtemel olup olmadığıdır. İşbu dosya kapsamında redde konu hizmeti sıvı kostik başta olmak üzere diğer tehlikeli sıvı kimyasallara ilişkin liman hizmetleri oluşturmaktadır. Redde konu hizmetin tüketicileri ise tehlikeli sıvı kimyasalları üretim süreçlerinde girdi olarak kullanan sanayi kuruluşlarından oluşmaktadır.
- (263) Reddetmenin tüketici zararına yol açmasının muhtemel olup olmadığının değerlendirilmesi aşamasında ise tüketiciler bakımından, sözleşme yapmayı reddetmenin ilgili pazardaki olumsuz sonuçlarının, sözleşme yapma yükümlülüğü getirilmesinin uzun vadede yaratacağı olumsuz sonuçlardan daha fazla olup olmayacağı önem arz etmektedir.
- (264) Tüketici zararının ise fiyat artışı, ürün kalitesindeki ve yenilik düzeyindeki düşüşler, mal ve hizmet çeşitliliğinde azalış gibi durumlarda ortaya çıktığı değerlendirilmektedir. Mevcut inceleme kapsamında; her ne kadar aksi yönde sonuçlara ulaşılmış olsa da, LİKİT PORT'un ilgili pazarda hâkim durumda olduğu ve sözleşme yapmayı reddettiği varsayıldığında, bu davranıştan doğabilecek temel tüketici zararı sıvı kimyasalların fiyatlarındaki artış ihtimali olarak öne çıkmaktadır.
- (265) Fiyatlardaki artış ihtimali ise tüketicilerin alternatif temin kaynaklarının olmaması ve/veya LİKİT KİMYA'nın rakiplerinin yaptığı satışların rekabet baskısı hissettirmeyecek ölçüde az olması durumunda ortaya çıkabilecektir. Bunun için, ilgili coğrafi pazar Kuzey Marmara Bölgesi olarak tespit edilmiş olsa da, LİKİT PORT'un bulunduğu Kuzeybatı Marmara Bölgesi'ndeki tüketicilerin alternatif temin kaynaklarının bulunup bulunmadığı önem arz etmektedir.
- (266) Bu hususta ilk olarak LİKİT KİMYA'nın beyanlarına ve ardından dosya kapsamında ulaşılan diğer bilgilere yer verilecektir. LİKİT KİMYA tarafından, LİKİT PORT devreye girdikten sonra Kuzeybatı Marmara bölgesinde faaliyet gösteren birçok potansiyel müşteriye LİKİT KİMYA tarafından kostik satışı yapılamamış olduğu, Körfez bölgesinden karayolu tankerleri ile sıvı kostik tedariki yapan alt pazardaki rakip firmaların daha rekabetçi teklifler sunduğu ve müşterilerin söz konusu firmaları tercih ettiği ifade edilmektedir.
- (267) Diğer bölgelerden üretilerek ya da elleçlenerek karayolu ile Kuzeybatı Marmara Bölgesi'ne taşınan sıvı kostik ve diğer tehlikeli sıvı kimyasalların satışı LİKİT PORT üzerinde rekabet baskısı oluşturarak tüketici zararı doğması ihtimalini engelleyebilecektir. Bunun için rakiplerin yaptığı satışların miktarı önem arz etmektedir. Aşağıdaki tabloda, LİKİT PORT'un ve rakiplerinin Kuzeybatı Marmara Bölgesi'ne yapmış olduğu satışlara yer verilmektedir.

Tablo 25: LİKİT PORT'un ve Rakiplerinin Kuzeybatı Marmara Bölgesi'ne Yapmış Olduğu Sıvı Kostik Satışları (m³)

	2022	2023
LİKİT KİMYA Tarafından Kuzeybatı Marmara Bölgesi'ne Satışı Yapılan Sıvı Kostik Miktarı (m ³)	(.....)	(.....)
Rakipler Tarafından Kuzeybatı Marmara Bölgesi'ne Karayolu ile Satışı Yapılan Sıvı Kostik Miktarı (m ³)	(.....)	(.....)
Kuzeybatı Marmara Bölgesi'ne Satışı Yapılan Toplam Sıvı Kostik Miktarı (m ³)	(.....)	(.....)

LİKİT KİMYA'nın Kuzeybatı Marmara Bölgesi'ne Yapılan Sıvı Kostik Satışları İçerisindeki Payı	(.....)	(.....)
Kaynak: Cevabi Yazılar (Belge-221, 227)		

- (268) Yukarıdaki tablodaki oranlar incelendiğinde 2022 yılında LİKİT KİMYA'nın rakipleri tarafından bölge dışından elleçlenerek kara yolu ile bölgeye taşınan sıvı kostik miktarının, Kuzeybatı Marmara'ya satılan toplam sıvı kostik miktarının %(.....) oluşturduğu anlaşılmaktadır. 2023 yılına gelindiğinde ise bölge dışından elleçlenerek kara yolu ile bölgeye taşınan sıvı kostik miktarı %(.....) artış göstermiş olup bunun yanı sıra LİKİT KİMYA tarafından bölgeye satışı yapılan sıvı kostik miktarı ise %(.....) düşüş göstermiştir. Nihayetinde LİKİT KİMYA'nın 2023 yılında Kuzeybatı Marmara Bölgesi'ne yapılan sıvı kostik satışları içerisindeki payı %(.....) gerilerken, karayolu ile bölgeye taşınan sıvı kostik miktarı %(.....) seviyelerine yükselmiştir. Böylelikle Kuzey Marmara Bölgesi'nde bulunan rakip firmaların büyük bir kısmının sıvı kostik satışı açısından LİKİT KİMYA üzerinde bir rekabet baskısı oluşturduğu anlaşılmaktadır. Diğer yandan bölgedeki ticaret akışını bütüncül bir şekilde değerlendirebilmek adına aşağıdaki tabloda LİKİT PORT'un ve rakiplerinin Kuzeybatı Marmara Bölgesi'ne yapmış olduğu *diğer kimyasal*⁶⁷ satışlarına yer verilmektedir.

Tablo 26: LİKİT PORT'un ve Rakiplerinin Kuzeybatı Marmara Bölgesi'ne Yapmış Olduğu Diğer Kimyasal Satışları (m³)

	2022	2023
LİKİT KİMYA Tarafından Kuzeybatı Marmara Bölgesi'ne Satışı Yapılan Diğer Kimyasal Miktarı (m ³)	(.....)	(.....)
Rakipler Tarafından YSS Köprüsü Kullanılarak Kuzeybatı Marmara Bölgesi'ne Karayolu İle Taşınan Diğer Kimyasal Miktarı ⁶⁸ (m ³)	(.....)	(.....)
Kuzeybatı Marmara Bölgesi'ne Satışı Yapılan Toplam Diğer Kimyasal Miktarı (m ³)	(.....)	(.....)
LİKİT KİMYA'nın Kuzeybatı Marmara Bölgesi'ne Yapılan Diğer Kimyasal Satışları İçerisindeki Payı	%(.....)	%(.....)
Kaynak: Cevabi Yazılar (Belge-221, 227)		

- (269) Yukarıdaki tablo incelendiğinde LİKİT KİMYA tarafından Trakya Bölgesine yapılan diğer kimyasal satışlarının, toplam diğer kimyasal satışları içerisinde 2022 yılında %(.....), 2023 yılında %(.....) gibi düşük bir paya sahip olduğu görülmektedir. YSS Köprüsü tarafından iletilen bilgiler kapsamında karayolu ile YSS Köprüsü kullanılarak taşınan kimyasal miktarının, bir kısmının yurtdışına taşınan kimyasallar olduğu ve yurt dışına taşınan kimyasal oranının tespit edilemediği ifade edilmiştir. Ancak her halükarda ilgili yüklerin Kuzeybatı Marmara Bölgesi'ne ve hatta daha uzak mesafelere kara yolu ile ulaştırılabiliyor olması, bölgede yaşanacak olası bir fiyat artışı durumunda rakiplerin bölgeye kolaylıkla tedarik sağlayabileceğine işaret etmektedir. Böylelikle gerek sıvı kostik açısından gerekse de geniş olarak diğer kimyasallar açısından rakip firmaların büyük bir kısmının LİKİT KİMYA üzerinde rekabet baskısı oluşturduğu anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda LİKİT KİMYA üzerinde, fiyatları rekabete aykırı şekilde arttırmasına engel olacak düzeyde rekabet baskısı uygulayan rakip firmaların bulunduğunu açıkça görülmektedir.
- (270) Yukarıda yer verilen veriler ile birbirini destekler nitelikte olan bir başka veri kara tankerleri ile taşınan sıvı kostiğin 200 km üzerindeki bölgelere taşınma oranlarıdır. *Reddetmenin Alt Pazarda Rekabet Etmek İçin Vazgeçilmez Bir Ürüne Ya Da Hizmete*

⁶⁷ Diğer kimyasallar, sıvı kostik dışında kalan kimyasal maddeleri ifade etmektedir.

⁶⁸ İlgili veri Yavuz Sultan Selim Köprüsü (YSS) tarafından sağlanmış olup, köprüden geçen kimyasalların bir kısmı karayoluyla yurt dışına taşınmaktadır. Yurt dışına taşınan kimyasalların oranı tespit edilememektedir.

İlişkin Olması başlığı altında yer verildiği üzere sıvı kostik 200 km üzerine taşınması yaygın olan bir kimyasaldır. Öyle ki, bu alanda faaliyet gösteren bazı teşebbüslerin kara tankerleri ile sıvı kostik taşımalarının tamamı 200 km üzerindeki bir mesafeye gerçekleşmektedir. Dolayısıyla Kuzeybatı Marmara'daki sıvı kimyasal tedarikçilerinin tüketicilere kara tankerleri vasıtasıyla ürün tedarik etmesi mümkün ve fiilen uygulanabilen bir tedarik yöntemidir.

- (271) Yukarıda analiz edilen veriler kimyasal ticareti yapan ve Kuzeybatı Marmara'da bulunan müşterilerine satış yapmak isteyen kimyasal tedarikçisi teşebbüslerin LİKİT PORT'tan hizmet alamaması durumunda Kuzeybatı Marmara'da bulunan tüketicilere ürün satışı yapamayacağı anlamına gelmediğini ve dolayısıyla tüketicilerin LİKİT PORT'un rakibi konumundaki teşebbüslerden rekabetçi teklif alarak tercihte bulunabileceğini göstermektedir. Bu hususta ulaşılan sonuçlar, LİKİT PORT'un kimyasal satışı pazarında faaliyet gösterebilmek için vazgeçilmez bir tesis olmadığı ve alt pazarda etkin rekabetin ortadan kalkmasının muhtemel olmadığı yönündeki tespitler ile de uyumluluk arz etmektedir.
- (272) Daha önce değinildiği üzere fiyat dışındaki diğer unsurlar da muhtemel tüketici zararı hususunda dikkate alınabilmektedir. Mevcut dosya bakımından, LİKİT PORT'un şikâyetçi (.....) ve tehlikeli sıvı kimyasal ticaretinde bulunan diğer teşebbüslere, tehlikeli sıvı kimyasal yüklere yönelik liman hizmetleri vermeyi çeşitli davranışlar yoluyla dolaylı olarak reddetmesi, söz konusu rakip teşebbüslerin kimyasal ticareti pazarında yenilikçi ürün ya da hizmetleri piyasaya sürmesini engelleyebilecek bir sonuç da doğurmamaktadır. Zira, LİKİT KİMYA'nın kimyasal ürün ticareti pazarında rakibi konumunda bulunan diğer teşebbüslerin ürettikleri yahut ithal ettikleri ürünlerin kalitesinin veya yenilik düzeyinin ya da sundukları kimyasal ürün çeşitliliğinin, LİKİT PORT'tan alabilecekleri ve yalnızca kimyasal ürünlerin elleçlenip depolanmasına ilişkin hizmetler ile doğrudan bir bağlantısı bulunmamaktadır. Bu yönüyle, piyasada kalite ve çeşitliliğin azaltılması yahut inovasyonun engellenmesi yoluyla bir tüketici zararının doğması da muhtemel görünmemektedir.
- (273) Değerlendirilen kriterlere ek olarak supalan yasağıyla faaliyetlerini durdurmuş olan ve LİKİT PORT ile aynı bölgede bulunan (.....) da supalan elleçleme yasağına uygun şekilde yatırımlarını tamamladığı, hizmet sunmaya hazır hale geldiği ve hâlihazırda müşteri görüşmeleri gerçekleştirdiği bilinmektedir. Bunun bir sonucu olarak mevcut durumda LİKİT PORT'a alternatif olduğu tespit edilen Kuzeydoğu Marmara'daki limanlara ilaveten aynı bölgede bir başka limanın faaliyete geçmesi pazardaki rekabet seviyesinin artacağına işaret etmektedir.
- (274) Yukarıda bahsedilen hususlar çerçevesinde, üst pazarda gerçekleştirildiği iddia edilen sözleşme yapmanın reddi eyleminin vazgeçilmezlik ve alt pazarda etkin rekabetin engellenmesi koşullarına ek olarak tehlikeli sıvı kimyasal ticaretine ilişkin alt pazarda tüketiciler üzerinde zarar oluşturacak bir etkinin bulunması koşullarını karşılamadığı değerlendirilmektedir.

I.5.2. Genel Değerlendirme

- (275) Mevcut dosyada özetle; Kuzeybatı Marmara Bölgesi'nde 2021 yılının Ekim ayından itibaren tek başına faaliyet göstermeye başlayan LİKİT PORT'un sıvı kostik ürünü başta olmak üzere tehlikeli sıvı kimyasallara ilişkin liman hizmeti almak isteyen kimyasal tedarikçilerine sunduğu sözleşme koşulları ile sözleşme yapmayı reddettiği, LİKİT PORT'tan hizmet alınamadığı durumda bu limanın sahibi konumundaki LİKİT KİMYA'nın rakibi olan kimyasal tedarikçilerinin Kuzeybatı Marmara pazarından dışlandığı iddiası incelenmiştir.

- (276) Gerekçelerine ilgili başlıklarında detaylı olarak yer verildiği üzere ilgili ürün pazarı “*tehlikeli sıvı kimyasal yüklere ilişkin liman hizmetleri*”, ilgili coğrafi pazar “*Kuzey Marmara*” olarak belirlenmiştir. Bu çerçevede LİKİT PORT’un elleçleme hizmetlerindeki pazar payının yaklaşık %(.....), depolama hizmetindeki pazar payının ise yaklaşık %(.....) olduğu tespit edilmiştir. Öte yandan LİKİT PORT’un sahip olduğu düşük pazar payının yanı sıra tehlikeli sıvı kimyasal elleçleme ve depolama hizmetlerine ilişkin pazarda güçlü rakiplerin bulunması ve rakip sayısının fazla olması nedeniyle mezkûr pazarlarda LİKİT PORT’un hâkim durumda bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.
- (277) Kötüye kullanma iddiası kapsamında öncelikle sözleşme yapmanın reddi davranışıyla ilişkili olan tüm iddialarda açık bir ret bulunmaması nedeniyle dolaylı bir reddin mevcut olup olmadığı irdelenmiştir. Bir davranışın dolaylı ret sayılabilmesi için makul olmayan koşullar içermesi gerektiğinden iddia bazlı değerlendirme yapılmış ve başvuru konusu davranışların pazar yapısı içerisinde makul olmadığı yönünde bir tespitle bulunulamamıştır. Öte yandan, iddialar bir bütün olarak ele alınmış ve sözleşme yapmanın reddi tespitinde bulunulması için gereken koşullar incelenmiştir. Önceki bölümlerde de ifade edildiği üzere;
- LİKİT PORT’un sağladığı liman hizmetlerinin, tehlikeli sıvı kimyasal ürünlerin ticareti pazarında etkin bir şekilde rekabet edebilmek için nesnel olarak gerekli bir unsur olmadığı,
 - Reddetmenin muhtemel olumsuz sonuçlarını telafi edebilmek için alt pazardaki rakiplerin, kara yolu taşımacılığı vasıtasıyla LİKİT PORT’un sunduğu hizmete alternatif olarak başvurabilecekleri mevcut ikamelerinin bulunduğu, zira LİKİT PORT’tan istediği koşullarda tehlikeli sıvı kimyasal ürünlere ilişkin liman hizmeti alamayan teşebbüslerin, söz konusu pazardan dışlanmadığı, bilakis çok sayıda liman bulunan Kuzeydoğu Marmara’dan ürün elleçletip karayolu ile Trakya’ya ürün satışı gerçekleştirerek pazarda faaliyet gösterebildiği,
 - Karayolu taşımacılığı haricinde CEYPORT’un pazara girişinin alt pazarda rekabet edebilmek için bir başka alternatif kanalı oluşturduğu,
 - LİKİT KİMYA yalnızca ithalatçı konumunda iken KORUMA KLOR ve AKKİM gibi rakiplerinin sıvı kostik ve diğer kimyasalların üretimini de yapmakta olduğu, (.....) ise diğer kimyasalların yanı sıra yakın zamana kadar kostik üretimi yapmış olduğu,
 - LİKİT PORT’un Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Kıyı Yapıları ve Tersaneler Genel Müdürlüğüne sunduğu taahhüt kapsamında bölgede kurulu bulunan ve/veya üçüncü taraflarca kurulacak olan tank terminallerinin LİKİT PORT’un pompa istasyonundan kendi tanklarına boru hattı çekerek LİKİT PORT’tan sadece iletim hizmeti alabilmelerinin mümkün olduğu,
 - (.....) LİKİT PORT’un hizmet sunduğu Kuzeybatı Marmara Bölgesi’ndeki sıvı kostik satışlarının Türkiye’nin diğer bölgelerindeki satışlarına kıyasla çok daha az düşüş yaşadığı ve daha istikrarlı seyrettiği, dolayısıyla (.....) LİKİT PORT’tan hizmet almamasının pazardan dışlanma riski barındırmadığı,
 - LİKİT KİMYA’nın Kuzeybatı Marmara’da yaşadığı satış kaybının (%(.....)) aynı bölgede ve aynı dönemde (.....) yaşadığı satış kaybından (%(.....)) çok daha yüksek olması sonucunda LİKİT PORT’un açılmasıyla pazardaki rekabetin LİKİT KİMYA’nın rakipleri aleyhine gelişmediği, başvuru sahibi (.....) ilgili dönemde LİKİT KİMYA’ya kıyasla daha iyi satış performansı sergilediği,

- Alt pazardaki rakiplerin Kuzeybatı Marmara Bölgesi'nde rekabet baskısı oluşturabilmesi nedeniyle LİKİT KİMYA'nın tüketici zararına olacak şekilde fiyatları rekabete aykırı şekilde artırmasının mümkün olmadığı

hususları dikkate alınarak sözleşme yapmanın reddi için gerekli olan vazgeçilmezlik, alt pazarda etkin rekabetin ortadan kaldırmasının muhtemel olması, reddetmenin tüketici zararına yol açmasının muhtemel olması kriterlerinin sağlanmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

J. SONUÇ

- (278) Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre, 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca şikâyetin reddi ile soruşturma açılmamasına, gerekçeli kararın tebliğinden itibaren 60 gün içinde Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yolu açık olmak üzere OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.